

Täysistunto

Keskiviikko 20.4.2016 klo 13.59—17.51

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.51.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (13.59—16.01) ja toinen varapuhemies Paula Risikko (16.01—17.51).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista sekä valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 59/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

Ministeri Vehviläinen esittelee.

Keskustelu

14.00 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tässä lähetekeskustelussa nyt esillä laki sähköisen asioinnin tukipalveluista, ja pidän tätä erityisen tärkeänä, kun tiedätte sen, että jo useamman vuoden ajan Suomessa on haluttu muodostaa yhteistä kansallista palveluväylää (Hälinää — Puhemies koputtaa) ja kansallista palveluarkkitehtuuria. Kuten tiedätte, niin meidän julkisia sähköisiä palveluita on leimannut tällä hetkellä monella tavalla sirpaleisuus, hajanaisuus ja monenlainen kustannustehottomuus, joista myös Valtiontalouden tarkastusvirasto aivan äskettäin, viime viikolla, antoi oman näkemyksensä. Ja nyt olemme etenemässä siinä projektissa, että voimme luoda tätä yhteistä palveluväylää kaiken julkisen hallinnon sähköisten palveluiden käyttöön ottamiseksi. Eli jos muistatte, niin ensimmäiset askelmerkit tästä tehtiin viime vaalikaudella 2013, ja nyt ollaan etenemässä siihen suuntaan, että meillä on tässä lakiesitys käsittelyssä.

Keskeinen tavoite on mahdollistaa kansallinen palveluarkkitehtuuriohjelma, jossa on rakennettujen palvelujen laaja käyttö koko yhteiskunnassa. Kansallisessa palveluarkkiteh-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

tuuriohjelmassa kehitettäviä palveluita esitetään Väestörekisterikeskuksen lakisääteisiksi tehtäviksi ja keskitetysti rahoitetuiksi. Esitys tukee (Hälinää — Puhemies koputtaa) hallituksen kärkihankkeena olevaa julkisten palveluiden digitalisoimista. Hallituksen esityksen valmistelussa on otettu myös huomioon nyt alkuvuodesta linjatut julkisen hallinnon digitalisoinnin periaatteet.

Suomessa otetaan siis nyt iso harppaus kohti yhteistä digitaalista infrastruktuuria — voisi sanoa: digialan tieverkkoa. Kansalaisten tarvitsemat digitaaliset palvelut kootaan yhteen palvelunäkymään, jossa voi yhdellä tunnistautumisen avulla asioida eri tahojen kanssa. Jo nyt käyttäjien kokeiltavana on palvelunäkymän kehitysversio beta.suomi.fi. Sähköinen asiointitili mahdollistaa turvallisen viestintäkanavan esimerkiksi asiakasta koskevista päätöksistä tiedottamiseen. Toisen puolesta asioiminen puolestaan helpottaa sähköisten palveluiden käyttämistä muun muassa lasten huoltajille ja asiakkaidensa puolesta asioiville. Luodaan puitteet hallituksen tavoitteena oleville yhden luukun käyttäjälähtöisille digitaalisille palveluille, jotka nostavat tuloksellisuutta ja tuottavuutta. Tiedon liikkumista saumattomasti eri palveluntuottajien välillä avointen rajapintojen kautta helpotetaan. Valtion ja kuntien viranomaisille laki sisältää velvoitteen käyttää palveluita kaikessa sähköisten asiointipalveluiden tuotannossa.

Kansallista palveluarkkitehtuuria koskevasta lainsäädännöstä tekee ainutlaatuisen se, että yhteisiä palveluja ei tehdä vain julkisen hallinnon sisäiseen käyttöön tai julkisten palvelujen tarjoamiseen. Aitoa lisäarvoa asiakkaalle haetaan siitä, että riippumatta toimijasta palvelu tarjotaan yhtenäisillä tukipalveluilla ja samaan tietoon perustuen. Laissa on valittu mahdollistava linja siihen, miten yritykset voivat hyödyntää rakennettavaa digitaalisten palveluiden infrastruktuuria. Tukipalvelut ovat siis mahdollisimman kattavasti myös muiden kuin julkisen sektorin käytettävissä. Palveluväylä, palvelutietovaranto, palvelunäkymät ja asiointivaltuuspalvelu olisivat myös yksityisen sektorin hyödynnettävissä.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys sähköisten palveluitten tukipalveluista koskettaa siis erityisesti viittä asiaa: ensinnäkin tunnistamista, toiseksi kansallista palveluväylää, kolmanneksi kansallista palvelutietovarantoa, neljänneksi asiointirooleja ja -valtuuksia sekä viidenneksi yhden luukun digitaalista palvelunäkymää.

Hyvät kansanedustajat, minä haluan vielä todeta tässä yhteydessä, kun täällä salissa on usein kannettu huolta tästä, että kaikilla ei ole mahdollisuutta tähän sähköiseen tunnistautumiseen, jos vaikka puuttuvat pankkitunnukset, että olemme löytämässä siihen parastai-kaa juuri sellaista ratkaisua, joka liittyy toisen lain tekemiseen. Eli tällä hetkellä lausunkierroksella on niin sanotun peruspankkipalvelujen direktiivin kansallinen toimeenpano, eli ollaan tekemässä muutosta lakiin luottolaitostoiminnasta, ja tässä yhteydessä on tarkoitus, että pankeille tulisi velvoite antaa kaikille pankin asiakkaille yleiskäyttöiset pankkitunnukset. Tämä pystyisi ratkaisemaan sen ongelman, jos on menettänyt vaikka luottotietonsa tai jostain muusta syystä ei ole sitä sähköisen tunnistautumisen mahdollisuutta. Tämä antaa siihen mahdollisuuden.

14.06 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä säädetään siis laki hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista. Lisäksi säädettäisiin hallinnon toimijoiden velvollisuudesta ja oikeudesta käyttää yhteisiä palveluja.

Hallinnon yhteisiä sähköisen asiointin tukipalveluja koskevan sääntelyn kokoamisella yhteen lakiin sekä palvelujen keskitetyllä rahoituksella katsotaan olevan merkittävästi hallinnon kustannuksia pienentäviä vaikutuksia. Valtiovarainministeriössä on arvioitu, että

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

julkisella hallinnolla on noin 1 500 sopimusta sähköiseen tunnistamiseen liittyen. Keskitämällä sopimukset Väestörekisterikeskukseen säästetään siis huomattava määrä hallinnon työaikaa, joka liittyy muun muassa sopimusten ylläpitämiseen ja laskutukseen. Myös yritysten näkökulmasta esitys sujuvoittaisi yritysten lupa- ja asiointiprosesseja sekä kevennäisi niiden hallinnollista taakkaa. Palveludirektiivin artiklassa 6 on säädetty keskitetyistä asiointipisteistä, jotka ovat yrityksille suunnattuja verkkopalveluita ja sähköisen asioinnin portaalreja. Direktiivi edellyttää, että kaikki yritystoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvät menettelyt ja muodollisuudet tulisi voida hoitaa sähköisesti keskitettyjen asiointipisteiden kautta koko EU:n alueella. Tämä edellyttää muun muassa rajat ylittävän sähköisen tunnistautumisen ja asioinnin mahdollistamista yrityksen perustajille.

Ehdotetussa laissa tarkoitetut julkisen hallinnon ylläpitämät palvelut tuovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia yrityksille. Nämä mahdollisuudet ovat avoimesti ja yhtäläisin perustein kaikkien yritysten ja yhteisöjen käytettävissä. Esityksen mukaan palvelualustan rakentamisella pyritään edesauttamaan sektorirajat ylittävien toimialakohtaisten sähköisten palvelumarkkinoiden syntymistä osana EU:n sähköisiä sisämarkkinoita.

Esityksen perusteluissa on todettu, että esityksellä ei arvioida olevan yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailuedellytysten tasapuolisuuteen kohdistuvia vaikutuksia. Siitä huolimatta herää kysymys, mikä on vaikutus sellaisten yritysten elinkeinotoimintaan, jotka tarjoavat erilaisia hakemisto- ja yhteystietopalveluja.

Arvoisa puhemies! Tavoitteena on, että vuoden 2017 lopussa palvelunäkymä tarjoaa tunnistetulle asiakkaalle uuden tavan löytää palveluja ja saada tietoa. Palvelunäkymä tuo esiin sähköiset asiointimahdollisuudet ja edistää sähköisten palvelukanavien käyttöä ja itsepalvelun lisääntymistä.

Sähköiset palvelut ovat jo nyt laajasti käytettävissä ja käytössä. Kuitenkin on vielä paljon ihmisiä, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää sähköisiä palveluja tai ei ole tunnistautumisvälineitä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkimuksen mukaan muun muassa pankkiasiakkaat jakautuvat digitaalisten ja perinteisten palveluiden käyttäjiin. Selvitys osoittaa, että kuluttajilla on eriarvoiset mahdollisuudet hoitaa pankkiasioita erilaisista taustoista ja elämäntilanteesta johtuen. Lähes kymmenesosa kuluttajista ei käytä lainkaan verkkopankkia. 9 prosentilla eli koko väestöön suhteutettuna noin 400 000 henkilöllä ei ollut verkkopankkitunnuksia. Näihin kuuluu erityisesti iäkkäitä eläkeläisiä, työttömiä, matalasti koulutettuja nuoria ja pienituloisia.

Tunnistusväline on välttämätön palveluiden tosiasiallisen saatavuuden ja verkkoasioinnin kannalta. Yksi este tunnistusvälineen saamiselle yksityisiltä palveluntarjoajilta on maksuhäiriömerkintä. Suomen Asiakastiedon mukaan syys—lokakuun 2015 vaihteessa maksuhäiriömerkintä oli 370 000 ihmisellä. Tunnistautumisväline on tarpeen itsemääräämisoikeuden käyttämiseksi, eikä puolesta asiointi ole oikea ratkaisu silloin, kun henkilö itse on oikeustoimikelpoinen.

Arvoisa puhemies! Myös niille kansalaisille tulisi turvata pääsy julkisiin palveluihin, jotka eivät osaamisen, kielitaidon tai jonkin muun syyn takia käytä sähköisiä palveluja. Hallinnon asiakkaalla tulisi olla mahdollisuus muuhunkin kuin sähköiseen asiointiin, ja hänen tulisi saada tarvittaessa myös henkilökohtaisia palveluja.

Arvoisa puhemies! Tämä oli niin suuri paketti, että paljon yksityiskohtia on vielä tutkittavana, mutta se varmaan selviää valiokunnan kokouksissa.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

14.11 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä oleva hallituksen esitys on loistava, voisi sanoa, merkittävä askel, todellista sähköistä maailmaa, matka kohti yhden luukun periaatetta, jossa päästään hallinnon siiloista eroon. Voisi sanoa, että byrokratia saadaan nurin, hallintokulut kuriin. Jatkossa asiointipalvelut voivat olla meidän kansalaisten käytettävissä joka ikinen päivä, missä tahansa, milloin vain ja millä laitteella kukin haluaa.

14.12 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on perusteltu, mutta haluaisin nostaa esille jo edustaja Mäkipään nostamia asioita. Kyllä on huolta kannettava niistä ihmisistä, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää sähköisiä laitteita tai vaikkapa pankkitunnuksia. Ongelmaksi on osoittautunut erityisesti se, kuinka opettaa niitä ihmisiä, jotka eivät hallitse vaikkapa pankkitunnusten käyttöä, koska henkilökohtaisten tilien kautta opetusta ei tietenkään voi tehdä. On ehkä syytä heittää sitä palloa myös vaikkapa pankeille: missä vaiheessa heidän tilanteensa on, jotta he voisivat neuvoa, opettaa ja kouluttaa vaikkapa ikäihmisiä, joista monella ei ole sähköisiä tunnistautumisvälineitä. Eli keskiössä on ihminen, kun me kehitämme näitäkin ohjelmia ja tätäkin uudistusta, ja se tulee muistaa, että me olemme kaikki yksilöitä, toiset tarvitsevat enemmän neuvontaa ja apua, ja kaikille laitteet eivät ole saavutettavissa.

14.13 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän digitalisaatioprosessissa Suomessa varsinkin julkinen sektori on matkan varrella tehnyt raskaita ja kalliita erehdyksiä. Tämä asia on hieno prosessi. Tämä on merkittävä osa hallitusohjelmassa sovittua digitalisaatioprosessia, ja on äärimmäisen tärkeätä, että kaikki toimenpiteet, joilla valtion levällään olevia tietojärjestelmiä kootaan yhteen, tapahtuisivat siten, että ne kulkisivat kansalaisten ehdoilla ja että mahdollisimman monet pääsisivät nettipalveluiden piiriin. Mutta sitten huomioidaan erikseen ne kansalaiset, jotka eivät yleensä korkean iän vuoksi pysty nettiä käyttämään. Viime viikolla törmäsin tapaukseen, että verottaja ei ollut hyväksynyt iäkkään metsänomistajan metsäkaupoista suorittamaa alvia, kun se oli suoritettu perinteisellä tavalla.

14.14 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erittäin tärkeää, että nämä säädökset, jotka sääntelevät näitä julkisia sähköisiä palveluita, tulevat nyt yhden lainsäädännön alle. Tietenkin olisi myös äärimmäisen tärkeää, että julkisissa hankinnoissa ohjelmistojen ja it-systeemien suhteen myöskin päästäisiin siihen, että voitaisiin saada näitä keskittämisetuja. Olisinkin ministeriltä kysynyt sitä, millä tavalla aiotaan näissä valtion varsinaisissa hankkeissa edetä sen suhteen: kun lainsäädäntö saadaan yhteen kohtaan, niin millä tavalla sitten nämä hankinnat voitaisiin saada tehokkaammaksi ja sitä kautta säästää suuria summia, kun tällä hetkellä näitä toimittajia on aivan valtava määrä niin kunnissa kuin valtiollakin?

Edustaja Mäkipää otti esille tämän tärkeän seikan, että on huolehdittava siitä, että myöskin niille henkilöille, jotka eivät syystä tahi toisesta pysty käyttämään nettiä, ovat tulevaisuudessakin nämä palvelut saatavissa.

14.15 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan erinomainen lakiesitys ja on linjassa Sipilän hallitusohjelman kanssa. Toivoisin kuitenkin, että tässä yhteydessä nostettaisiin esille myös se, että kun uusia palveluväyliä rakennetaan

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

digitaaliselle pohjalle, niin sen, että rakennetaan nimenomaan sille pohjalle, että palvelu on turvallista eikä tällaisia tietovuotoja pääse syntymään eivätkä hakkerit pääse väliin, pitää olla ehdoton tavoite, mutta yhtä iso tavoite pitää olla sen, että rakennamme tähän maahan laajakaistaverkon, joka puolelle maahan. Tämähän eriarvoistaa koko systeemin tässä maassa, jos osa väestöstä pystyy käyttämään huipputasoisia palveluita erinomaisessa ympäristössä mutta toisaalta on alueita, joilla eivät nopeat laajakaistayhteydet ollenkaan pelaa. Kotikunnassani Ilomantsissa asia on jo hyvällä mallilla, kun valokuituverkko on saatu valmiiksi, mutta valtiovallan tehtävänä on pitää huoli, että niillä alueilla, missä valokuituverkkoja ja nopeita laajakaistayhteyksiä ei saa markkinaehtoisesti, valtiovallan pitää toimia tässä aktiivisesti, että saamme koko maan tämän nopean palvelun piiriin.

14.16 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esitys on hyvä, ja siitä voi ja pitää antaa kiitosta ministeri Vehviläiselle, mutta isoon ilakointiin siinä ei ole aihetta sen takia, että olemme tässä kyllä hirveästi myöhässä, tämän olisi tietysti pitänyt tapahtua jo aikojen sitten — eikä kyse ole nyt tästä hallituksesta, vaan monta hallitusta aiemmin. Jos katsomme esimerkiksi sitä, mitä on tapahtunut muissa maissa, niin olemme kaukana jäljessä siitä. Esimerkiksi Virossa kaikki sähköiset palvelut, esimerkiksi lääkereseptit ja äänestäminen, toimivat X-Road-nimisen tiedonsiirtoväylän kautta. Ja kyllä tavoite on nyt ja sen pitää olla, että jatkossa verottajan, Kelan, oman kunnan, maakunnan ja valtion kaikki toiminnot onnistuvat yhden selkeän kokonaisuuden kautta, ja tässä työssä täysituki ministerille ja hallitukselle.

14.17 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Juvoselle: Ehdottoman tärkeää todellakin on, että ihmisten ehdoilla näitä palvelukanaavia rakennetaan. Mielestäni erinomainen esimerkki täällä on se, että palvelunäkymiin tuotetaan elämäntapahtumia näitä palveluoppaita. Lisäksi jatkossakin tulee varmistaa, että meillä on heille, jotka eivät ole tottuneita käyttämään teknisiä välineitä, myös nämä perinteiset puhelimet ja asiakaspalvelupisteet olemassa.

Edustaja Heinoselle sen verran, että parempi nyt kuin ei milloinkaan, ja voisi sanoa, että tässä vaiheessa meillä on jo kypsää teknologiaa, jota voimme lähteä viemään sitten toteutukseen ja toimeenpanoon asti.

14.18 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pitää eduskunnan pöytäkirjoihin myöskin todeta, että nyt on tärkeätä, että ei voitotella näitä vanhoja eikä nähdä nyt uhkia tässä vaan todella mahdollisuuksia. Hallitusohjelman yksi keskeinen strateginen alue on uudet toimintatavat, jossa yksi keskeinen on digitalisaatio. Se liittyy tietysti näihin muihin toimintatapoihin, kuten esimerkiksi normien sujuvoittamiseen, lupamenettelyjen sujuvoittamiseen, joka voi monissa tapauksissa tapahtua digitaalisesti tulevaisuudessa, silloin kun meillä on tämä yhteinen pohja tässä olemassa. Että voimia ministerille viedä tätä hallitusohjelman keskeistä hanketta eteenpäin. Me olemme takamatkalla Vieroon ja muihin nähden, mutta me otamme kiinni.

14.19 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kommentti on lähinnä positiivinen siitä syystä, että hallitus on vihdoinkin saanut tämän esityksen tänne eduskuntaan. Kuten edustaja Heinonen tässä jo totesi, kyllä Suomi on itse asiassa vähän jo vuosikymmeniä jähkaillut näissä julkisen palvelun ja julkisen hallinnon yleisissä tietojär-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

jestelmä- ja digitalisaatiohankkeissa. Meillä on ollut pitkään hyvin pirstaleinen ja sirpaloitunut järjestelmä, joka on johtanut ennen kaikkea siihen, että tarvittavia säästöjä ei ole saatu aikaan, mutta mikä vielä tärkeämpää, asiakaslähtöisyyttä palvelussa ei ole kyetty hoitamaan sillä tasolla, mikä sen pitäisi olla erityisesti 2010-luvulla. Eli tämä mahdollistaa nyt asiakaslähtöiset palvelut, ja toivonkin, että jatkotyössä myös huomioidaan, että yritysten palvelut myös pääsevät monesti mukaan siihen täydentämään kaikkia näitä julkisia toimintoja.

Puhemies Maria Lohela: Kaikki pyydetty vastauspuheenvuoro on noteerattu, ja käydään ne nyt järjestyksessä tässä läpi.

14.20 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkipää nosti tärkeitä asioita esille. Maksuhäiriöisiä on melkein 400 000. Maksuhäiriöt lisääntyvät koko ajan, eivätkä ne vähene sillä, että hankaloitetaan kansalaisten kykyä ja halua hoitaa laskujaan. Pankkitunnusten myöntäminen ei ole luoton myöntämistä vaan mahdollisuus saada sähköisesti niitä palveluja, jotka kuuluvat kaikille kansalaisille. Ministeri Vehviläinen kertoi sähköiseen tunnistamiseen liittyen pankkitunnusten myöntämisestä kaikille kansalaisille tulevaisuudessa, ja kysyisinkin, millä aikavälillä tämä tulee mahdolliseksi.

14.21 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pelkästään maaliskuun aikana minulta jäi resepti saamatta sen takia, että apteekki ei saanut yhteyttä siihen keskusjärjestelmään, joka sähköisiä reseptejä käsittelee. Minulta jäi lapsen viikkoraha nostamatta, koska pankkiautomaatti ei saanut yhteyttä pankkiin. Minulta jäi junamatka käymättä, koska junalippuja ei voitu lipputoimistosta myydä järjestelmien sakatessa. Eduskunnan tietojärjestelmistä minä en tässä edes mainitse. Minusta on hirveän tärkeää, että tämä uudistus tehdään, se on välttämätöntä tehdä. Mutta nämä kysymykset huoltovarmuudesta, tietoturvasta, toimivuudesta ja sen muokkautumiskyvystä ovat vakavia kysymyksiä, ja tämä esitys ei niitä juurikaan käsittele. Minä toivon, että itse valmistelutyössä ne otetaan jatkossakin hyvin huomioon.

14.22 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä kohdassa täytyy sanoa, että tietenkin parempi myöhään, jos silloinkaan. Me tosiaan olemme jäljessä. Tämä huoltovarmuus on erittäin tärkeä asia, joka täällä tuli esille. Mutta se, mistä kannan kaikkein eniten huolta, on se, että meillä on lukuisa joukko ihmisiä, jotka eivät pysty käyttämään näitä sen takia, että he eivät saa sellaisia välineitä, joilla tunnistautua. Meillä on ihmisiä, joiden luottotiedot ovat menneet. He eivät saa pankkikorttia, he eivät voi pankkikorttijärjestelmän kautta tunnistautua sisään palveluihin. Heillä on hyvin usein kyllä välineet, joilla se voitaisiin tehdä, mutta he eivät pysty sitä tekemään. Tämä on asia, johon toivoisin, että tulisi jonkinlainen parannus. Pankit eivät esimerkiksi anna heille tänä päivänä edes seinäpankkikorttia. Se on kyllä aikamoinen puute tässä tietoyhteiskunnassa, ettei edes rahaa pysty seinästä nostamaan. Edes sen verran pitää ihmisiin luottaa ja auttaa ihmisiä ylöspäin siitä ahdingosta, mihin he ovat aika monessa tapauksessa tahtomattaan ja itse pyrkimättään joutuneet, eli luottorekisteristä.

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustajat Räsänen ja Krista Kiuru ja sen jälkeen ministerille vastausmahdollisuus.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

14.23 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on todellakin myönteinen, ja tuo ministerin luova ajatus tai ehdotus siitä, millä tavalla tämä sähköinen tunnistautuminen pystytään näiden pankkitunnusten kautta jatkossa kaikille hoitamaan, on hyvä asia. Mutta kyllä tässä yhteydessä täytyy todeta se, että olemme paljon jäljessä naapurimaastamme Virossa. Näin jälkikäteen ajatellen meilläkin olisi pitänyt jo aikojen sitten ottaa käyttöön tämä pakollinen sähköinen henkilökortti, joka Virossa on käytössä ja joka on käytännössä mahdollistanut valtavan vahvan digitaalisen kehityksen Virossa sekä yrityksille että yksityisille henkilöille, mutta tätä pitää nyt viedä eteenpäin sinnikkäästi.

14.24 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä myös itse pidän erittäin tärkeänä digitalisaation edistämistä, ja tässä on hyvä pohjaratkaisu tehty. Onnitellen siitä ministeriä, että tämä avoin yhteiskunta pääsi mukaan eikä rajattu toimintaa vain valtion laitosten alle. Mutta ihmettelen kyllä tätä, kun samaan aikaan olisi nyt tärkeä tietää, missä viipyy se yhteinen koko Suomen portaali, jossa meidän kaikki palvelumme ovat koottuina. Kun viime hallituskaudella tätä asiaa valmisteltiin, asia oli tietysti vaikea, sen myönnän. Yksistään kaksi vuotta meni siihen, että me saimme tällaisen suomalaisen X-Roadin alkuun, niin kuin täällä edustaja Heinonen jo tätä asiaa kuvaili. Mutta nyt on kestännyt paljon pidempään: lokakuussa piti olla tämän Suomen X-Roadin valmis, ja nyt eletään kuitenkin huhtikuun loppua eikä vieläkään näy. Siltä osin minua kiinnostaisi tietää, missä ne konkreettiset toimenpiteet ovat, eli, ministeri, missä se X-Road viipyy, kun se oli melkein valmis jo viime kaudella, mihin se nyt on jäänyt?

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Vehviläinen, 3 minuuttia.

14.25 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Edustaja Krista Kiurulle: Me halusimme tehdä paremman alustan kuin Virossa oli otettu käyttöön, ja sitä odotettiin. Nyt viime joulukuun alussa tuli tämä beta.suomi.fi koekäyttöön. Se on koekäytössä, ei ole mitenkään myöhässä.

Sitten kaksi näkökulmaa:

Ensinnäkin vielä tähän tunnistautumiseen. Tässä edustaja Elomaa kysyi tätä aikataulua, ja se on oikein hyvä. Minä vielä toistan, jos kaikki eivät kuulleet sitä esittelypuheenvuorossani, mitä sanoin: kun tämä on todellakin ollut iso ongelma, että niin monella ihmisellä ei ole ollut mahdollisuutta saada näitä pankkitunnuksia syystä ja toisesta — minkä me kaikki tiedämme — ja heillä ei ole ollut mahdollisuutta tähän tunnistautumiseen, niin nyt on vireillä ja lausuntokierroksella sellainen lakiesitys, joka mahdollistaa sen, että jokaisella pankin asiakkaalla olisi mahdollisuus saada tällaiset yleiskäyttöiset pankkitunnukset. Se on lausuntokierroksella, ja minun käsitykseni mukaan hallituksen esityksen pitäisi tulla vielä tänä keväänä eduskunnan käsiteltäväksi ja sitä kautta ensi syksynä tämän asian kuntoon. Minä pidän tätä kyllä hyvänä, jos me muutamassa kuukaudessa saisimme tämän asian ratkaistua.

Sitten pikkusen sanon siitä, kun minäkin ennen vertasin aina kovasti, miten virolaiset tekevät kaiken niin paljon nopeammin, ja minä olen heidän kanssaan myös keskustellut tästä asiasta. He ovat kyllä kieltämättä olleet sillä tavalla nopeampia, ripeämpiä ja vikkelämpiä, että he eivät ole aina vaatineet itseltään 110 prosentin onnistumista, kuten me yleensä vaadimme. Jos me kokeilimme, mikä vuosi meillä nyt olikaan ne kunnallisvaalit, 2008, säh-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

köistä äänestämistä, ja se epäonnistui, niin sen jälkeen me emme ole enää uskaltaneet sanoa yhtään mitään sähköisestä äänestämisestä. Se kertoo vähän tämmöisestä meidän luterilaisesta otteestamme, että me olemme tosi vahvoja aina siinä, että kaiken pitää olla tree-nattu niin, ettei tule yhtään epäonnistumista. Me kaikki tiedämme, että on haavoittuvuutta ja kaikki ei aina pelitä. Se on tietysti se, mihinkä pitää kiinnittää huomiota, kuten täälläkin on siihen sanottu. Mutta sitten sen kiistan jyrkästi, että me tekisimme jotenkin huonomman järjestelmän kuin Virossa. Jos minä otan nyt esille, mitä tämä meidän järjestelmämme mahdollistaa, niin tämä tulee mahdollistamaan toisen henkilön puolesta asioinnin, ja sitä ei ole Virossa. Tämä on minusta tärkeä uudistus, että toisen puolesta voi asioida.

Sitten otan vielä tämän — edustaja Räsänen otti tämän — miksi meillä ei tehty sitä valtionjohtoista järjestelmää niin, että otetaan erillinen kortti. Se on vanhaa tekniikkaa kyllä. Ei sitä voida mobiilisti tai pädeiltä hoitaa. Me teemme nytten tämän tunnistautumISRatkaisun sillä tavalla, että sen pystyy tekemään kännykästä tai sen pystyy tekemään sieltä iPadilta, ja me saamme laajemmin ihmisille nämä sähköiset palvelut sitä kautta käyttöön.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavana sitten puhujalistalla edustaja Heinonen.

14.28 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ei tätä hallitusta tästä asiasta kyllä arvostella voi. Hivenen näitä puheenvuoroja kyllä ihmettelin. Tämä hallitus on asiassa riipeästi toimeen ryhtynyt, ja ehkä ne arvostelut pitää suunnata edellisille hallituksille — onko se sitten edellinen hallitus vai jo sitä edellinen. Ehkä jossain siellä olisi niitä päätöksiä pitänyt tehdä, että olisimme olleet aivan etunojassa. Tästä asiasta on käyty hyvä debattikeskustelu, ja totesin siinä jo, että on parempi myöhään kuin ei milloinkaan, ja siitä kiitosta ministeri Vehviläiselle, että tässä on toimeen nyt ryhdytty toden teolla, ja myös siitä, että me etsimme vielä parempaa mallia kuin ne, mitkä ovat olleet käytössä nyt muissa maissa.

Toimiessaan sähköiset asiointipalvelut mahdollistavat asiakkaan itsepalvelun ajasta ja paikasta riippumatta, ja tämä on tärkeää tämän tyyppisessä maassa, missä me elämme, missä on pitkät etäisyydet, ja tosiasia on sekin, että kaikkia palveluita ei enää nyt eikä tulevaisuudessa ole jokaisessa taajamassa, saatikka jokaisessa kylässä, ja matkat saattavat olla pitkiä. Pitää kuitenkin muistaa ja huomioida sekin, että kaikilla ei aina ole omia laitteita ja yhteyksiä, ja siten sähköisten palvelujen järjestämiseen liittyy myös käytön mahdollistaminen järjestämällä esimerkiksi erilaisia asiakaspäätteitä vaikkapa kirjastoihin, yhteispuvelupisteisiin, kauppakeskuksiin ja muihin, ja näistäkin kyllä meillä Suomessa jo hyviä esimerkkejä löytyy.

Isona asiana sähköiseen asiointiin liittyy myös asiakkaan tunnistaminen verkossa, ja tästä myös olemme jo täällä tänään käyneet keskustelua. Tunnistamisen osalta pitää kuitenkin aina katsoa tarkasti ja arvioida tarkasti, miksi tunnistamista tarvitaan ja tarvitaanko sitä. Niin sanotun yleisinformaation pitää jatkossakin olla luettavissa ilman, että ihmiseltä vaaditaan mitään tunnistautumista palveluun. Sähköisen asioinnin kehittämisessä pitää katsoa koko asiointiprosessia ja uudistamisen pitää lähteä, niin kuin tässä esityksessä lähdetään, kokonaisuudesta. Paras kehittämisen lopputulos saavutetaan, kun kehittämisessä huomioidaan aidosti ihmisen eli tässä tapauksessa asiakkaan tarpeet.

Tässä hallituksen esityksessä käydään läpi eri maiden tilannetta, kerrotaan esimerkiksi Tanskasta, missä vuonna 2007 tehtiin poliittinen päätös digitaalisen kanavan ensisijaisuudesta julkisissa palveluissa. Tämä käynnisti sähköisten palvelujen laajemman kehittämi-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

sen, ja Tanskan viranomaisten mukaan 85 prosenttia Tanskan väestön yli 15-vuotiaista on käyttänyt hallinnon sähköisiä palveluita viimeisen vuoden aikana. Viro on ollut keskustelussa myös esillä, ja siellä julkisen hallinnon sähköistämistä ohjaa vuonna 2014 perustettu hallituksen e-Viro-valiokunta, ja tätä valiokuntaa Virossa itse asiassa johtaa itse pääministeri. Myös pääministerivetoisesti asiassa on toiminut Iso-Britannia. Siellä pääministerin kanslian vastuulla on sähköinen hallinnointi. Nämä kuvaavat hyvin sitä, miten vakavasti ja tosissaan on eri maissa tämä sähköisen asioinnin toimivuus otettu. Myös Alankomaissa tavoite on, että yritykset ja kansalaiset voivat asioida sähköisesti hallinnon kanssa vuoteen 2017 mennessä, ja tämä tarkoittaa sähköisen palvelun ensisijaisuutta. Tässä muutamia esimerkkejä, millä tavalla sähköinen asiointi eri maissa toimii.

Viroom tuossa nopeatempoisessa keskustelussa viittasin, ja siellä kaikki sähköiset palvelut, esimerkiksi lääkereseptit ja äänestäminen, toimivat X-Road-nimisen tiedonsiirtoväylän kautta. Ja meilläkin — kun täällä hivenen arvosteltiin tätä nykyhallitusta, joka nyt on istunut vasta vuoden — vuonna 2013 linjattiin, että Suomessa sama ratkaisu tuodaan käyttöön palveluväylä-nimellä. Hanketta johtava valtiovarainministeriö aikoo tuoda valtion ja kuntien palvelut palveluväylään mukaan vaikka pakolla, todettiin vuonna 2013, eli kyllä arvostelun kärki on hyvä suunnata mieluummin sinne kuin vaikkapa sitten ministeri Vehviläiseen, joka tässä on työtä tehnyt hyvin ja perusteellisesti.

Tärkeää ja tavoiteltavaa on se, että jatkossa tästä kokonaisuudesta pitää löytyä verottajan, Kelan, maakunnan, kunnan, potilastietoarkiston, sähköisen reseptijärjestelmän palvelut, eli niin, että yhden verkkosivuston kautta suomalaiset löytävät nämä palvelut helposti. Nykyisin sähköisten palvelujen tarjonta on nimittäin erittäin sekavaa, niin kuin täällä on esille tuotu. Verottajalla ja Kelalla tällä hetkellä jo voi monia asioita hoitaa alusta loppuun verkossa. Terveyspuolella sähköinen resepti ja potilastietoarkisto ovat käytössä, ja ne saadaan kattaviksi lähiaikoina, mutta eri kunnilla sähköiset palvelut ovat hyvin kirjavia. Itse asiassa aika monessa kunnassa sähköinen palvelu tarkoittaa edelleen sitä, että netistä voi tulostaa lomakkeen mutta hakemus tulee jättää fyysisesti, eli se ei onnistu sähköisesti. Kyllä tämä on jotain muuta kuin 2010-lukua.

14.34 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Hieman hämmästyttää, että niin harva joukko edustajia on tänään paikalla täällä, kun on yksi ehkä tämän vaalikauden merkittävimpiä uudistuksia lähetekeskustelussa. Tämä uudistus onnistuessaan tulee edistämään kilpailua. Se tulee luomaan kustannustehokkuutta läpi koko Suomen. Se laitetaan tänään liikkeelle. Se tullaan analysoimaan valiokunnissa, tullaan kuulemaan asiantuntijoita, se tullaan käsittelemään täällä, ja varmasti siihen jää joitakin puutteita, joita sitten tulevilla laeilla vielä täydennetään.

Mutta kaiken kaikkiaan onnittelut siitä, että nyt tämä valtiovarainministeriön ryhmä, joka lähes kaksi vuotta sitten tähän työhön asetettiin, on saanut tämän esityksen valmiiksi, ja aivan kuten täällä on jo todettu, edustaja Ala-Nissilän ei kannattaisi tässä nyt kiinnittää sitä terävintä huomiota niihin joihinkin puutteisiin, jotka ehkä tänne vielä ovat jääneet.

Muutamia keskeisiä, hyviä asioita tästä: Ensinnäkin syntyy kansallinen palveluväylä, jota kohti nyt kaikki muut digitaaliset palvelut ohjataan. Tulee yhden luokun palvelujärjestelmä. Tulee järjestelmä, jossa on selkeä vastuutus, jossa sekä tuottaja että raha ovat saman ohjauksen piirissä, selkeä digitaalinen arkkitehtuuri, johon yksityinen sektori voi tuottaa lisäpalveluita, ja syntyy kansallinen tulorekisteri, joka mahdollistaa muun muassa kristillis-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

demokraattien perustulomallin käyttöönoton — joka muuten on oikeasti ainoa toimiva malli, sillä se vapauttaa kaikista muista loukuista.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on koota kaikki olemassa olevat ja uudet hallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja koskevat säännökset ehdotettuun lakiin, säätää tarkemmin palvelujen toiminnallisuuksista, palvelutuottajien vastuista ja tehtävistä sekä henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä palvelujen tuottamiseksi. Lisäksi säädettäisiin velvollisuudesta ja oikeudesta käyttää yhteisiä palveluja, mikä on myös erinomaista.

Aikanaan kotikaupunkiani Espoota moitittiin siitä, että jäimme ulkopuolelle tästä Apotti-hankkeesta, mutta yksi keskeisin syy siinä oli se, että tiesimme, että tällainen kansallinen väylämalli on tulossa ja on järkevää rakentaa jotain sellaista, laittaa rahat sitten siihen työhön, niin että olemme mukana tässä, mikä nyt tulee olemaan Suomen 2000-luvun ehkä suurin menestystekijä. Pidän tuota päätöstä myös järkevänä ja olen sitä tukemassa.

Tämän valtiovarainministeriön ohjelman hankkeina olivat siis palveluväylä, kansalaisten, yrittäjien ja viranomaisen palvelunäkymät, tunnistamisen malli sekä roolien ja valtuuksien hallinta. Ohjelmalle on laitettu päättämisaika 2017, eli oikeastaan pitäisi tässä ministeri melkein kukittaa, koska olemme etujassa ja tämä esitys tulee tässä nyt meille jo näin varhaisessa vaiheessa vaalikautta. Ohjelman ja sen hankkeet omistaa valtiovarainministeriö. Operatiivinen toteutus on ajateltu Väestörekisterikeskukseen.

Kaiken tämän takana ja ajatuksena on oikeasti digitalisaation läpimurto suomalaisessa yhteiskunnassa. Pidän myös erittäin hyvänä sitä, minkä ministeri tässä nosti esille äsken vastauspuheenvuorossaan, että tämä malli valmistuessaan on parempi kuin Viron malli. Sitä Viron mallia on tutkittu ja pohdittu, ja siellä on käynyt jos jonkinlaisia ryhmiä katselemassa ja tutustumassa. Sieltä ovat tohtorit käyneet täällä meille esittelemässä sitä, ja tämä on parempi versio. Näin pitääkin olla, ja siihen Suomi pystyy varmasti. Hyvä olisi, jos tähän vielä saataisiin nämä karttapalvelut kytkettyä jollakin tavalla mukaan, jotta sitten sekin helpottaisi sen käyttöä.

Ehkä vielä sellaisen asian totean, että mitä tulee näihin tunnistamispalveluihin ja niiden tietoturvariskeihin, niin toivon, että valiokunta sitten nämä ottaa erityisesti huomioon, kun tätä käsitellään, koska nämä tietoturvariskit eivät ole mikään pieni asia. Silloin kun kaikki tulee ikään kuin yhteen kekkoon, niin niiden merkitys vielä korostuu.

Kaiken kaikkiaan kiitos tästä hyvästä valmistelusta ministerille.

14.40 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! En ennättänyt tutustua tähän lakiesitykseen kovin perusteellisesti ja siksi en pysty kovin syvällisesti ottamaan kantaa tähän lakiesitykseen, mutta esityksen tavoitteet ovat kyllä erinomaiset. Ilmaisen kuitenkin huoleni siitä, ettei kaikkia digitaalisia palveluja ole Suomessa perinteisesti kehitetty asiakaslähtöisesti vaan nimenomaan teknologia edellä. Vaikka lakiesityksen yleisperusteluissa sivulla 15 sanotaan, että asiakaslähtöisyys on ollut keskeistä, niin ei se ainakaan kansalaisten näkökulmasta näin ole ollut. Eli hyvin paljon tulee palautetta siitä, että on vaikeata käyttää sähköisiä palveluita ja sinne on hankala mennä ja siellä on hankala toimia.

Digitaaliset palvelut ovat hyvin harvoin esteettömiä, ja siitä erityisesti annan kiitoksen tässä lakiesityksessä, että täällä on huomioitu tämä digitaalinen esteettömyys ja tässä on ollut valmistelussa mukana myös esteettömyyden asiantuntijoita. Toivon, että jatkossakin tästä esteettömyydestä huolehditaan yhtä hyvin. Meillä on semmoinen tilanne, että esteettömyydestä puhutaan paljon mutta hyvin harvoin muistetaan, että esteettömyys tarkoittaa

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

taa kaikkien aistien esteettömyyttä, ja esimerkiksi digitaalisuutta kehitettäessä tämä asia on usein jäänyt lapsipuolen asemaan.

Arvoisa puhemies! Sähköiset palvelut ja digitalisaatio on erinomainen ja kannatettava asia, jota on systemaattisesti kehitettävä ja vietävä yhteiskunnassamme eteenpäin. Mutta tämän rinnalla usein unohtuu, etteivät sähköiset palvelut voi korvata aina henkilökohtaista palvelua, ohjausta ja neuvontaa. Eilen täällä salissa puhuttiin työttömyyden hoidosta ja työllisyystoimista, ja nyt esimerkiksi te-toimistothan ovat lisänneet huomattavasti sähköistä asiointia, ja tämä on tarkoittanut myös henkilöresurssien vähentämistä. Tämän johdosta edes nuoret, vasta valmistuneet henkilöt eivät välttämättä pääse henkilökohtaisen avun ja tuen piiriin. He saattavat joutua odottamaan asiantuntijan tai virkailijan luo pääsemistä jopa monta kuukautta. Minun mielestäni nuoret jätetään jopa heitteille, sillä nuorilla ei ole työmarkkinaosaamista ja -kokemusta eivätkä he pysty ilman ohjausta toimimaan työmarkkinoilla tai toimimaan verkossa työnhakijoina, vaikka heillä on erinomaiset tekniset taidot ja muuten kyky toimia digitaalimaailmassa. Näissä tilanteissa pelkät sähköiset palvelut eivät riitä, ja tämä pitäisi aina tässä sähköisten palvelujen kehittämisen rinnalla muistaa.

Meillä on monia muitakin kansalaisryhmiä, joita ei saisi jättää pelkästään sähköisten palvelujen varaan, ja tästä asiastahan on muun muassa Valtion tarkastusviraston vuosikertomuksessa viime vuonna esitetty erittäin kriittinen näkökulma, että emme syrjäyttäisi ihmisiä palveluista kokonaan. — Kiitos.

14.43 Jyrki Kasvi vihr: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on enemmän kuin tervetullut. Valitettavasti julkishallinnon sähköisen asioinnin taustapalveluiden kokonaisuus otetaan hallintaan ja sähköisille palveluille luodaan yhteinen palveluväylä vasta nyt eikä jo vuosia sitten, sillä kuten ministeri Vehviläinen totesi, näiden tukipalveluiden sirpaleisuus ja siiloutuneisuus ovat haitanneet ja hidastaneet sähköisten palveluiden kehitystä. Jokainen julkinen sähköinen palvelu on jouduttu rakentamaan alusta alkaen erikseen tunnetuin tuloksin. Eli jos hallitus jostain ansaitsee kiitoksen, niin siitä, että tämä esitys on edennyt tämän hallituksen aikana ripeästi. — Aiemmin heräsi jo epäily, ettemme saa edes Virossa ilmaiseksi saamaamme X-Road-palveluväylää toimimaan täällä Suomessa ollenkaan.

Mutta se on näin oppositiosta todettava, että kyllä tämä esitys voisi rohkeampikin olla. Käytännössähän tämä organisoii olemassa olevat tukipalvelut yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, mutta ei muuten uudista tai digitalisoi meidän julkisten palveluidemme tuotannon rakenteita ja prosesseja. Luotan ja toivon, että tämä esitys on vasta ensimmäinen vaihe laajemmalle uudistukselle, perustan rakentamista julkisten palveluiden radikaalille digitalisoinnille.

Kokonaisvaltaisemman muutoksen tarve käy hyvin ilmi esityksen yleisperusteluissa kuvatuista alan kansainvälisestä kehityksestä. Edelläkävijämaissa on jo pitkään uskallettu viedä julkishallinnon digitalisaatiota eteenpäin paljon Suomea rohkeammin, jopa ronskimmin. Esimerkiksi Tanskassa sähköinen asiointi on jo vuosien ajan ollut ensisijainen toimintatapa, ja kaikilla tanskalaisilla on oltava digitaalinen postiosoite. Sekä kansalaiset että yritykset on lailla velvoitettu asioimaan viranomaisten kanssa vain sähköisesti. Vain 10 prosentille tanskalaisista on myönnetty esimerkiksi terveyssyistä erivapaus, joka antaa heille edelleen oikeuden asioida viranomaisten kanssa paperipostilla.

Vastaavasti Virossa sähköinen tunnistaminen onnistuttiin ottamaan käyttöön jo yli vuosikymmen sitten, toisin kuin Viron vanhan HST-kortin tekniikan alkujaan kehittäneessä

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Suomessa — olin itse yksi korttien koekäyttäjistä 1980-luvulla Otaniemessä. Viro onnistui, koska sähköinen henkilökortti säädettiin pakolliseksi kaikille Virossa vakituisesti asuville henkilöille samalla kertaa, kun kaikki viranomaiset velvoitettiin käyttämään sähköistä henkilökorttia ensisijaisena tunnistautumis- ja allekirjoitusvälineenä. Käytännössä perinteiset paperidokumentteihin perustautuvat tunnistautumistavat sekä kynällä paperille kirjoitettu allekirjoitus katosivat Virossa nopeasti käytöstä. Palvelutuotannon kustannukset laskivat, samalla kun kansalaisten palvelukokemukset paranivat. Silti ymmärrän hyvin hallituksen rohkeuden puutteen. Voin vain kuvitella, millaisen itkupotkuraivarin koko Suomi saisi, jos hallitus uskaltaisi ehdottaa Suomessa jotain yhtä radikaalia, meistä kansanedustajista nyt sitten puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! Täällä on tänään kannettu paljon huolta niistä suomalaisista, joilla ei ole esimerkiksi sähköisiä pankkitunnuksia. On aivan totta, että tähän asti pankkien tunnistautumispalvelut ovat olleet kriittisiä myös julkisille palveluille. Näin ei kuitenkaan välttämättä ole enää kovin pitkään. Ensinnä pankkien Suomessa käyttämät tunnistautumispalvelut ovat jo vanhoja, eivätkä niiden käytettävyyden ja turvallisuuden ole enää vuosiin ollut samalla tasolla kuin esimerkiksi Virossa käytettävällä kansallisella tunnistautumisella. Lisäksi koko pankkiala käy läpi rajua digitaalista murrosta. Suomessakin toimii jo kansainvälinen kuluttajaverkkopankki, jolla ei ole konttoreita lainkaan vaan kaikki asiointi tapahtuu verkossa ja pääosan palveluista tuottavat algoritmit. Koska tällaisilla verkkopankeilla ei ole kiinteistö- eikä henkilöstökuluja ja ne on helppo skaalata koko Euroopan laajuisiksi, niiden tileillä ja lainoilla on paljon paremmat korot kuin perinteisillä pankeilla. Eli perinteisten pankkien varaan ei julkisten palveluiden tunnistautumista kannata perustaa, ei ainakaan kovin pitkällä tähtäimellä.

Arvoisa puhemies! Toinen kansainvälisessä vertailussa esiin nouseva ero Suomen ja edelläkävijämaiden välillä on digitalisaation johtaminen. Suomessa ei kukaan eikä mikään päätoimisesti ohjaa julkishallinnon sähköisten palveluiden ja tiedolla johtamisen kehittämistä saati kansallista tietoyhteiskuntakehitystä. Digitalisaatiolla ei ole Suomessa omistajaa, jolla olisi riittävät valtaoikeudet ohjata ja kirittää kehitystä yli hallintorajojen. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa sähköisen hallinnon kehittäminen on suoraan pääministerin kanslian vastuulla. Tämä mahdollisti esimerkiksi Ison-Britannian valtionhallinnon tietovarantojen nopean avaamisen yleiseen käyttöön. Aikaa ministeriöille ja valtion laitoksille annettiin vain 18 kuukautta, 18 kuukautta saa suorittaa. Kun myös Suomessa sitten myöhemmin lopulta päätettiin avata julkisia tietovarantoja, alkoi se perinteinen suomalainen itkuvirsi lisämäärärahoista ja siirtymäajoista.

Arvoisa puhemies! Toki sähköisten palveluiden ja hallinnon kehittämisessä on kyse myös resursseista. Esimerkiksi Etelä-Koreaan vuonna 1987 perustetulla kansallisella Tietoyhteiskuntavirastolla on palkkalistoillaan pelkästään tutkijoita 430 kappaletta. Jotain Etelä-Korean asenteesta kertoo myös tänä kesänä voimaan tuleva laki, jolla kumotaan joukko uusien digitaalisten palveluiden kehittämistä ja kokeilemista mahdollisesti haittaavia lakeja Busanin Haeundaen kaupunginosassa, jossa on sellaiset 423 000 asukasta. Jos hallitus harkitsee vastaavan koealueen perustamista Suomeen, voin ilmoittaa Espoon kaupungin vapaaehtoiseksi, vaikka eihän meillä ihan yhtä montaa asukasta olekaan.

14.50 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän se on niin, että digitalisaatio on päivän sana, ja tämä hallituksen esitys etenee ripeästi, ja sillä on tarkoitus nopeuttaa asiointia. Sähköinen asiointi on ripeää, ja sillä tavalla asiat hoituvat hyvin.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Täällä on puhuttu myös Viron mallista ja verrattu siihen. Minusta on hyvä, että me luomme myös omaa mallia emmekä aina hae sitä mallia muualta emmekä varsinkaan kehitä samanlaisia malleja, vaan ollaan rohkeita ja lähdetään reippaasti myös ja uskalletaan tehdä omia ratkaisuja. Se on tärkeää, että tätäkin esitystä viedään asiakaslähtöisesti eteenpäin ja huomioidaan ne ihmiset, jotka eivät välttämättä niin helposti sulaudu tähän sähköiseen maailmaan vaan tarvitsevat ehkäpä enemmän sitä neuvontaa ja ohjausta. Kaikilla ihmisillä ei ole tietokoneita ja mobiililaitteita siihen tarkoitukseen, ja kirjastot ovat yksi sellainen paikka, jossa sitten ihmiset käyvät hoitamassa asioitaan. Onkohan koskaan muuten tutkittu sitä asiaa, kuinka paljon kirjastoissa hoidetaan sähköisiä asioita, kuinka paljon siellä toteutetaan juuri näitä asioita? Tiedän, että on paljon nuoria ja niitä ihmisiä, joilla ei ole mahdollisuutta eikä varallisuuttakaan ostaa laitteita.

Esitys on hyvä ja kannatettava, ja todellakin asiakaslähtöisesti viedään eteenpäin ja muistetaan, että ihminen on se, joka sitä konetta käyttää, ja kaikki muu tulee sitten siinä perässä, ja että kun nettiyhteys menee poikki vaikkapa tuolla jossakin metsän keskellä, niin silloin katkeaa yhteys ja siihen jää se sähköisen maailman käyttäminen.

14.52 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on mielestäni erittäin hyvä ja sopii tähän meidän aikaamme erinomaisesti. Se, että Suomi on näissä sähköisen tiedonkäsittelyn ja asiainnin palveluissa jäänyt selkeästi taka-alalle verrattuna esimerkiksi edustaja Jyrki Kasvin mainitsemaan Viroon, eteläiseen naapuriimme, on surullinen asia, mutta se ei tietenkään tarkoita sitä, että meidän pitäisi nyt tässä tilanteessa jäädä itkemään kovaa kohtaloamme, vaan pitää empimättä lähteä sille tielle, jossa nämä sähköiset palvelut ja sähköinen asiointi mahdollistetaan koko maassa.

On tärkeää, että saadaan koottua kaikki yhteen lakiin — se, miten tämä alusta tälle palvelulle, sähköiselle asiointille, rakennetaan — ettei sitten tule tätä edustaja Kasvin mainitsemaa Korea-ilmiötä. Siellähän on viisaasti toimittu, kun lailla on kielletty kaikki muu tällainen toiminta, että päästään rakentamaan yhteistä alustaa. Näinhän se tulee tehdä, että meillä julkiset palvelut järjestetään tulevaisuudessa niin, että ne ovat yhden alustan alla ja se saatavuus rakennetaan sille samalle järjestelmälle, mikä on viisautta. Samalla varmaan tämä tietoturvakin pystytään takaamaan. Pitää muistaa, että pankeillahan on tämä nykyinen suojajärjestelmä tunnuslukuineen ja muine tunnistuskeinoineen, mutta ilmeisesti tämäkin on jo vanhanaikaista, niin että saamme vieläkin parempia, turvallisia systeemejä tähän maahan rakennettua.

Tärkeää on kuitenkin se, että sähköinen palvelu järjestetään niin hyvin toimivaksi, että me todella pystymme siitä hyötymään. Hallitusohjelmassahan yhtenä tärkeänä osana on tämä digitalisointi, mikä on ilolla tervehdittävä asia. Mutta digitalisointikaan ei pelaa, jos emme saa järjestelmiä aikaiseksi, viilattua sillä keinoin, että esimerkiksi verotukseen liittyvät asiat ja monet muut asiat pystytään hoitamaan verkossa. Esimerkiksi nyt menossa oleva sote-uudistus, sosiaali- ja terveystalouden uudistus — kaikki tällaiset palvelut tulevaisuudessa siirtyvät verkkoon. Se vanha hyvä esimerkki siitä on se, että kun ihminen menee terveyskeskukseen ja hänestä otetaan vaikka se röntgenkuva, niin se hetkessä voidaan lähettää vaikka toiselle puolelle maapalloa, jos asia vaatii, erikoislääkärin tarkastettavaksi, onko kuvassa mitään erikoista, ja sen jälkeen potilas saa nopean palvelun ja avun sairauteensa.

Eli tässäkin mielessä tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä ja kannatettava. Toivon mukaan Suomessa riittää nyt viisautta ja järkeä siihen, että pystymme nämä rönstyilevät eri-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

laiset palvelut kokoamaan todellakin yhteen ja saamaan yhden yhteisen ja toimivan järjestelmän, jolla suomalaisten palvelut saadaan kuntoon. Tähän kuuluu olennaisena osana mielestäni myös se — vaikka tässä laissa sitä ei varmaan säädetäkään, mutta se on taas sitten elinkeinopolitiikkaa, ja toivon, että siinä työ- ja elinkeinoministeriö myös Euroopan unioniin päin saisi aikaan sellaiset päätökset ja määrärahavaruksen — että pystyttäisiin nopeat laajakaistayhteydet rakentamaan koko Suomeen. Perustuslakimme mukaan kansalaisethan ovat tasa-arvoisia toisiinsa nähden, ja on pyrittävä järjestämään palvelut niin, että ne toimivat tietenkin täällä Helsingissä mutta yhtä lailla Utsjoella taikka jossakin Nuorgamissa taikka Pellossa ja Ilomantsissa, niin että ei tämä meidän verkko rajoita sitä luotavien uusien, hienojen palvelujen käyttöä.

Nythan meillä on todella Suomi jaettu kahteen osaan: osalla alueista palvelut pelaavat erinomaisesti ja toisilla alueilla juuri eivät ollenkaan. Tässä asiassa olemme jääneet ikävä kyllä taka-alalle, ja toivon hartaasti, että elinkeinoministeriö tässä asiassa on aktiivinen, ja ennen kaikkea, että eduskunta ottaa tässä härkää sarvista ja varaa rahaa budjettiin ja seuraaviin lisäbudjetteihin ja seuraava hallituskin, joka tämän hallituksen jälkeen aikanaan aloittaa sitten, ottaa tämän asian vakavasti. Jos emme saa nopeita laajakaistayhteyksiä toimimaan tässä maassa, se tarkoittaa käytännössä sitä, että jäämme myös markkinoilta sivuun, ja se viennin lisäyksen tavoitekin, millä Suomi nostetaan tästä laman suosta ylös, jää toteutumatta, jos me emme saa näitä tietoverkkojärjestelmiä tässä maassa kuntoon.

14.56 Kimmo Kivelä ps: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka sanotaan, että tikulla silmään sitä, joka menneitä muistelee, ja kun puhutaan tässä, että Suomi on it-teknologiassa nimenomaan julkishallinnossa jäänyt jälkeen, niin kyllä yksi merkittävä osa sitä on, että Valtion tietokonekeskus ajettiin alas ja oma osaaminen hävisi ja sen jälkeen on oltu riippuvaisia markkinavoimista. Siirryttiin konsulttidemokratiaan, joka on osannut rahastaa. Tämä on nytkin haaste, että näin ei käy, kun puhutaan hallitusohjelmassakin voimakkaasti digitalisaatiosta. Hyvä uutinen ei myöskään ole, mitä tänään on uutisoitu, että valtiovarainministerin JULKICT-osaston työilmapiiri on tulehtunut ja selviä kriisiytymisen merkkejä siellä on työtyytyväisyysbarometrissa mitattu. Tämä kaikki vaikeuttaa tavoitteellista työskentelyä.

Täällä on, rouva puhemies, monessa puheenvuorossa viitattu Viroon. Viro on hyvä esimerkki, mutta se ei välttämättä, niin kuin täällä on aivan oikein todettu, ole ehdoton malli. Viro lähti rakentamaan järjestelmää tyhjästä vuonna nolla. Meillä on kuitenkin historiaa ja kokemusta, mutta valitettavasti meillä on kielteisiä kokemuksia. Nyt pitää saada todellakin uusi ryhti. Toivon ministerille menestystä tässä työssä. Nyt tuntuu, että ote on oikea.

14.58 Ville Vähämäki ps: Arvoisa puhemies! Tästä kansallisesta palveluväylästä haluaisin nostaa esille muutaman nettisivun, jotka siihen läheisesti liittyvät. Siis itse tämä palveluväylähän on tiedonvälityskonsepti, joka toimii välitysalustana, kun halutaan suojattuja ja vakioituja tietoja välittää, ja sitä voivat käyttää ne kaikki, jotka siihen ovat liittyneet, eli sillä kansalainen ja julkinen digitaalinen palvelu yhdistetään toisiinsa. Pääteesit siinä ovat löytyvät tietenkin digisuomi.fi-sivuilta, missä on yhdeksän pääteesiä, jotka on kysytty kansalaisilta. Ne on julkaistu viime syksynä. Näitä on muun muassa se, että palvelulla on omistaja, käytetään avointa tietoa ja aukaistaan tietoa, käytetään nykyistä tietoa ja hyödynnetään nykyisin jo olemassa olevia palveluita, saadaan asiakkaalle nopeasti hyötyä. Palvelujen kuuluu olla helppokäyttöisiä ja asiakaslähtöisiä, sekä ensisijaisesti keskitytään sähköisiin palveluihin.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Sitten haluan nostaa esille muutamat muut nettisivut, missä tätä kansallista palveluväylää oikein käsitellään: confluence.csc.fi — se on kehittämissivusto, siellä on kaikki dokumentointi — sitten tämä esuomi.fi-sivusto, se on tämän palveluväylän viestintäkanava, ja itse tämä palveluväyläsivusto, beta-vaiheessa oleva, on beta.suomi.fi. Näiltä neljältä sivustolta löytyvät ne pääteesit koko tähän kansalliseen palveluväylään, ja näitten avulla kansalainen ja myöskin kansanedustaja saa kaiken mahdollisen tiedon siitä, mikä tämän asiain tila oikein on ja missä ollaan menossa.

15.00 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Oli ilo kuunnella edustaja Kasvin puheenvuoroa. Siinä oli konkreettisesti kaikki ne ongelmat, jotka tähän tilanteeseen liittyvät, käsitelty asiallisesti. Ehkä tässä nyt kuitenkin vähän helpottaa tämän tuhkan ripottaminen päälle, kun arvioi yhdysvaltalaisia järjestelmiä, joissa sekki on tunnettu maksuväline ja noin sata suihkulentokonetta siirtää ne clearing-keskukseen, jossa pankit vaihtavat toistensa sekkejä keskenään — kuitenkin se on tietotekniikan johtava valtio noin kaiken kaikkiaan.

Tästä Viron esimerkistä — edustaja Kivelä täällä sen totesi — kun nollasta lähdetään, niin on helppo rakentaa. Ja vastaavasti Suomessa voi katsoa tätä potilastietojärjestelmää: jokainen mahdollisesti mukaan tuleva organisaatio alkaa osaoptimoida, lähteekö milloin mukaan vai alkaako vetkuttaa ja minkälaista viivyttelyä tekee. Kansallisesti voisi sanoa, että viimeistään nyt piti lähteä mukaan, mutta myös voisi sanoa valtion ylimmälle johdolle, että laiminlyönti regulaatiossa ja koordinaatiossa on maksanut varmaan Suomelle ehkä 10—20 miljardia.

15.02 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Valtion tarkastusvirasto arvioi ihan tässä vasta nykyisiä sähköisiä palveluitamme, ja tuo raportti ei ollut mitenkään mairittelevaa luettaavaa. Se osoitti sen, että kalliiksi on tullut ja palvelut eivät ole olleet ihan sitä, mitä niiden olisi pitänyt. Siksi on erittäin tervetullutta, että tämä laki on tullut nyt eduskuntaan.

Yksi kritiikin paikka siinä oli tämä siiloutuneisuus. Itse uskon, että tällä alustalla, mitä nyt rakennetaan, on mahdollista päästä eteenpäin näistä siiloutuneista palveluista. Mietin vaikkapa sitä, että meillä puhutaan paljon kannustinloukuista ja meillä verottajalta löytyy se, että voit laittaa tietosi ja arvioida sen, paljonko sinun verosi tulee olemaan näillä ja näillä luvuilla, ja meiltä löytyy laskureita, joilla voi arvioida vaikkapa sitä, millainen työttömyysturva tulee olemaan tietyillä palkkatuloilla, mutta sitten, kun pitäisi löytyä appsi, joka kertoo, mitä tapahtuu asumistuella, palkkatuloille ja työttömyysturvalle, sitäpä ei enää löydykään. Mielestäni valtion intressissä pitäisi olla sen, että meillä löytyisi myös näitä ristiin ajettavia järjestelmiä, jotka kertoisivat asiakkaalle sen, mitä tapahtuu, jos hän käyttäytyy tietyllä tavalla. Nyt kun tiedän, että ministeri on ollut aktiivisesti tekemisissä myös tämän perustulokokeilun kanssa, niin toivoisin, että sinne tulisi myös nimenomaan tätä kehitystyötä, koska vaikka me kuinka muutamme lakeja, niin jos ihmiset eivät pysty ennakoimaan omassa elämässään niiden taloudellisia seurauksia, niin me emme tavallaan pärjää sillä lainsäädännön muutoksella, koska vanhat mielikuvat elävät.

Mutta sitten, jos ajatellaan tätä asiakaslähtöisyyttä, siitähän me saimme kiitosta siinä mielessä, että meillä on tehty näitä käyttäjälähtöisiä testejä ja muita, mutta usein vasta liian myöhäisessä vaiheessa. Oleellista olisikin se, että osaisimme miettiä paremmin, kenelle tuo palvelu tehdään. Usein on lähdetty siitä, että digitalisaatio on ikään kuin sen viraston tai hallinnon toimijan tai julkisen toimijan säästöä palvelujen tarjoamisvelvoitteessa. Silloin

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

lähtökohta on ollut enemmän hallintokeskeinen, kun sen pitäisi olla asiakaskeskeinen: Mitä lisäarvoa tuo palvelu tuo asiakkaalle? (Puhemies koputtaa) Miten se voi palvella paremmin? Silloin pitäisi myös miettiä, (Puhemies koputtaa) minkälainen tuo konsepti kokonaisuudessaan on. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle.)

Arvoisa puhemies! Anteeksi, ei mennyt ihan niin nopeasti kuin olin ajatellut. — Ylipäättään jos mietitään, miten nämä palveluketjut toimivat, jotenkin toivoisi, että meillä päästäisiin irti siitä, että liian usein laitetaan se vanha paperikaavake sinne nettiin ja ajatellaan, että se on digitaalista palvelua. Kuitenkin pitäisi miettiä kokonaan uudenlaista konseptia: sitä, kenen tarpeisiin ja millä eväillä ja mitä muuta asiaa voidaan samalla tässä järjestelmässä palvella. Ylipäättään on hyvä, että tätä tämmöistä kokonaista konseptia kehitetään, mutta jotenkin toivoisin, että tässä yhteydessä meillä olisi joku uudelleenajattelu: kun vaikkapa ne työvoimapalvelut usein saavat kritiikkiä siitä, että ne ovat netissä ja ihmiset eivät saa enää tavata työvoimaneuvoja ja sieltä ei saa sitä palvelua, minkä haluaisi, niin miksi sitten Tinder-treffit toimivat? Eikö voisi ajatella, että jos ihmisten kohtaamissysteemeitä kehitetään, niin otettaisiinkin rohkeammin käyttöön niitä ajatuksia, joita täällä sosiaalisen median tai kaupallisten palveluiden puolella on ollut, ja joskus hieman luistettaisiin siitä ikään kuin viranomaislähtöisestä ajattelusta, joka sitten voisi toimia jossakin vähän järemmässä muodossa, mutta olisi myös niitä menetelmiä, joilla kevyemmin voisi saada kohtaamisia vaikkapa sitten siellä työnvälityksessä. Yksityisellä puolella näitä on jonkin verran kehitetty, mutta koska siellä on niin vähän toimijoita, niin ne eivät palvele ikään kuin laajoja työmarkkinoita.

Tämä vain yhtenä ajatuksena työhallinnon puolelta, jonka parhaiten tunnen. Toivon ministerille menestystä siinä, että myös tämän lain toimeenpanossa ja jatkovalmistelussa oltaisiin valmiita käyttämään luovuutta eikä ainoastaan sitä perinteistä viranomaistarkkuutta, koska molempia tarvitaan.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Kurvinen. — Anteeksi, edustaja Kurvinen, siinä oli edustaja Elovaaran nimi pudonnut pois, mutta palautui nyt listalle. — Edustaja Elovaara.

15.06 Tiina Elovaara ps: Kiitos, puhemies, näin pääsi tosiaan käymään.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoite viedä digitalisaatiota eteenpäin on tärkeä tavoite. Se tuo mukanaan mahdollisuuksia, mutta myönteisestä kehityksestä voi myös syrjäytyä. Yksi tällainen syrjäyttävä tekijä on vanhuuteen liittyvä muistisairaus. Myös työikäisillä ihmisillä on yhä enenevässä määrin havaittu muistihäiriöitä. Nämä aiheuttavat kustannuksia valtiolle, yrityksille ja asiakkaille.

Pankit, televiestintäyhtiöt ja energiayhtiöt hyödyntävät e-laskupalveluita, ja näille tahoille e-laskupalvelut tuovat säästöjä. Kuluttajan kannalta taas erityisesti verkkopankit ovat avainroolissa. Muistisairauksista kärsiville palveluiden käyttöönotto tai käyttö voi osoittautua hankalaksi tai mahdottomaksi. Yhdenvertaisuusperiaate edellyttää sekä kansalaisten kohtelua samalla tavalla että samojen mahdollisuuksien tarjoamista. E-laskuista ei yleisesti ottaen peritä erillistä maksua. Sen sijaan paperilaskujen kohdalla hinnat vaihtelevat. Halusin vain tuoda tämän keskustelun yhteydessä esiin tämän seikan, koska olen huolissani siitä, että muistisairaat ja vanhukset, joilta peritään laskuista erillistä maksua, asetuvat epätasa-arvoiseen asemaan. Toivon, että valtionhallinto ja hallitus ottavat myös tällaisen näkökulman huomioon.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

15.07 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Se on hyvä, että täällä salissakin on "naiset ensin", se on hyvä periaate.

Ihan joitakin ajatuksia tähän keskusteluun yhteiskunnan digitalisaatiosta ja sähköisistä palveluista. Tätä keskustelua on vaihteeksi ollut ihan miellyttävää kuunnella ja seurata. Täällä on aika lailla ollut sellainen yhteinen henki yli hallitus- ja oppositiorajojen ja ryhmärajojen siitä, että meidän pitää tässä edetä ja meidän pitää saada säästöjä aikaan, luoda parempia palveluita ihmisille ja ehkä luoda bisnesmahdollisuuksiakin yksityiselle sektorille. Valitettavasti Suomi, joka oli vielä 1990-luvulla niitä maailman parhaimpia tietoyhteiskuntia, on jäänyt pahasti tässä informaatio- ja tietoyhteiskuntakehityksessä jälkeen. Jos vaikka katsoo Viroon, meidän eteläiseen naapuriimme, heillä on ollut kunnianhimoa, unelmia ja haaveita ja he ovat toteuttaneet niitä paljon eteenpäin, olleet joustavia ja luovia. Toivottavasti mekin saamme vähän sellaista henkeä.

Arvoisa puhemies! Tahdon kiinnittää huomiota sellaiseen asiaan, että meillähan olisi tunnistautumiseen olemassa helppo väline, mikä suurimmalla osalla suomalaisista on, mutta ei valitettavasti kaikilla, nimittäin pankkien verkkopankkitunnukset, joita paljon jo nytkin hyödynnetään. Mutta tosiasiahan on se, että kaikki ihmiset eivät taloustilanteestaan tai velka- ja maksuhistoriastaan johtuen verkkopankkitunnuksia saa. Tässä kohtaa tahdotisinkin vedota ihan meidän finanssialaamme ja meidän pankkisektoriimme, että mietittäisiin niitä pankkien käytäntöjä, kenelle annetaan verkkopankkitunnuksia. Uskon, että se olisi myös rahoitusalan etu, jos meillä olisi entistä kätevämpi ja selkeämpi tapa päästä eri sähköisiin palveluihin ja päästä erilaisille sähköisille kaistoille. Joudumme myös varmasti miettimään täällä eduskunnassa, että jos pankit eivät vapaaehtoisesti niitä verkkopankkitunnuksia anna, onko tässä tarpeen tehdä lainsäädäntömuutoksia.

15.09 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun tämä sähköinen asiointi toivon mukaan ottaa oikein kunnan kilpailukykyloikan tässä tämän hallituksen aikana ja samaan aikaan tehdään sote-uudistusta, joka myös on äärimmäisen tärkeä uudistus, niin kysyisin paikalla olevalta ministeriltä: Kun tämän sähköisen asioinnin uutta pohjaa luodaan nyt kokonaan, niin yksi sosiaali- ja terveydenhuollon suuri ongelmahan on se, että meillä on erilaisia potilastietojärjestelmiä eri kunnissa. Ollaanko nyt luomassa Suomeen sellaista yhtä järjestelmää, jonka avulla voidaan kehittää koko digitaalista terveydenhuoltoa paljon tehokkaammin? Yhdysvalloissahan tästä on hyviä kokemuksia, muun muassa veteraanien terveydenhuolto on järjestetty niin, että samalla kortilla saa palvelun, olipa se sitten Havaijilla tai Alaskassa, sillä ei ole väliä. Pääsemmekö joskus tällaiseen järjestelmään?

15.10 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on hyvä, että tätä kansallista palveluarkkitehtuuriprojektia jatketaan, ja minusta on hyvä, että hallitus on ottanut tämän kokeilujen linjan, sehän sopii tähän kuvaan oikein hyvin. Näissä toteuttamisvaihtoehdoissa haluan vielä peräänkuuluttaa sitä, että olisi todella tärkeää, että meidän hyvin repaleisella kentällämme eivät hääräisi kaikki itse toteuttamalla digitaalisia palveluita. Nyt kadotin sen kohdan tässä, mutta en tiedä, annetaanko tässä kuitenkin hiukan vielä periksi sille, että voitaisiin tuottaa omia palveluita siellä sun täällä, koska tämä ajatus, joka tässä esityksessä on, minusta kuitenkin viittaisi siihen, että kaikki olisi yhteisissä käsissä näitä kahta muuta toimintoa lukuun ottamatta. Jos Väestörekisterikeskus sitten tiukasti pitäisi huolta siitä, että

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

palvelutuotanto ei pääse repsahtamaan, niin se on erittäin olennainen juttu, koska meillä on hyvin paljon repaleisia ict-projekteja, joissa tosiasiasa ei ole saatu oikeata tulosta aikaan.

Niin kuin ministerille jo peräsin tuossa debattikeskustelussa, niin tämän olennaisin osa kansalaisille ei ole tämä lainsäädäntö vaan se, miten tämä lainsäädäntö toteutetaan käytännössä, ja sitä varten me tarvitsemme sen palveluväylän. Minusta olisi tärkeätä, että se palveluväylä rupeaisi jo lopulta tulemaan ulos — kun me itse toivoimme, että tehdään siitä uuden sukupolven palveluväylä, ja sen takia on tämä virolainen konsepti, jonka me aidosti saimme lopulta ilmaiseksi viime kaudella kovan taistelun tuloksena, niin se palveluväylä tulisi sitten ulos. Toivoisin, että ministeri ottaisi sen nyt ihan keskeiseksi asiaksi, koska se varmistaisi kansalaisille, että meillä ovat kaikki nämä yksissä käsissä.

Sen sijaan kun edustaja Kurvinen puhui pankkitunnuksista, niin jo viime kaudella otettiin huomioon se tosiasia, että tunnistautumISRatkaisukaan ei voi olla yhden kortin varassa. Enää ei edes mobiililla tunnisteta, vaan tulevaisuuden tunnistamisratkaisut ovat hyvin erilaisia.

15.12 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Sympatisoin kovasti ministeri Vehviläistä, kun täällä salissa on koko ajan vedottu Viron erinomaisuuteen. Tosiasia tietenkin on se, että väkiluku on neljännes Suomen väkiluvusta ja siellä on aika lailla puhtaalta pöydältä saatu näitä ratkaisuja tehdä. Mutta joka vaiheessa teknologia vanhenee ja uudistuu, joten haluan tässä ihan omasta kokemuksesta kertoa, että tämä Viron yhteisten palveluiden käyttöösiintymä kuluttajalle, käyttäjälle, ei ole suinkaan mikään maailman paras tai edes helppokäyttöinen. Siihen edellytetään sirukortti, erillinen lukija, ladattava ja vaikeakäyttöinen ohjelma, ja en tiedä, oliko omissa korkeakouluopinnoissani joitain puutteita, mutta en ole tähän päivään asti onnistunut näitä palveluita käyttämään.

Tässä tuleekin esiin juuri tämä teknologian haaste, johon edustaja Kiuruakin tässä juuri viittasi. Suomessahan yritettiin kuumeisesti ja pitkään saada aikaan juuri tällainen sirullinen henkilökortti, tunnistauminen. Siihen muistaakseni paloi 10 miljoonaa euroa, ja tätä odotellessa, tätä eräänlaista digitaalista Olkiluoto 3:a odotellessa sitten mentiin siihen järjestelmään, että sitten käytetään vain pankkitunnuksia. Sehän on toiminut kohtalaisen hyvin ottaen huomioon kuitenkin edustaja Kurvisen esittämät varaukset. Ei meillä ole mitään syytä ottaa esimerkkiä jo nyt toteutetuista ratkaisuista, koska ne ovat jo nyt auttamattomasti vanhentuneita, ja se haaste, jossa tietenkin haluamme kaikki tukea ministeriä, on se, että löydetään sellaiset ratkaisut, jotka eivät ole vanhentuneita jo tullessaan käyttöön.

15.14 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Matkan varrella tulee varmaan monia kysymyksiä. Mutta kun selailin tätä esitystä, niin tuo 18 § kertoo näistä häiriötilanteista, ja tiedetään, että sähköisessä asiointissa saattaa tulla aina katkoksia, ja puhuttiin tietoturvaloukkauksista ynnä muista, jotka estävät tietysti tämän tukipalvelun toimivuuden. No, palvelun tuottaja tietysti ilmoittaa, mistä häiriöistä on kysymys, kuinka kauan kestää ja niin edelleen. Mutta kysyisin sitten, kun en päässyt oikein tietoisuuteen, kun saattaa olla joku tilanne, että kestävät päiväkausia nämä katkokset: kuka silloin on vastuussa, kuka vastaa ja millä lailla? Se on tietysti eri asia, kun on tällainen poikkeusolo ja silloin tulee häiriötilanteita, mutta näin normaalisti saattaa olla päivän kaksikin pois niin, että nämä eivät pelitä niin kuin pitäisi.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Puhemies Maria Lohela: Nyt ministeri Vehviläiselle 3 minuuttia.

15.15 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä keskustelusta. Täällä on tullut paljon hyviä näkökulmia, ja meidän tahtotilamme on kyllä näemmä erittäin yhteinen tässä asiassa. Muutama kommentti yksittäisiin puheenvuoroihin.

Ensinnäkin edustaja Laukkanen sanoi näistä karttapalveluista. Ne karttapalvelut ovat kyllä tulossa tämän myötä, mutta niitä ei tuota Väestörekisterikeskus vaan Maanmittauslaitos samalla tavalla kuin Väestörekisterikeskus ei tee verkkomaksamiseen liittyvien palvelujen tuottamista. Se on Valtiokonttori, joka tekee niitten osalta sen.

Sitten kun täällä tuli monessa puheenvuorossa, muun muassa edustaja Mäkisalo-Roppo-selta, tästä esteettömyydestä ja myös siitä, miten ikäihmisillä on mahdollisuus, ja jonkun muun puheenvuorossa tulivat nämä muistisairaat esille, niin haluan todeta, että me laitoimme pari viikkoa sitten tämmöisen nimenomaan ikäihmiselle suunnatun nettiaivoriihin siitä, minkälaisia digitaalisia palveluita ikäihmiset haluaisivat. Juuri tätä käytettävyyttä, käyttäjälähtöisyyttä halutaan saada sitä kautta selville. Se on minusta äärimmäisen tärkeätä, että me pystymme arkipäiväistämään digitalisaation, että se ei ole vain joku möhkäle ja joku järjestelmä ja teknologia jossakin tuolla, vaan että ihmiset tulevat ikään ja omaan varallisuuteensa nähden sinuiksi sen kanssa, että tavallista toimintaahan se on. Meidän tietysti kansanedustajina pitää olla tässä tämmöisiä lipunkantajia, että me teemme myös itse, puhumme kentällä tilaisuuksissa riittävän yksinkertaisilla esimerkeillä, mistä tässä kaiken kaikkiaan on kysymys.

Sitten edustaja Kasvin viisas puheenvuoro monella tavalla. Minä itse ajattelen ja olen seurannut myös sitä Tanskaa tässä, miten siellä on tehty, ja minä ajattelen niin, että ennen kuin meillä tämä alusta ja tämä väylä on kunnossa, niin me emme voi vaatia ihmisiltä. Meidän pitää saada, että meillä on tämä alusta tarjolla, mutta itse omassa mielessäni juuri tänä aamuna, kun tänne keskusteluun valmistauduin, pohdin sitä, olisiko meillä uskallusta laittaa tämmöisiä kansallisia ja strategisia tavoitteita siitä, mihinkä vuoteen mennessä minkäkin verran meidän aikuisikäisestä väestöstämme käyttäisi tunnistautumista ja tekisi tämän kautta tai minkä verran käytetään vaikka toisen puolesta asiointia, ja että tehtäisiin tämmöiset strategisemmat tavoitteet näille asioille ja niitä sitten seurattaisiin ja tehtäisiin korjausliikettä, jos ei niissä päästä sitten eteenpäin.

Edustaja Kurviselle, joka lähti juuri, totean vielä tässä nyt ihan lopuksi sen, että meillä on tekeillä juuri hallituksen esitys, joka muuttaa sitä, että kaikilla pankeilla on velvollisuus antaa jokaiselle asiakkaalle yleiskäyttöiset pankkitunnukset.

Edustaja Hoskoselle lyhyesti tästä sote-ratkaisusta ja maakuntien perustamisesta, että niitten pitää tulla käyttämään tätä meidän alustaamme täysillä mukaan. Mutta sitten, niin kuin tiedetään, eri hallinnonaloilla on myös tietojen luovuttamisesta toiselle erilaisia säännöksiä, mikä tulee tarkoittamaan myös lisää lainsäädäntömuutoksia.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista sekä varhaiskasvatuslain 13 §:n ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelun aloittaa ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.19 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaiksi. Tämä lakiesitys on osa vuonna 2013 alkanutta prosessia, jossa varhaiskasvatus siirretään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta opetus- ja kulttuuriministeriöön. Nykyiset sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä olevat säännökset varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista kumottaisiin, mutta tämä esitys uudesta laista pohjautuu tähän aiempaan lakiin. Maksu määräytyisi edelleen perheen koon ja tulojen sekä varhaiskasvatuksen käytön määrän perusteella. Myös maksun määrittämisen perusteena olevat tulolajit säilyisivät ennallaan. Hallitusohjelma edellyttää, että kuntien taloutta paikataan lisäämällä varhaiskasvatuksen maksutuloja 54 miljoonan euron verran. Tästä syystä tässä esityksessä varhaiskasvatuksen maksuja korotetaan.

Varhaiskasvatus on tavoitteellista, pedagogista kasvatustoimintaa, jota tehdään suunnitelmallisesti ja ammattimaisesti. Se on laadukasta työtä, jota tekevät korkeasti koulutetut kasvatusalan ammattilaiset joka puolella Suomea. Tästä julkisesta palvelusta maksetaan jatkossakin julkisin varoin noin 84 prosenttia.

Korotukset ehdotetaan toteutettaviksi pääosin siten, että enimmäismaksua korotetaan 22 prosenttia. Myös nykyisen enimmäismaksun alle jääviä maksuja korotetaan hieman, jotta saavutetaan hallituksen tavoite nostaa asiakasmaksukertymää. Ylin varhaiskasvatuksesta perittävä kuukausimaksu olisi esityksen mukaan 354 euroa 290 euron sijasta. Ylin perittävä maksu nousisi siis 64 euroa. Maksu ei kuitenkaan nouse uuteen enimmäismaksuun kaikilla niillä, jotka nykyisin maksavat ylintä maksua. Nykyisin ylintä maksua maksavien neljän hengen perheissä tai suuremmissa perheissä nuorimman lapsen maksu nousisi 30—60 euroa perheen tuloista riippuen. Kahden ja kolmen hengen perheiden tapauksessa nyt ylintä maksua maksaneiden perheiden maksu saattaa laskea tai nousta 0—64 euroa tuloista riippuen.

Maksujen määrittelyssä käytettyjä tulorajoja nostetaan. Tulorajoja on pienempien eli kahden ja kolmen hengen perheiden osalta korotettu suhteessa enemmän kuin isompien perheiden kohdalla. Tämä vaikuttaa pienituloisten kahden ja kolmen hengen perheiden maksuja alentavasti ja parantaa työnteon kannustimia. Muutos helpottaa erityisesti pienituloisten yhden ja kahden lapsen yksinhuoltajien maksuja. Samalla kannustamme yksinhuoltajia ottamaan työtä vastaan, mikäli mahdollista. Maksuprosentteja esitetään nostettaviksi muilta kuin kahden hengen perheiltä. Maksuprosentin korotus vaikuttaa siten, että

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

maksu nousee euromääräisesti vähiten pienintä maksua maksaneilla ja enemmän miltei enimmäismaksua maksaneilla.

Osa-aikaisen varhaiskasvatuksen kuukausimaksuun esitetään muutoksia. Mikäli lapsi olisi varhaiskasvatuksessa korkeintaan 20 tuntia viikossa, kuukausimaksu voisi olla enintään 60 prosenttia kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta. Vähintään 35 viikkotunnin varhaiskasvatuksesta voitaisiin periä kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksu. Mikäli lapsi olisi varhaiskasvatuksessa enemmän kuin 20 tuntia mutta alle 35 tuntia, maksu olisi suhteutettava lapsen varhaiskasvatusaikaan. Tämän lisäksi kunnat voivat edelleen käyttää hyvin esimerkiksi tuntiperusteisia asiakasmaksuja laissa säädetyn enimmäismaksun rajoissa.

Sisaralennuksiin esitetään myöskin muutoksia. Toisesta lapsesta perittävä maksu olisi aina enintään 90 prosenttia ensimmäisen lapsen kokoaikaisesta maksusta eli korkeintaan 319 euroa kuukaudessa. Seuraavien lasten maksu olisi edelleen 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatus säilyy maksuttomana pienituloisimmille perheille eli niille perheille, joiden tulot jäävät esitettyjen tulo rajojen alle, ja niille, joiden maksu olisi alle 27 euroa. Lisäksi laissa säädettäisiin, että varhaiskasvatuksen maksu olisi jätettävä perimättä tai sitä olisi alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaisi palvelun käyttäjän tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai palvelun käyttäjän lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Varhaiskasvatuksen kustannuksista asiakasmaksutulojen kattama osuus oli vuonna 2013 noin 14 prosenttia. Maksukorotusten jälkeenkin asiakasmaksujen osuus kustannuksista on noin 16 prosenttia. Varhaiskasvatus on siten edelleenkin maksukorotuksista huolimatta erittäin vahvasti subventoitu julkinen palvelu.

Korkeatasoisen, kattavan ja vaikuttavan varhaiskasvatuksen kehittäminen tulee jatkuamaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö alkaa valmistella varhaiskasvatuksen kehittämisohjelmaa yhdessä ammattilaisten kanssa, ja Opetushallitus laatii nyt ensimmäistä kertaa varhaiskasvatukselle perusteet, joita on noudatettava koko maassa varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon turvaamiseksi.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan muutama puhuja tuosta listalta ennen debattia.

15.25 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! On vaikea ymmärtää, millaista maata hallitus haluaa suomalaisille perheille rakentaa. Ensin viedään läpi paketti, jolla heikennetään varhaiskasvatuksen laatua, jolla kasvatetaan lapsiryhmien kokoa, jolla huononnetaan suomalaisten lasten oikeuksia. Kun varhaiskasvatuksen heikentämisspaketti on saatu läpi, niin nyt meille tuodaan tänne esitys, jossa päivähoitomaksuja korotetaan täysin kohtuuttomasti.

Arvoisa puhemies! Tällaisen politiikan perusteita on mahdoton ymmärtää, ellei tavoitteena ole saada äidit jäämään kotiin ja vähentää varhaiskasvatusta saavien lasten määrää. Hallitus puhuu jatkuvasti kannustinloukuista. Niihin vedoten työttömiä kyykytetään ja kytätään. Mutta kun kyse on tavallisten äitien töihin palaamisesta, niin onkin aika lailla toisenlainen ääni kellossa. Äitien kohdalla kannustinloukkujen purkamisen sijaan hallitus rakentaa niitä lisää.

Kotiäitiyhteiskunta saadaan aikaan, kun äitien ei kannata enää palata töihin, kun luottamus siihen karisee, että lapsesta pystytään pitämään päiväkodissa hyvää huolta. Me tiedämme tutkimusten ja asiantuntijoiden lausuntojen perusteella, että taloudellisilla kannustimilla on iso vaikutus pienten lasten äitien työllisyyteen. Äitien palkka on usein isän palkkaa pienempi. Jos töihin palaaminen tarkoittaa sitä, että tämän jälkeen joutuu ylimpään

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

maksuluokkaan, ei näiden massiivisten maksukorotusten jälkeen pienipalkkaiseen työhön kannata enää palata. On hyvä, että yksinhuoltajien kohdalla näin ei enää ole, mutta kun maksuluokkien tuloeroja ei pyynnöistä huolimatta haluta korjata, nämä kohtuuttomat korotukset osuvat ihan tavallisiin perheisiin. Eivät nämä ole mitään rikkaita äitejä. Eivät nämä ole mitään rikkaita isiä eivätkä nämä ole mitään rikkaita perheitä. Nämä ovat ihan tavallisia suomalaisia perheitä, ja siksi tätä opetusministerin esitystä päivähoitomaksujen korotuksesta ei voi kannattaa.

Arvoisa puhemies! Kun päivähoito ja varhaiskasvatuksen heikentämissäpöytäkirja oli meillä täällä salissa käsittelyssä, niin meille vakuutettiin silloin kerta toisensa jälkeen, että kunnat saavat itse päättää, haluavatko ne leikata lapsilta, haluavatko ne heikentää lasten asemaa omassa kunnassaan. Silloin meille todettiin, että kunnat itse päättävät. Mutta sitten kun kuntapäätäjät ympäri Suomea kieltäytyivät leikkaamasta lapsilta, niin hallitus pisti heidät syytetyn penkille. Hallitus nimesi nämä lapsia puolustavat kunnat syyllisiksi tehtyihin lisäleikkauksiin. Ja nytkin on ihan selvää, etteivät kaikki Suomen kunnat tule koskaan hyväksymään näin suuria maksuja keskituloisille suomalaisille perheille, eli jälleen erot eri kunnissa asuvien perheitten välillä tulevat kasvamaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikasta ei saada perhemyönteistä niin, että nimetään sille perheministeri. Hallituksen politiikasta saadaan perhemyönteistä niin, että tehdään perhemyönteistä politiikkaa, ja sitä tämä hallitus ei tee. Lasten tasa-arvoinen oikeus päivähoitoon lopetetaan. Päiväkotien ja koulujen ryhmäkokoja kasvatetaan. Lasten saaman hoivan ja opetuksen laatu heikkenee. Perheissä, joissa isä ja äiti ovat poliiseja, opettajia, terveydenhoitajia, vanhempien palkkoja leikataan. Lapsilisä, vanhempainvapaan päivärahaa, sairauspäivärahaa leikataan. Ja samalla päivähoitomaksut ja terveyskeskuksmaksut nousevat. Ja kun lapsi vihdoinkin menisi opiskelemaan, niin opintorahaa on leikattu lähes neljänneksen.

Arvoisa puhemies! Onko tämä hallitus missään vaiheessa pysähtynyt ja miettinyt kaikkien näitten tekojen seurauksia? Onko missään vaiheessa käyty läpi sitä, miten tämä kaikki vaikuttaa suomalaisiin perheisiin, äiteihin, isiin ja lapsiin? Nyt rakennetaan kotiäitiyhteyksikuntaa, jossa lapsen mahdollisuudet riippuvat entistä enemmän siitä, mihin perheeseen hän on sattunut syntyneensä, ja se ei ole oikein.

15.30 Anders Adlercreutz r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Regeringen planerar att införa stora förhöjningar av dagvårdsavgifterna. Samtidigt som sysselsättningsgraden — och speciellt kvinnornas sysselsättningsgrad — är vår stora utmaning skapar vi nya incitativ för att kvinnor och män ska stanna hemma.

Hallitus on esittämässä tuntuja korotuksia päivähoitomaksuihin. Lyhytnäköisestä valtiontalouden ja kuntatalouden näkökulmasta asian voi ymmärtää, mutta asia ei ole näin yksinkertainen.

Mikä on Suomen talouden suurin ongelma? Se on työllisyysasteemme. Se on joka ikäryhmässä huomattavasti Ruotsin työllisyysastetta alhaisempi, ja kaikkein suurin ero on 30—40-vuotiaiden naisten joukossa. Tässä ikäluokassa työllisyysasteen ero on jopa 20 prosenttiyksikköä. Tämä on se ongelma, johon pitäisi keskittyä. Tähän ongelmaan Suomen Pankki on kiinnittänyt huomiota, ja toivon, että hallituskin huomaisi asian.

Mutta palatkaamme vielä päivähoitomaksuihin. Mikä vaikutus näillä korotuksilla on naisten työllisyyteen ja sen kautta Suomen talouteen? Kun maksuja korotetaan, niin luo-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

daan taas uusi syy äideille tai isille jäädä kotiin lastensa kanssa. Se hidastaa naisten siirtymistä työelämään. Se hidastaa äitien urakehitystä ja pienentää sen myötä heidän tulevaa palkkatasoaan.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys lisää epätasa-arvoa työmarkkinoilla. Se on kansantaloudellisesti lyhytnäköinen. Korotetut maksut ovat epäsuora vero. Ne ovat epäsuora progression tiukennus. Hyvä hallitus, ne vähentävät suoraan kulutusta ja hidastavat sen myötä talouskasvua. Suomen etu on vähentää vanhempien houkutusta jäädä kotiin ja lisätä tarjontaa työmarkkinoilla. Kun työllisyysasteemme nousee, Suomen valtiontalouden vaje pienee. Äidin tai isän paikka on kotona lapsen ensimmäisen vuoden aikana, mutta sen jälkeen on kansakunnan etu ja uskoakseni useimmissa tapauksissa myös lapsen etu, että molemmat vanhemmat ovat työelämässä.

Hallituksella olisi tuki vaihtoehtojakin. Miksi se ei puutu kotihoidon tukeen? Se on pohjoismaisella tasolla täysin poikkeuksellinen järjestelmä, joka suoraan luo houkuttimia pysyä kotona, poissa työelämästä. Se ei pelkästään luo epätasa-arvoa työmarkkinoille vaan on myös suuri este maahanmuuttajien kotouttamisen tiellä. Ruotsin tasa-arvoministeri Åsa Regnér hämmästeli sitä jyrkin sanakääntein muutama viikko sitten, ja se on ymmärrettävää. Ruotsin ja Suomen työllisyystilastot puhuvat selkeää kieltään. Kotihoidon tuki maksaa suorasti ja epäsuorasti. Onko tämä poliittisesti liian hankala kysymys? Onko oikeiden rakenteellisten uudistusten tekeminen liian kivuliasta?

Hallitus on toistuvasti osoittanut, että tasa-arvokysymykset ovat sille hyvin toissijaisia. Muistamme kaikki, minkälaisen painotuksen tasa-arvo sai hallitusohjelmassa. Hallituksen tasa-arvo-ohjelmalle ei myöskään ole löytynyt sijaa ministerin aikataulusta. Ensin sen oli määrä tulla ennen vuodenvaihdetta. Sen jälkeen se luvattiin julkistaa maaliskuun loppuun mennessä. Tässä me nyt olemme vapun kynnyksellä, eikä ohjelmaa näy.

Värderade talman, bästa minister! Inse vikten av jämställdhet. Gör riktiga strukturella reformer. Förnya föräldraledigheten, förnya hemvårdsstödet och slopa de planerade förhöjningarna i dagvårdsavgifterna: de för oss inte vidare.

Hyvä hallitus, ryhtykää toimeen. Ymmärtäkää tasa-arvon merkitys, tehkää oikeita rakenteellisia uudistuksia, uudistakaa vanhempainvapaa, uudistakaa kotihoidon tuki ja perukaa nämä päivähoitomaksujen korotukset, koska ne eivät vie meitä eteenpäin.

15.34 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat, ministeri! Kaikki tiedämme, että jokainen euro, joka sijoitetaan varhaiskasvatukseen, maksaa itsensä takaisin kuusinkertaisena. Ei siis ole liioiteltua sanoa, että lasten hyvinvointiin panostaminen on investointi meidän kaikkien tulevaisuuteen. Hallitus on asettanut työllisyysasteen nostamisen tavoitteen 72 prosenttiin, ja siihen on todellakin matkaa. Täytyy kyllä ihmetellä, miten nämä hallituksen nyt tekemät esitykset tukevat tätä tavoitetta työllisyysasteen nostamiseksi, kun me nyt tiedämme sen tosiasian, että tässä ollaan jälleen kerran rakentamassa sellaista tilannetta suomalaisille lapsiperheille, että se pienipalkkaisen työn vastaanottaminen ei todellakaan ole kannattavaa.

Naisten työllisyysaste on Suomessa tällä hetkellä moniin muihin EU-maihin verrattuna korkea, mikä helpottaa perheiden toimeentuloa sekä takaa naisille taloudellista itsenäisyyttä. Kahden elättäjän malli takaa parhaiten myös vanhemmuuden jakamista, kun miehet eivät yksin ole vastuussa perheen elättämisestä, vaan heillä on myös mahdollisuus viettää ai-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

kaa lastensa kanssa. Vaikka tasa-arvossa on vielä paljon tehtävää, näistä asioista voimme olla Pohjoismaissa ylpeitä.

Valitettavasti tasa-arvokehitys ei ole sellaista, joka menee vain tasaisesti eteenpäin, vaan välillä siinä tulee suuriakin takapakkeja, ja nyt tämä käsittelyssä oleva päivähoiton maksujen korotus on yksi esimerkki siitä. Tässä on taas kerran yksi hallituksen esitys, jolle olisi pitänyt tehdä kunnollinen sukupuolivaikutusten arviointi. Ei kyllä tarvitse olla kummoinenkaan tasa-arvoasiantuntija, että tajuaa, että päivähoiton maksujen korottaminen vaikeuttaa erityisesti naisten työssäkäyntiä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoite työllisyysasteen nostamisesta jää kyllä nyt puolitiehen, jos naiset ajetaan kotiin. Eilen Ylellä neljän lapsen äiti kertoi, että työhönpaluu perhevapaiden jälkeen ei kannata päivähoiton maksujen nousun takia. Näitä tarinoita tosielämästä saamme jatkuvasti kuunnella. Syksyllä pääministeri kuunteli kättilöitä. Nyt kannattaisi koko hallituksen kuunnella esimerkiksi perhevapailta työelämään paluuta suunnittelevia äitejä. Tässä joukossa on paljon ihmisiä, jotka haluaisivat palata töihin mutta kohtaavat monenlaisia esteitä, joista päivähoiton maksut ovat yksi esimerkki. Myös muut hallituksen toimet työn ja perheen yhteensovittamiseksi ovat olleet vaatimattomia tähän asti. Toivottavasti pitkään odotettu hallituksen tasa-arvo-ohjelma antaa tavoitteita ja ratkaisuja näihin kysymyksiin. Tasa-arvo-ohjelma saa kyllä olla ihmeidentekijä, jotta sillä saataisiin paikattua edes pieni osa näistä hallituksen toimista, joilla tasa-arvoa on oikein urakalla vietty taaksepäin.

Ainoa positiivinen asia hallituksen esityksessä on, että päivähoiton nollamaksuluokka aiotaan säilyttää. Myönteisenä voidaan pitää myös sitä, että yksinhuoltajan asema on huomioitu, kun yhden ja kahden lapsen yksinhuoltajien maksut pienenevät hiukan.

Arvoisa puhemies! Meidän on tärkeä muistaa, että päivähoiton maksujen korotusten lisäksi hallitus on tehnyt monia muitakin heikennyksiä varhaiskasvatukseen. Subjektivinen päivähoito-oikeus lopetettiin ja ryhmäkokoja kasvatettiin. On käsittämätöntä, että päivähoiton maksuja korotetaan ja varhaiskasvatuksen laatua heikennetään, vaikka me kaikki tiedämme, että laadukkaan varhaiskasvatuksen tulee olla jokaisen lapsen oikeus perheen taloudellisesta ja sosiaalisesta tilanteesta riippumatta. On todettava, ettei Sipilän hallitus tunnu ymmärtävän tai haluavan ymmärtää, kuinka suuren virheen se on tekemässä vaarantaessaan tällä säästöpolitiikallaan varhaiskasvatuspalveluiden saatavuuden niitä tarvitseville perheille. Sitä kautta hallitus tietoisesti rajoittaa lapselle perusoikeutena turvattua oikeutta varhaiskasvatukseen.

On hyvä, että tämä lakiehdotus ja lakiehdotukset menevät perustuslakivaliokuntaan lausunnolle. Toivon todella, että perustuslakivaliokunta antaa sellaisen lausunnon, että tämä älytön, typerä ja erittäin epätasa-arvoinen hallituksen esitys tullaan kumoamaan.

15.40 Anna Kontula vas: Arvoisa rouva puhemies! Aina joskus minuun ottaa yhteyttä lapseton kansalainen, joka kysyy, miksi hänen pitäisi veroillaan maksaa jonkun toisen lapsen hoivasta. Minulla on tapana vastata: no siksi, että se lapsi todennäköisesti maksaa jonakin päivänä sinun eläkkeesi.

Tämä uudistus, mikä meillä nyt on käsittelyssä, ei sinällään ole kovin suuri, mutta se menee väärään suuntaan, eikä se ole ensimmäinen siinä uudistusten sarjassa, jossa me olemme nyt purkamassa sitä todellista yhteiskuntasopimusta, sitä sukupolvien välistä hoivasopimusta, jonka varaan meidän yhteiskunta on rakennettu. On hienoa, että nollamaksuluokka säilyy. On hienoa, että maksuprogresio säilyy. Mutta on surullista, jos esityksen ainoa

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

hyvä puoli on, että se ei ole vielä huonompi kuin se voisi olla. Osalle lapsiperheitä korotukset päivähoitomaksuihin tulevat olemaan huomattavia.

Suomalaisessa yhteiskunnassa poikkeuksellista lähes kaikkiin muihin Euroopan maihin nähden on ollut se, että meillä naisetkin tekevät kokopäivätyötä. Meillä naiset ovat täysipainoisesti työelämässä siinä missä miehetkin, ja yksi keskeinen syy, miksi näin on ollut, on se, että meillä on pystytty takaamaan laadukas ja verraten edullinen, turvallinen päivähoito lapsille, minkä vuoksi myös keskiluokkaiset naiset ovat täysipainoisesti työelämässä mukana. Kun nyt samanaikaisesti päivähoitoa hintaa korotetaan ja sen laatua lasketaan ryhmäkokojen suurentamisen myötä, niin on vähintäänkin todennäköistä, että tästä syntyy kannustin toisaalta äideille jäädä kotiin lasten kanssa entistä pidemmäksi aikaa tai entistä useammin ja toisaalta kannustin käyttää yksityisiä päivähoitopalveluita. Näillä kummallakin on kerrannaisvaikutuksia, joita lakiesitys ei hirveästi pysähdy pohtimaan, toisaalta tietysti Suomen yleiseen työllisyystilanteeseen, toisaalta siihen, millaisessa hoivan maailmassa meidän lapsemme kasvavat. Käykö meidän päivähoitojärjestelmälle niin kuin meidän terveysjärjestelmälle on käynyt aikaisemmin, että meillä on hiljalleen rapautuvat kaikille tarkoitetut julkiset lasten hoivapalvelut ja sitten erityiset, vähän kalliimmat palvelut niille, joilla on varaa siitä maksaa?

Suomalainen tasa-arvo on lähtenyt siitä, että meidän lapsemme käyvät ensin yhteisessä päiväkodissa, sen jälkeen he menevät yhteiseen peruskouluun. Tämä on iso etu meille. Yksi minun saksalainen tuttavani sanoi, että hänestä näyttää, että Suomi ei ole maa vaan klubi, ja hän tarkoitti sillä, että meillä täällä hän näkee sellaista tasa-arvoa, jota hän ei omasta yhteiskunnastaan tunnista. Tässä on hirveästi sellaista, mitä toivoisi vaalittavan. Universalismilla tarkoitetaan sellaista järjestelmää, jossa kaikilla on oikeus palveluihin ja jossa nämä palvelut tuotetaan verorahoituksena, ainakin pääosin. Puhtaasti universaaleja palvelujärjestelmiä ei juuri ole missään, mutta se ihanne on aika monessa meidän hyvinvointivaltion rakenteeseen luodussa suuressa järjestelmässä siellä taustalla. Nyt kun me olemme menossa kohti sellaista maailmaa, jossa työurat katkeilevat ja jossa kuukausiansiot tulevat vaihtelevaan merkittävästi kuukaudesta toiseen ja jossa ehkä myös lapsilla tulee lähitulevaisuudessa olemaan kaksi virallista kotia, niin minun nähdäkseni meidän pitäisi kulkea pikemminkin kohti tätä universalismin ihannetta, ei suinkaan siitä pois päin, niin kuin nämä hallituksen toimet nyt yksi toisensa jälkeen tuntuvat vievän.

Minä en näe, että tällä tiellä meillä pidemmän päälle on mahdollista tehdä sellaista järjestelmää, joka kestää, joka kantaa, jonka varaan voi rakentaa.

Puhemies Maria Lohela: Sitten siirrytään debattiin.

15.45 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen hallitus kertoi, että kannustinloukkua puretaan nyt todella isolla kädellä ja näillä eilisillä toimilla, jotka sisältävät esimerkiksi työnäytteen, madalletaan kynnystä työhön pääsyyn. En tiedä, olitteko, ministeri, samoissa pöydissä madaltamassa tätä kynnystä työhön pääsyyn, mutta jotakin ristiriitaista tässä tänään käsillä olevassa esityksessä kyllä on suhteessa eilisiin päätöksiin.

VATTin erikoistutkija Tuomas Kosonen on kertonut julkisuudessa, että taloudellisilla kannustimilla on erittäin suuri vaikutus ja osalla vanhemmista päivähoitomaksujen ja kotihoitojen tuen yhdistelmä johtaa siihen, että pienipalkkaiseen työhön työllistyminen ei kasvata perheen tuloja. Kun ennen tämä ero oli pienipalkkaisilla noin 300 euroa, tämän hallituksen esityksen jälkeen, kun päivähoitomaksut näin merkittävästi ja kohtuuttomasti nou-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

sevat, ero on enää 200 euroa. Kysyn nyt teiltä, ministeri: miksi tästä ei tehty sukupuolivai-
kutusten arviointia eikä työllisyysvaikutusten arviointia eikä arviointia siitä, miten lapsi-
perheille kaikki kustannukset kasautuvat nyt kerralla?

15.46 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkossakin suu-
rin maksurasitus on yhteisistä varoista otettavista verovaroista 86 prosenttia. Voi sanoa,
että yhteisvastuullinen toimintamalli jatkuu.

Muutamia havaintoja hallituksen esityksestä. Ensinnäkin hallituksen esityksessä on kai-
kista haavoittuvaisimmat lapsiryhmät huomioitu. Ensinnäkin nollamaksuluokka säilyy,
toiseksi pienituloisten yksinhuoltajien lasten osalta maksurasitus myöskin pienenee. Kol-
mas ehkä vähäisemmälle huomiolle jäänyt uusi esitys on yhteishuoltajuudessa: vuorovii-
koin toisen vanhemman luona asuvien lasten huomiointi erikseen maksujen osalta. Mielest-
täni tämä on yksi osoitus siitä, että meillä lainsäädännössä huomioidaan meidän uudet ta-
vat eroperheiden osalta asua ja heidän lapsensa.

15.47 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on aiemmin eri-
laisissa asiayhteyksissä jouduttu kuulemaan sitä, että tämä hallitus on naisvihamielinen
hallitus, muun muassa edustaja Kontula on näin todennut. Kyllähän tämä panee mietti-
mään, kuinka tämä hallitus arvioi naisten asemaa työelämässä, kun nostetaan maksuja kes-
kituloisilta perheiltä jopa 20 prosenttia, kuten Helsingin Sanomat kirjoittaa. Työelämään
osallistuvien naisten asema tulee merkittävästi vaikeutumaan tämän niin sanotun uudistuk-
sen eli leikkauksen tai maksujen korotusten kautta. Mielenkiintoista on se, että päähallitus-
puolue keskustasta, joka erityisen painavasti esiintyy perhepuolueena, ei ole täällä salissa
yhtään edustajaa keskustelemassa päähallituspuolueen puolesta tästä niin sanotusta uudis-
tuksesta. Kummallinen tilanne. Toivon vain, että ministeri Grahn-Laasonen miettii tätä
asiaa vielä uudelleen — että naisten tasa-arvo työelämässä edellyttää sitä, että on tasa-ar-
voiset mahdollisuudet lastenhoitoon.

15.48 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatus-
maksujen lakiesitys on hyvin haastava. Tässä tehdään todella kipeitä säästöjä. Paljon on
hyvääkin tässä — modernin perhepolitiikan ottaminen näihin asiakasmaksuihin — mutta
kyllä haluaisin, että ministeri tässä vastaisi. Ja kun eduskunta tätä lakiesitystä käy läpi, mei-
dän on arvioitava, miten tämä vaikuttaa työllisyysasteeseen, kannustinloukkuihin. (Krista
Kiuru: Näin se on!) Se on kovin tarkkaan käytävä läpi. Työelämässä tarvitaan naiset ja
miehet, perheissä isät ja äidit.

Toinen kysymys on sitten se, miten kohdennetaan säästöjä lapsiperheisiin. Olisi hyvä,
että kun seuraava budjetti eduskuntaan tulee, arvioitaisiin tiettyjen väestöryhmien — ku-
ten lapsiperheiden, ehkä eläkeläisten ja vammaisryhmien — osalta, miten nämä mittavat,
suuret vaikutukset kohdentuvat. Erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla, missä on kallista
asua ja elää, (Puhemies koputtaa) on kovin haasteellista, kun tämä korkein maksuluokka
tulee jo ihan keskituloisille perheille, ja siksi tämä kokonaisarviointi on tärkeä tehdä ensi
vuoden budjetissa mutta myöskin eduskunnassa, kun tätä lakiesitystä käydään läpi. (Puhe-
mies koputtaa)

Toivon, että kun eduskunta on edellyttänyt varhaiskasvatuksesta selvityksen ja uuden
vaka-lain, (Puhemies: Aika!) ministeri vastaisi, onko tuo selvitys jo tekeillä.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

15.49 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun Sipilän hallitus nimitti perheministerin, niin me kristillisdemokraateissa olimme innoissamme ja ajattelimme, että perheistä tulee nytten hallituksen silmäterä — mutta ikävä kyllä lapsiperheistä on tullut Sipilän hallituksen silmätikku. Tuntuu, että kaikki nämä leikkaukset ja maksujen korotukset osuvat nimenomaan keskituloisille lapsiperheille, jotka kuitenkin myös omalla työllään ja veroillaan ovat pitämässä tätä hyvinvointiyhteiskuntaa pystyssä.

On hämmentävää, niin kuin täällä on todettu, että yhtään keskustalaista kansanedustajaa ei ole täällä puolustamassa näitä hallituksen rajuja maksukorotuksia, jotka tulevat luomaan lisää kannustinloukkuja. Ja tämä on tässä esityksessä todella hämmentävää, että samanaikaisesti kun pyrimme nostamaan työllisyysastetta, tällä esityksellä tullaan aivan varmasti aiheuttamaan tilanteita, jolloinka työn vastaanottaminen ei missään nimessä ole kannattavaa. Toivoisinkin, että hallitus tutustuisi kristillisdemokraattien kannustavaan perusturvaan, (Puhemies koputtaa) jolla tämäkin asia olisi voitu hoitaa.

15.51 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen päivähoito kannattelee ja tukee lasta, ja toisaalta se on mahdollistanut naisille tasa-arvoisen yhteiskunnan, naisille mahdollisuuden osallistua työelämään. Nämä päivähoitomaksujen korotukset ovat todella kohtuuttomia monelle keskituloiselle perheelle. Kyllä tämä murentaa oikeutta päivähoitoon. Monessa perheessä mietitään, kannattaako vähemmän tie-naavan vanhemman osallistua työelämään, ja kun vielä subjektiivisen päivähoidonkin olette romuttaneet, niin kyllä nämä päätökset ovat todella lapsivihamielisiä. Minä todella vetoan — joskus aikoinaan naisverkoston yhteinen ponnistus oli subjektiivinen oikeus päivähoitoon, ja sotien jälkeen otettiin käyttöön lapsilisät — että nyt tarvitaan lapsen puolesta työtä tekevää politiikkaa.

Jos verrataan Ruotsiin, niin siellä naiset ja pienten lasten vanhemmat tekevät paljon enemmän osa-aikatyötä, yhdistävät työn ja perheen. Kysynkin hallitukselta, miten te olette edistäneet sitä, että kunnissa otettaisiin käyttöön tämä tuntiperustainen päivähoitomaksu, joka kannustaisi osa-aikatyöhön.

15.52 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen vähän kylästynyt siihen, että hallituskin useaan otteeseen hokee kannustinloukkujen purkamisia. Muistan viime kaudelta, että perussuomalaiset useampaan kertaan hokivat sitä, että työn-teen pitää olla aina kannattavampaa kuin kotona oleminen. Todellisuudessa kuitenkin punomme koko ajan lisää verkkoja ja kannustinloukkuja, joilla sitten ihmiset eivät sinne työelämään palaa, ja tässä esityksessä on nyt yksi hyvä esimerkki sellaisesta. Ideaalimaailmassahan puoliset ovat samantuloisia, ja silloin esimerkiksi vanhempainvapaalle jäädessä mietitään sitä, kumpi voi jäädä, mutta näin ei ole tällä hetkelläkään, vaan yleensä valitettavan usein mies on tulotasoltaan parempi kuin nainen. Ja tämä esimerkiksi nyt tässäkin esityksessä johtaa siihen, että pienituloisen puolison ei taloudellisesti ole kannattavaa palata takaisin töihin. Tämä ei ole oikein.

15.53 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erittäin hyvä, että tässä nostettiin esille tämä perheministeri. On aika kummallista, että kun perheistä puhutaan, niin ei paljon kyllä perheministeriä täällä näy. (Krista Kiuru: Eikä näy perussuomalaisiakaan!) — Eikä nimenomaan keskustapuolueen edustajia, ketkä yleensä kyllä ovat

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

pitäneet ainakin puheissaan perheiden puolta, mutta sitten kun tulee tekojen aika, niin ne näyttävät puuttuvan.

Mutta tähän kannustinloukkuproblematiikkaan. Olisin vielä nyt pyytänyt, että ministeri kävisi tämän läpi, sillä kun tästä asiasta esimerkiksi kyselytunnilla helmikuussa teiltä kysyttiin, niin teidän nimenomaisesti vastasitte ja perustelitte tätä esitystä sillä, että tällä kannustinloukkuja puretaan. Nimenomaan käytitte sitä perustelua, että tällä puretaan kannustinloukkuja. Mutta niin kuin me kaikki tiedämme ja tutkimukset ovat osoittaneet, eihän tällä todellakaan kannustinloukkuja pureta. (Eduskunnasta: Lisätään!) Tällä vain lisätään kannustinloukkuja. Osaltaan, ymmärrän, nyt varmaan vastaatte, että tietyissä asemissa kyllä puretaan, mutta pääsääntöisesti teidän lisäätte tällä kannustinloukkuja. Teidän työllisyysastetavoitteenne (Puhemies koputtaa) karkaa todella kauas tällä esityksellä.

15.54 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on niin, että monet lapsiperheet ovat pienituloisia, ja näiden pienituloisten perheiden osalta kannustinloukkuja puretaan. Pienituloisten kaksi—kolmihenkisten perheiden maksuja pienennetään, jolloin esimerkiksi yksinhuoltajavanhemman on kannattavampaa ottaa työtä vastaan kuin tällä hetkellä. Toinen positiivinen asia on tämä yhteishuoltajuustilanteiden huomiointi, se on tätä päivää. Tämä lainsäädäntö saatetaan ajanmukaiseen kuntoon, niin kuin edustaja Lauslahti toi esille. Lisäksi minä haluaisin nostaa esille tämän tuntiperusteisen laskutuksen, jonka laki mahdollistaa. Tämä olisi tärkeä viesti nyt kunnille: edistetään tuntiperusteista laskutusta ja otetaan käyttöön sähköiset kirjausjärjestelmät, joilla on todella paljon positiivisia vaikutuksia. Ne tuovat säästöjä mutta myös lisäävät turvallisuutta ja ennen kaikkea vapauttavat varhaiskasvatuksen ammattilaisten työaikaä siihen tehtävään, jota varten he sitä varhaiskasvatustyötä tekevät. Eli (Puhemies koputtaa) tästä vahva suositus kuntiin.

15.55 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laadukas ja kohtuuhintainen päivähoito on naisten työssäkäynnin edellytys, se on tasa-arvoisen yhteiskunnan ja tasa-arvoisen työelämän edellytys. Nyt herääkin epäily siitä, että hallituksen tavoitteena on ajaa naiset kotiin lasten kanssa, pois työelämästä. Muuhun johtopäätökseen ei voi tulla siitä yhteistuloksesta, mikä hallituksen päätöksistä syntyy. Ensin rajataan varhaiskasvatusoikeutta, sitten kasvatetaan lapsiryhmiä päiväkodeissa ja nyt vielä korotetaan merkittävästi aivan tavallisten keskituloisten perheiden päivähoitomaksuja. Tästä syntyy erittäin merkittävä kannustinloukku erityisesti naisille, joiden tulot ovat perheessä yleensä pienemmät kuin miehellä, joten todennäköisesti lopputuloksena on se, että naiset osallistuvat entistä vähemmän työelämäänsä. Ja se jos mikä on huonoa tasa-arvon kannalta, se on huonoa julkisen talouden kannalta.

15.56 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että ministeri ei ole näitä esityksiä tehnyt mielellään, ja hän on tehnyt siinä hyvää työtä, miten ne on kohdennettu. Mutta hallitus on päättänyt ja tehnyt arvovalinnan, kun se on päättänyt näistä maksujen korotuksista ja siitä raamista, jossa nämä tehdään. Mielestäni se on hyvin ristiin riidassa hallituksen työllisyystavoitteiden kanssa, koska esimerkiksi VATTin tutkija toteasi, kun kävi läpi kotihoidon tuen kannustavuusvaikutuksia, että jo 100 euron korotus kotihoidon tukeen olisi alentanut naisten työllisyyttä 3 prosentilla.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Nyt jos me mietimme kehää — tätä ei voi tietysti suoraan siirtää päivähoitomaksuihin — että päivähoitomaksuissa tulee tämä sama vaikutus ja sen jälkeen palataankin kotihoidon tuelle ja kotihoidon tuki taas syrjäyttää pois työelämästä naisia, niin se kehä, johon monet naiset tätä kautta joutuvat, on sellainen, jota yksilö ei välttämättä osaa ennakoida. Meillä nyt jo näkyy tilastoissa se, että meillä on paljon piilotyöttömiä, ja sieltä löytyy paljon hyvässä työiässä olevia naisia. Taustalla ovat joko perhesyyt ja lapset tai sitten se, että ajatellaan, että päivähoiton laatu (Puhemies koputtaa) on heikentynyt, tai se, että opiskellaan, jolla tietenkin on jo positiivinen merkitys.

15.58 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvää on, että naisia tarvitaan ehdottomasti työelämässä entistä enemmän. Meillä on ikääntyvä Suomi, ja se tarkoittaa, että jokainen meistä, olemme miehiä tai naisia, tarvitaan sitä kortta kantamaan työelämään. Siltä osin keskustelu kannustinongelmista ja niiden poistamisesta on paikallaan, ja siltä osin on syytä arvioida myös eri hallituksen esitysten vaikutuksia kannustinongelmien poistumiseen tai lisääntymiseen ja myös tuoda ne rehellisesti näkyviin toimenpiteiden kera.

15.58 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi valitettavasti ottaa näillä päätöksillä tuntuja askeleita taaksepäin tasa-arvossa. Nämä korotukset, joita ollaan tekemässä, ovat kohtuuttomia lapsiperheiden osalta. Tiedetään, että näitä on lukuisia muitakin. Ensin leikattiin pienituloisilta ja nyt leikataan keskituloisilta. Kaiken lisäksi suomalaiset ja suomalaiset perheet laitetaan vielä eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, missä päin Suomea asutaan. On tärkeää muistaa, että varhaiskasvatus on jokaisen lapsen oikeus ja jokaisella naisella on myös oikeus työelämään.

Arvoisa ministeri, puhuitte äsken kauniisti varhaiskasvatuksesta, mutta tämä hallitus valitettavasti romutti sen, ja kaiken lisäksi tämä hallitus jättää myös naiset kotiin. Ne jos mitkä ovat tuntuja askeleita tässä yhteiskunnassa taaksepäin.

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Harakka ennen ministerin vastausta.

15.59 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kysyttävä, onko kokoomuksessa yhtään ekonomistia. Jos nyt oikein muistan, niin VATTin edellinen ylijohtaja piti kovaa meteliä siitä, että lapsiperheiden vanhempia ei saada työelämään. Hän sanoi vähän halveksivasti, että "ihana veltoilu on liian houkuttelevaa". Missä tämä henkilö nyt on, kun hänen puolueensa on rakentamassa aivan valtavaa kannustinloukkua? 25 prosenttia, peräti neljännes, lapsiperheistä kuuluu tähän ylimpään maksuluokkaan. Kahden keskipalkkaisen työntekijän kahden lapsen hoidon lisälasku on 1 342 euroa vuodessa. Ministeri Stubb on täällä useaan kertaan sanonut, että kenenkään verotus ei nouse. No, tämä lasku tarkoittaa sitä, että näiden molempien työssä käyvien vanhempien veroaste, veroprosentti, nousee puoli prosenttiyksikköä. Tämä veronkorotus kohdistuu jostain syystä työssä käyviin pienten lasten vanhempiin ja ennen kaikkia niihin kotiäiteihin, joitten pitäisi haluta ja voida mennä työelämään.

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Grahn-Laasosen puheenvuoro, ja sen jälkeen jatketaan debattia. — 3 minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

16.01 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Puheet varhaiskasvatuksen romuttamisesta ovat kovaa pelottelua ja aliarvioivat sitä työtä, jota päiväkodeissa joka päivä eri puolilla Suomea tehdään, eli toivoisin, että keskustelu siitä osin säilyisi asiallisella ja kunnioittavalla tasolla.

54 miljoonan euron maksukertymän lisäämisestä sovittiin hallitusohjelmassa, ja olemme tehneet opetus- ja kulttuuriministeriössä kovasti työtä rakentaaksemme näillä reunaehdoilla sosiaalisesti oikeudenmukaisimman mahdollisen mallin. Suurin osa maksukorotuksista tulee koskemaan niitä perheitä, jotka sijoittuvat 8., 9. ja 10. tulodesiiliin eli kaikkein hyvätuloisimpiin perheisiin. Toki ne osuvat silloin myöskin, kun laajaa, isoa maksukertymää keräämme, keskituloisiin perheisiin.

Kannustinloukkuvaikutuksista on keskusteltu tässä keskustelussa huomattavan paljon, ja ne ovatkin ihan aiheellinen keskustelunaihe, koska niitä on paljon tässä valmistelun yhteydessä punnittu. Olemme pyrkineet nämä kannustinloukkuvaikutukset minimoimaan valmistelussa mahdollisimman hyvin. Mukana on ollut myös valtiovarainministeriön asiantuntemusta.

Pienituloisten 2—3-henkisten perheiden maksuja pienennetään. Esimerkiksi yksinhuoltajien on tämän lain myötä kannattavampaa ottaa työtä vastaan kuin aikaisemmin, eli maksut pienenevät näillä kaikkein heikoimmassa asemassa olevilla perheillä. Ja korostan, että varhaiskasvatus on maksutonta kaikkein pienituloisimmille eli heikoimmassa asemassa oleville eli tämä niin sanottu nollamaksuluokka säilytetään. Se on erittäin tärkeää. Laki antaa mahdollisuuden huomioida erilaiset perhetilanteet. Tuntiperusteinen laskutus on mahdollista tämän lain myötä. Monissa kunnissa on sitä jo hienosti kehitelty. Kannattaa ottaa siitä mallia ja selvää.

Samoin tämä korkeatasoisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen kehittäminen jatkuu voimakkaasti. Kansainvälisesti vertailtuna suomalainen varhaiskasvatus on monille muille maille ihanne — ja se, että meillä varhaiskasvatusjärjestelmä mahdollistaa naisten työssäkäynnin. Kaikin tavoin pyrin omassa toiminnassani ministerinä toimimaan sen puolesta, että tasa-arvo Suomessa toteutuisi entistä paremmin ja että naisilla olisi hyvä asema työmarkkinoilla.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten debatti vielä jatkuu.

16.03 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka oppositiopoliitikon päätehtävä on etsiä mahdollisia hallituksen esityksen puutteita, niin kyllä minä haluan sanoa, että kyllä tätä kannustinloukkuproblematiikkaa on tässä esityksessä aika paljon pohdittu ja täällä on myös kunnianhimoisesti pyritty purkamaan niitä kannustinloukkuja. Se perusongelma liittyy ylipäätään siihen, että kun meillä on tarveharkintainen järjestelmä, niin aina, kun jostakin puretaan yksi kannustinloukku, johonkin toisaalle syntyy uusi. Tämä on matematiikkaa, ei ideologiaa. Me emme pääse mihinkään, niin kauan kuin meillä on tarveharkintainen järjestelmä.

Sen takia minä koetan puhua sen verorahoitteen järjestelmän puolesta, joka poistaisi ne kaikki kannustinloukut sitten kerralla. Niin kauan kuin meillä on tarveharkintaisia järjestelmän osia, siitä täytyy jokin keskeinen muuttuja poistaa. Joko poistetaan työelämä tai sitten poistetaan päivähoito kokonaan, jotta me pääsisimme eroon niistä kannustinloukuista. Muita vaihtoehtoja ei yksinkertaisesti ole, ja sen takia tämä on niin ongelmallinen.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

16.05 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy nyt sanoa sosialidemokraateille, jotka täällä totesivat, että suomalainen varhaiskasvatus on täysin romuttunut, että kyllä olen eri mieltä. Ja kyllä varmasti tuolla suomalaisella varhaiskasvatuskentällä ihmetellään, eikä heidän työtään siellä arvosteta. (Välihuutoja sosialidemokraattien ryhmästä)

Tästä lakiesityksestä kyllä sanon sen, että ministeri on tehnyt hyvää työtä siinä, että kannustinloukkuproblematiikkaan on pyritty puuttumaan, mutta se iso haaste, mikä tässä on, on se, että tavallisilla keskituloisilla perheillä, jotka maksavat jo sitä korkeinta maksuluokkaa, tämä kannustinloukkuongelma on kova, ja on selvää, että tämä asia pitää vielä läpivalaista ja katsoa täällä eduskunnan työssä. Mutta kun varhaiskasvatukseen on osunut monta muutosta samaan aikaan, kotihoidon tuki on ollut ikään kuin koskematon ja sitten meillä vielä ovat nämä iltapäivähoitomaksut, niin on ihan selvää, että tätä kokonaisuutta pitää katsoa. Ja kun sivistysvaliokunta edellytti, että ministeriö tuo keväällä 2017 selvityksen varhaiskasvatuksen tilasta, niin kysyisinkin, onko tämä työ vireillä. Se olisi myöskin hyvä pohja sille, että varhaiskasvatuslain kakkososa tehdään. (Puhemies koputtaa) Milloin tuon lain valmistelu aloitetaan, (Puhemies: Aika!) ja milloin se tulisi eduskuntaan? Se olisi tärkeä merkki siitä, että varhaiskasvatusta arvostetaan.

16.06 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä koulutuksellinen tasa-arvo on murentunut, ja siltä osin voi sanoa, että kyllä me katsomme tämän hallituksen tekemisiä hyvin pitkälti silmällä, joka ei teitä mairittele. On aivan fakta se, että jatkossa on suuri merkitys sillä, mihin perheeseen lapsi syntyy. Tämä särkee meidän sydäntämme, että me olemme tehneet sellaista politiikkaa, että lapsi ei saa olla lapsi riippumatta siitä, mihin perheeseen syntyy. Nämä kaikki maksujen korotukset ovat ajaneet lapsiperheet hyvin vaikeaan asemaan, ja vain pahenee, nimittäin nyt on jo suuri merkitys sillä, mihin kuntaan sattuu syntymään. Täällä ministeri ei enää tänään kertonutkaan, että tästä tarjouksesta voi kunta kieltäytyä. Kysynkin, ministeri, teiltä: Voivatko kunnat vielä tästä kieltäytyä? Eilen kuulimme pääministerin suusta, että kunnat eivät enää jatkossa tästä kieltäydy vaan 130 miljoonaa otetaan vuonna 2017 kunnilta, jos ei sana rupea kuulumaan, eli vähimmäismaksutasoja korotetaan. Eli jos kunnat kieltäytyvät, tarkoittaako tämä, ministeri, sitä, että te sitten ajatte pakkokeinoin kunnat todella tätä lakia noudattamaan?

16.07 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraatit on yrittänyt ymmärtää monia hallituksen tekemiä rakenteellisia uudistuksia ja leikkauksia, jotka ovat olleet vaikeita, mutta tämän kohdalla ymmärrystä ei riitä, koska tämä todellakin niin osuu lapsiperheitten tulotasoon kuin myöskin todellakin heikentää työn vastaanottamisen kannattavuutta. Siinä mielessä tuntuu, että tällä lyödään yksityiseen talouteen, yksityisen ihmisen ja perheen rahakukkaraan, mutta yhtä lailla myös tähän valtiontalouden isoon haasteeseen. Tämä tuntuu todella, todella kummalliselta esitykseltä.

Olisin kiinnittänyt huomiota vielä siihen, että nyt nämä asiakasmaksut nousevat kunnallisessa päivähoitossa sille tasolle, että lapsi kannattaa viedä pikemminkin yksityiseen hoitoon, koska siellä nämä maksutasot tulevat olemaan pienempiä. Onko tämä ollut tarkoituksellista, vai onko tämä nyt tullut ikään kuin kylkiäisenä tässä esityksessä? Onko tässä joku ideologinen tausta tällä valinnalla? Näin tulee tapahtumaan, jos katsoo, millä tavalla nämä maksut nyt nousevat kunnallisella puolella.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

16.08 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun hallitus kirjoitti hallitusohjelmaansa, te kirjoititte sinne, että Suomessa naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia, ja täytyy kyllä sanoa, että kun näitä meille jatkuvasti tuotavia esityksiä katsoo, niin vaikuttaa siltä, että tähän asiaan halutaan nyt muutos.

Tuntuu vähän uskomattomalta kuunnella kokoomuksen syytöksiä siitä, että oppositiosta jotenkin pelotellaan ihmisiä, kun te itse tuotte meille toistuvasti päivähoitoa ja lasten asemaa heikentäviä esityksiä — kyllä se arvostuksen puute Suomen varhaiskasvatuksen ammattilaisia kohtaan löytyy jostain ihan muualta kuin oppositiosta. Ja jos tässä tavoitteena ei ole kotiäitiyhteiskunnan vahvistaminen ja naisten työhönpääsyn heikentäminen, niin minä takia näitä tulorajoja ei kunnolla laitettu kuntoon, niin että nämä korotukset kohdistuisivat oikeasti hyvätuloiisiin ihmisiin eivätkä joka neljanteen perheeseen, niin kuin täällä on jo mainittu? Siihen olisi ollut mahdollisuus, ja se olisi vähentänyt huomattavasti tätä kannustinloukkua, jonka te nyt luotte kotona oleville äideille.

16.09 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen muun muassa työttömiltä, ryhmäkokojen kasvattaminen ja nyt nämä maksukorotukset — ne ovat sitä hallituksen politiikkaa, jota pidetään perheystävällisenä hallitusjoukkueen näkökulmasta. Tämä ei tietenkään pidä paikkaansa. Minäkin olisin, arvoisa puhemies, kiinnostunut saamaan ministeriltä vastauksen siihen, voivatko kunnat päättää jatkossa näistä maksuista itsenäisesti, ilman että niille sitten tulee valtion toimesta kurinpitotoimenpiteitä, niin kuin tapahtui subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajamiseen liittyvien päätösten osalta tai ryhmäkokoon puuttumisen osalta, kun kunnat ovat jättäneet hallituksen esityksiä hyväksymättä tuolla kunnissa. Olisi mielenkiintoista tässä yhteydessä kuulla tämä hallituksen kanta ja myös opetusministerin suusta.

16.10 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdenvertainen mahdollisuus varhaiskasvatukseen on turvattava Suomessa kaikille lapsille, se on pääpointti. Siitä ei tule tinkiä. Tässä hallituksen esityksessä pienituloiset ja yksinhuoltajat huomioidaan, ja se on hyvä asia. Keskituloisten kohdalla, jos on esimerkiksi kolme lasta, korotetut maksut ovat yläkantissa. Ehkä pitäisi vielä miettiä, onko siinä jotain tehtävissä, etteivät heidän kohdallaan nousisi näin jyrkästi maksut. Kokonaisuudessaan ei myöskään pidä unohtaa sitä, että perheissä tehtävä työ on tärkeää ja valinnanvapaus perheelle on tärkeää.

Kysyisin ministeriltä tällaista asiaa, että jos lapsen vanhemmat ovat eri paikkakunnilla ja tarve varhaiskasvatukseen tietysti on molempien huoltajien paikkakunnilla, niin miten tämä kuntien välinen taseus silloin toimisi, ja vielä sitä, että kun korotuksia tulee, niin onko tämä tiedotus mennyt perheille perille, koska täytyy näitä varhaiskasvatuspaikkojakin anoa jo hyvin aikaisessa vaiheessa.

16.11 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä keskusteltiin siitä, että tätä työllisyysvaikutusta ja kannustavuusvaikutusta pitäisi arvioida eduskunnassa, niin olen siitä täsmälleen samaa mieltä. Mutta tässä on se vaara, että kun tehdään yksittäisiä päätöksiä ja arvioidaan yksittäisten lakien kannustinvaikutusta, niin se kumuloituva vaikutus on se, joka itse asiassa sitten katkaisee sen kamelin selän. Juuri äsken sain viestin äidiltä, joka sanoi, että ei kannata enää mennä töihin tämän jälkeen, kun perheessä on kaksi lasta ja maksut nousevat niin paljon.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Näitä perheitä on, jotka tällä hetkellä miettivät, mitä he tekevät, ja tämä on aika kohtuutonta, jos me mietimme, että meidän iso yhteinen tavoitteemme on työllisyysaste. Siinä mielessä on arvioitava sekä sitä, mitä tulee verotuksen kautta, mitä tulee kilpailukykykysymyksen kautta, mitä tulee päivähoitomaksujen kautta, mitä tulee iltapäivähoitojen kautta, että myös sitä, mitä tulee päivähoidon laadun kautta, koska suurin syy naisten vetäytymiseen työmarkkinoilta on pelko siitä, että päivähoito ei ole enää niin laadukasta tai varhaiskasvatus ei ole enää niin laadukasta. Olisi syytä miettiä myös se, mikä on piilotyöttömyyden rakenne tällä hetkellä, ja tehdä siitä oikein kunnon selvitys. Siitä ei ole varsinaista tietoa.

16.12 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä, että meidän tulee katsoa kokonaisuutta, verotusta ja maksuja, ja tarkastella sitä kokonaistasoa, koska maksut ovat eräällä tavalla veroluonteisia maksuja. Samalla tässä herää kysymys, millä tavalla me hallitsemme tätä. Kun esimerkiksi kunnissa tulee maksutuottoja lisää, niin periaatteessa sen tulisi merkitä sitä, että verotukseen olisi vähemmän paineita, mikä mahdollistaisi myöskin jollakin aikajänteellä verotuksen alentamisen, ja tämänhän tulisi olla myöskin yhtenä tavoitteena. Samalla kun maksut lisääntyvät isille ja äideille, niin isien ja äitien osalta varmasti nousee kysymys siitä, mikä on varhaiskasvatuksen laatu, jolloin heillä on myös entistä suurempi oikeutus kysyä, millä tavalla varhaiskasvatusta kehitetään ja millä tavalla varmistetaan mahdollisimman korkeatasoinen varhaiskasvatus lapsille. Siltä osin on erittäin hieno asia, että meillä on varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmien perusteet tulossa tässä tämän vuoden puolella.

16.14 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt tuntuu, että hallitus on irtautunut tavallisen ihmisen arjesta. Nämä lapsiperheisiin kohdistuvat säästöt ja maksujen korotukset ovat kokonaisuutena aivan kohtuuttomia ja samalla ristiriidassa hallituksen kannustinloukkujen purkamistavoitteiden kanssa. Varhaiskasvatuksen heikennykset, aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottaminen sekä nyt nämä päivähoitomaksujen korotukset eivät voi olla jättämättä jälkiä suomalaisten lasten ja perheiden hyvinvointiin. Kyllä ne vaarantavat varhaiskasvatuksen tavoitteet ja lisäävät eriarvoisuutta ja kasvattavat riskiä syrjäytyä. Kysynkin: onko hallitus tehnyt nimenomaan lapsiperheisiin kohdistuvien säästöjen ja leikkausten kokonaisvaikutusten arviointia? Nyt nämä asiat ja esitykset tulevat täällä yksi kerrallaan, mutta miten nämä kokonaisuutena vaikuttavat lapsiin ja lapsiperheisiin, siitä haluaisin tietää. Ja jos tällaista on tehty, niin voisiko ministeri tuoda tämän arvioinnin tulokset tänne meidän kaikkien tietoon?

16.15 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osa kunnista on päättänyt, etteivät ne ota käyttöön näitä aiemmin päätettyjä varhaiskasvatusoikeuden rajoituksia ja lapsiryhmien kasvatuksia, ja todennäköisesti tässäkin esityksessä käy niin, että osa kunnista korottaa maksuja, osa kunnista ei korota maksuja. Kunnioitan niitä kuntia, jotka ovat päättäneet panostaa lapsiperheisiin ja lapsiin ja ovat jättäneet tekemättä näitä hallituksen päättämiä huonoja toimia, mutta se toki aiheuttaa sen, että perheet ovat hyvin eriarvoisessa asemassa sen perusteella, missä kunnassa he päättävät asua. Haluankin kysyä ministeriltä, hyväksytäänkö tämä ihmisten välinen epätasa-arvo, joka tässä tilanteessa syntyy, mitä tälle aiotaan tehdä ja eikö tätä nähdä ongelmana. Olen kyllä eri mieltä siitä, olisiko parempi asiakasmaksuilla kerätä nämä tulot, mitä päivähoidon järjestämiseen tarvi-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

taan. Itse näkisin, että progressiivinen verotus olisi parempi ja tasa-arvoisempi tapa rahoittaa laadukas varhaiskasvatus.

16.16 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisaalta kyllä aiheuttaa varmaan monissa meissä kummastusta, kun aikaisemmin täällä meille aina viesti on ollut se, että jokainen kynnelle kykenevä kun saataisiin työelämään, ja nyt sitten kun katsoo näitä eri esityksiä, mitä hallitus tuo, niin tästä syntyy varmasti monelle kuva, kuten meistä moni on saanut sellaista viestiä varsinkin pienten lasten vanhemmilta, että annetaan suoraan sitä viestiä, että ei kannatakaan mennä sinne työelämään, että on parempi, kun jää kotiin. Ja eihän se tietenkään tämmöisessä tilanteessa, missä Suomi on, ja kun hallituksellakin on tavoite nostaa työllisyysastetta, voi mitenkään olla se viesti, mitä me haluamme tuoda. Senpä takia on varmaan syytä, että tämänkin problematiikka, minkä hallitus on aiheuttanut, nyt sitten eduskunnassa katsottaisiin uudestaan ja tähän saataisiin ratkaisu. Siinä mielessä on kyllä mielenkiintoista, että nyt kaikki — hallituspuolueiden edustajia on täällä aika vähän — näköjään kuitenkin kannattavat sitä, että näille ongelmille, mitä tässä esityksessä on, tehtäisiin jotain, joten voiko tästä nyt päätellä, että hallitus täällä eduskunnassa sitten korjaa aiheuttamansa ongelmat?

16.17 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lasten kannalta on tärkeää, että jokainen lapsi pääsee varhaiskasvatukseen. Se on lapsen oikeus. Mutta lasten kannalta on myöskin tärkeää, ettemme ahnehdi tulevien sukupolvien mahdollisuuksia. Vaikeassa tilanteessa ministeri ja hallitus ovat tuoneet tänne lakiesityksen, jossa on kipeitä säästöjä. Te tyrmäätte joka ikisen säästöehdotuksen. Huudatte jokaisen säästöehdotuksen perään: näin ei saa tehdä. Kyllä se maailma olisi kamala, jos opposition pillin mukaan mentäisiin.

Mutta kehittämisloikka tehdään varhaiskasvatuksessa. Nyt ensimmäistä kertaa tulee sitovat varhaiskasvatuksen suunnitelmaperusteet. Ne ovat lausuntokierroksella elokuussa. Nyt jokainen varhaiskasvatuksen järjestäjä joutuu näitä noudattamaan. Tällä tavalla me varmistamme sen, että jokaisen lapsen varhaiskasvatus on laadukasta. Myös varhaiskasvatuksen kehittämisohjelma on tekeillä ja kehittämisverkosto. Nämä toimet olisi ehkä pitänyt tehdä jo ripeämmin. Kiitos ministerille, että nyt laatua todellakin kehitetään. Se on tarpeen, kun eletään todella vaikeissa säästötalkoissa.

16.18 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP on esittänyt oman vaihtoehtobudjetin, jossa on selkeästi otettu kantaa myöskin tällaisiin leikkauksiin. SDP:n kokonaisuudessa on olemassa menojen säästöjä. Siellä on tulojen lisäyksiä tavalla, jolla veroaste ei nouse. SDP:n vaihtoehdossa myöskin velkaantumiskehitys, lasten ja nuorten tulevaisuus on otettu huomioon sillä tavalla, että SDP:n vaihtoehdossa otetaan 330 miljoonaa vähemmän velkaa kuin hallitus ottaa velkaa. Täytyy muistuttaa, että kokoomus on se puolue, joka on eniten velkaannuttanut 87:stä lähtien (Eduskunnasta: Näin se on!) Suomen valtiota ja julkista taloutta.

Arvoisa puhemies! Haluaisin nyt kuitenkin uudelleen vielä tietää ministeriltä sen, onko kunnilla itsenäinen oikeus ilman raippaa nyt päättää näistä maksujen korotuksista, ettei niitä otetakaan käyttöön, jos jossakin kunnassa halutaan oikeudenmukaisempaa ja tasa-arvoisempaa politiikkaa tehdä kuin hallitus haluaa tehdä.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

16.19 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Leikkaukset ja niiden suuruus ovat arvovalintoja. Tämän hallituksen arvovalinnat ovat kovia. Te leikkaatte eniten lapsilta, lapsiperheiltä ja koulutuksesta euromääräisesti. Vihreiden vaihtoehdossa lapsilta leikkaamisen sijaan leikataan ympäristölle haitallisia tukia. Te haluatte suosia saastuttamista, me haluamme suosia kasvatusta.

Arvoisa puhemies! Nyt tässä on puhuttu keskusteluissa näistä kannustinloukuista. Jos ajatellaan keskituloista perhettä — esimerkiksi äiti, joka on lastentarhanopettaja, ja isä poliisi — niillä tuloilla päätyy jo suunnilleen sinne ylimpään maksuluokkaan elikkä noin keskituloinen perhe, jopa vähän alle keskituloinen, päätyy ylimpään maksuluokkaan. He maksavat 1 450 euroa vuodessa enemmän, jos heillä on kaksi lasta. Tämän lisäksi hallitus on leikkaamassa paljon muutakin lapsiperheiltä: lapsilisää, etuuksia, vanhempainpäivärahaa. Jos kilpailukyky sopimuksen lomarahaleikkaus tulee, niin näille perheille tulee tuhansien eurojen tappiot vuosisatasolla. Lasketteko te ollenkaan yhteen sitä, kuinka paljon te leikkaatte lapsiperheiltä? (Puhemies koputtaa) Onko tässä mitään kokonaisvaikutusta takana arviointu?

16.20 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siitä me emme pääse yli eikä ympäri, etteikö tämä lakiehdotus lisää lasten eriarvoisuutta ja lisää sukupuolten välistä epätasa-arvoa. Siitä varmaan ollaan yhtä mieltä.

Edustaja Sarkomaa ensimmäisessä debattipuheenvuorossaan minun mielestäni ansiokkaasti nosti esille sen, että tästä pitää tehdä laaja vaikutusarviointi. Mutta sen lisäksi tarvitaan kokonaisvaikutusarviointia lapsiperheisiin kohdistuviin säästöihin ja heikennyksiin, miten ne vaikuttavat tavallisen perheen toimeentuloon. Ei tarvitse olla ruudinkeksijä, että voi jo tässä sanoa, että köyhyydessä elävien lasten määrä tulee sen kus vaan lisääntymään. Siinä mielessä pitäisi hälytyskellojen hallitusedustajien päässä soida. Toivottavasti tällaiseen lakiehdotukseen perustuslakivaliokunta antaa tyrmäävän vastalauseen.

16.21 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys päivähoitomaksujen korottamiseksi on osoitus siitä, että hallituspuolueitten edustajat, ministerit sekä virkamiehet eivät elä samassa todellisuudessa tavallisten lapsiperheiden kanssa. Korkeimman päivähoitomaksuluokan esitetty korotus on todella suuri, ja tämä nosto tulee heikentämään perheen muuhun kulutukseen käytettävissä olevia varoja jopa tuhansilla euroilla vuodessa, ja nämä erilaiset maksukorotukset muualle sekä päivähoitoon jo tehdyt heikennykset hankaloittavat lapsiperheiden elämää aivan dramaattisesti. Ne vaarantavat myöskin näitä täällä lueteltuja varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä lisäävät eriarvoisuutta, kasvattavat riskiä syrjäytyä ja (Puhemies koputtaa) nostavat kynnystä mennä töihin.

16.22 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus monilla toimilla murentaa lasten hyvinvointia: ryhmäkokoja kasvatetaan, mikä heikentää päivähoitoa, lapsilisää korotetaan, työttömien perheiden lasten oikeus kokopäivähoitoon on poistettu. Tässä keskustelussa on noussut hyvin esille se, että nämä korotukset ovat kohtuuttomia nippa nappa keskituloiselle perheelle, ja monella suulla on toivottu sitä, että näiden kannustinloukkujen purkamiseen kiinnitetään huomiota valiokuntatyöskentelyssä, jotta esitys ei heikennä naisten työllisyyttä. Tässä varmasti on vaihtoehtoja ja ratkaisuja tarkastella esimerkiksi kaikkein rikkaimpien ja varakkaimpien päivähoitomaksuja, jotka ovat nyt samat kuin niillä perheillä, jotka ovat juuri ja juuri keskituloisia.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä neljä vastauspuheenvuoroa, joiden jälkeen ministerin vastaus, ja sen jälkeen mennään sitten ainakin joksikin aikaa tuonne puhujalistalle. Ja ne neljä henkilöä ovat edustajat Razmyr, Lauslahti, Kiuru ja Essayah.

16.23 Nasima Razmyr sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On helpompi rakentaa vahvoja lapsia kuin korjata rikkinäisiä aikuisia. Sen takia, edustaja Sarkomaa, tässä voisi sanoa, että varhaiskasvatustamme on romutettu, lapset on asetettu Suomessa eriarvoiseen asemaan. Mutta yhtä lailla haluaisin kuulla ministeriltä — oli hienoa kuulla, että olette myös itse huolissanne näistä kannustinloukuista — onko syytä sitten tosiaankin arvioida tämä uudelleen. Tämähän on tulossa myös meille sivistysvaliokuntaan, ja meillä on sivistysvaliokunnassa kuitenkin hallituspuolueiden edustajilla enemmistö, ja tietenkin on sitten hallitus, ja toivoisin siltä osin muutoksia ja korjauksia myös valiokuntavaiheessa. Ja kysyn myös siitä, annetaanko myös kuntien itse päättää ja määrätä, koska kunnilla on tällä hetkellä kuitenkin se mahdollisuus ollut olemassa, vaikkakin se asettaa toki kunnat hyvin eriarvoiseen asemaan. Näihin kysymyksiin toivoisin vielä ministeriltä vastausta.

16.24 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannustinongelmat ovat etenkin pienituloisten perheiden kohdalla ja yksinhuoltajaperheissä. Arvovalintoja on tässä hallituksen esityksessä tehty. Arvovalinnat ovat kohdentuneet juuri niihin vähävaraisempiin lapsiperheisiin. Ensinnäkin nollamaksuluokka säilyy. Toiseksi pienituloisten yksinhuoltajaperheiden maksut kevenevät jonkin verran. Siltä osin voi todeta, että kannustinongelmia näissä vähävaraisemmissa ja pienituloisemmissa perheissä on pyritty purkamaan. Selvää on, että keskituloisten kohdalla kannustinongelmat tulee selvittää ja katsoa kokonaisuutta verotus ja maksut.

16.25 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On toden totta, että tämä hallitus on tällä kaudella uudistanut varhaiskasvatusta kolmella tavalla. Se, mitä uudistamisella ja kehittämisellä tarkoitetaan, ei kuitenkaan vastaa meidän käsitystämme palveluiden parantamisesta, koska olette tällä hallituskaudella jo subjektiivista päivähoito-oikeutta rajanneet, olette ryhmäkokoja merkittävästi isontaneet, vaikka me esitimme viime kaudella koko eduskunnalle, että näitä ryhmäkokoja olisi ruvettu pienentämään, ja sen lisäksi nyt te tuotte esityksen päivähoitomaksujen korottamisesta niin uskomattomalla tavalla, että siis 6 600:lla pääsee yli 20 prosentin korotukseen. Kyllä tämä yhtälö on niin mahdoton, että minulle tulee mieleen, että onkohan tässä tapahtunut joku virhe.

Mutta kun luin Ilta-Sanomia 19.4., niin sielläpä kertoo perussuomalaisen Pohjois-Pohjanmaan piirin puheenjohtaja, että hänkin on tällaisessa kannustinloukussa. Insinöörinä hän tykkää tehdä laskelmia, ja hän laski, että on kannattavampaa olla kotona. Ja kun häneltä sitten tarkalleen kysytään, mikä on sitä ansaitsemista kohtuullisen hyvin, että kannattaisi vielä mennä töihin, niin hän kertoo, että jos palkka olisi bruttona 2 700 euroa ja siitä vähennettäisiin verot, summa olisi aika lailla sama kuin se, minkä hän saa, kun on kotona. En minä yhtään enää ihmettele, että te tuotte tällaisen esityksen tänne, kun tämäkin kertoja, joka Ilta-Sanomissa näin kertoo, on kuitenkin yhden piirin puheenjohtaja perussuomalaisen — hallituspuolueen — joukoista.

Minä kysyn vielä kerran, mitä järkeä tässä esityksessä on, kun eilen Lindströmin pakko-pihvi (Puhemies koputtaa) lähti siitä, että kannustetaan työllisyyteen, ja tänään lähdetään-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

kin siitä, että ei kannusteta työllisyyteen. Minä en ymmärrä, miten vasen käsi voi tehdä joitain sellaista, mitä oikea ei tiedä. Mutta se näyttää olevan tällä pohjalla mahdollista.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vielä edustaja Essayah ja sen jälkeen ministeri. — Olkaa hyvä.

16.27 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sarkomaa käytti täällä aluksi ihan rakentavan puheenvuoron siitä, että näitä kannustinloukkuja täytyy nyt ihan täällä eduskunnassa tutkia ja miettiä, mitä tälle esitykselle pitää tehdä, mutta sitten hän moitiskeli, ettei oppositiolta ole tullut näitä vaihtoehtoja. Kyllähän esimerkiksi KD on tehnyt ihan selkeitä arvovalintoja omassa vaihtoehtobudjetissaan. (Sari Sarkomaa: KD on poikkeus!) Me olemme viime syksynä jo esittäneet sitä, että veronkierrosta, harmaasta taloudesta, voidaan aivan varmasti saada tuloja, ja toisaalta olemme esittäneet kannustavaa perusturvaa, jolla nämä kannustinloukut voitaisiin purkaa. Olemme myöskin kannustavaa opintotukea esittäneet. Eli kyllä täällä oppositiossa on näitä vaihtoehtoja eikä pelkkää vastustamista.

Mutta nyt olisi tärkeää, että kun teillä hallituksessa on se perheministeri, niin se perheministeri katsoisi, miten nämä eri siiloista tulevat leikkaukset ja maksujen korotukset kohdistuvat niihin samoihin lapsiperheisiin. Tätä me odotamme. Jos hallituksella on perheministeri, niin tätä me häneltä odotamme. Tämähän se perheministerin tarkoitus on, ja nyt tuntuu, että tämä perheministeri-nimike on jäänyt aivan vain ilmaan. Siinä mielessä en syytä teitä, (Puhemies koputtaa) ministeri Grahn-Laasonen, tästä asiasta, mutta nyt lähettäkää terveisiä sille perheministerille, että hoitaa tämän tehtävänsä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten ministeri vastaa, enintään 3 minuuttia.

16.29 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Perheministeri ei ole valitettavasti paikalla, mutta tässä on yksi perheellinen ministeri, joka yrittää vastata näihin kysymyksiin, ja kiitos monista kommentteista.

Kunnat viime kädessä päättävät itse, ja tällä esityksellään valtio asettaa enimmäiskaton. Minkä takia näitä päätöksiä tehdään — luulen, että suomalaiset hyvin tietävät sen syyn, taloustilanteen, joka maassamme vallitsee, ja sen, että jos valtion ja kuntien velkaantumista jatketaan ja viivytellään välttämättömien päätösten tekemistä, niin siitä kärsivät eniten juuri ne lapset, joista tänään tässä salissa puhumme.

Varhaiskasvatuksesta maksetaan jatkossakin julkisin verovaroin noin 84 prosenttia, eli se on vahvasti julkinen palvelu ja aivan erinomaisen laadukas sellainen. Pienituloiset on tässä esityksessä erityisesti huomioitu, niin kuin olen useaan otteeseen kertonut. Kaikkein pienituloisimmat, kaikkein heikoimmassa asemassa olevat perheet eivät jatkossakaan maksa varhaiskasvatuksesta, vaan heille se palvelu on maksutonta, ja pienituloisille yksinhuoltajaperheille tulee maksuihin jopa alennusta tämän esityksen myötä ja sitä kautta tulee kannattavamaksi ottaa työtä vastaan. Kyllä tässä esityksessä sen ohella, että tämä ei ihan helppo esitellä ole, on myöskin parannuksia nykyiseen järjestelmään. Toivon, että se huomioidaan, ja uskon, että sitä vastaan te tuskin olette, vai kuinka?

Varhaiskasvatuksen kehittämisestä kysyttiin hyvinkin tässä, ja Opetushallituksen kanssa sitä työtä tehdään. Oleellista on nimenomaan varhaiskasvatuksen pedagogiikan vahvistaminen. Lastentarhanopettajien koulutusmääriä yliopistoissa lisätään. Tämä laatu on vah-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

vasti fokuksessa, kun Opetushallitus laatii varhaiskasvatuksen perusteita ensimmäistä kertaa. Opetushallitus myöskin pyynnöstäni ja yhteistyössämme lähtee rakentamaan ensimmäistä kertaa varhaiskasvatuksen kehittämisverkostoa, eli sitä kautta pyritään luomaan käytäntöjä, joita sitten levitetään koko maahan, joissa varhaiskasvatuksen laatu vahvistuu. Samoin meillä on ensimmäistä kertaa tämän hallituksen aikana jaettu kehittämisavustuksia varhaiskasvatuksen laadun parantamiseen, ja se on myös otettu kunnissa erittäin hyvin vastaan.

Samoin sitten lain edelleen kehittäminen, muun muassa perheiden ja päiväkotien tiedonkulun helpottaminen, erilainen digitalisaation hyödyntäminen ja tosiaan tämä pedagogiikan vahvistaminen on jatkotyössä iso asia, samoin se, mitä tiedämme tänä päivänä laadukkaasta varhaiskasvatuksesta ja sen vaikuttavuudesta ja siitä, mitä edustaja Sarkomaa esimerkiksi on vahvasti pitänyt esillä: että kiusaamisen merkkejä pystytään havaitsemaan jo siellä varhaiskasvatuksen vaiheessa ja ennalta ehkäisemään ja puuttumaan syrjäytymiseen hyvin varhain. Samoin tästä varhaisesta vuorovaikutuksesta tiedämme koko ajan enemmän ja siihen panostetaan näiden ihan kaikkein pienimpien lasten osalta. Uskallan sanoa, että näidenkin kaikkien esitysten jälkeen suomalaisen varhaiskasvatuksen laatu on aivan erinomainen ja se kehittyy myös eteenpäin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle.

16.32 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Hallituksen esitys päivähoitomaksujen korottamiseksi on osoitus siitä, että hallituspuolueiden edustajat ja ministerit sekä virkamiehet elävät eri todellisuudessa tavallisten ihmisten kanssa.

Lapsiperheiden taloudellinen asema on heikentynyt viimeksi kuluneen runsaan 10 vuoden aikana. Suuri osa lapsiperheistä sijoittuu keskituloisiin tuloluokkiin, mutta pidemmällä aikajaksolla lapsiperheiden keskituloisuus on hitaasti vähentynyt. Suurituloisuus on lapsiperheiden joukossa keskimääräistä vähäisempää. Köyhien ja köyhyysrajalla elävien lapsiperheiden määrä on kohonnut. Köyhyys työssäkäynnistä huolimatta on nimenomaan lapsiperheiden todellisuutta. Köyhät lapsiperheet ovat myös useammin pikkulapsiperheitä. Niissä on alle 3- ja 3–5-vuotiaita lapsia selvästi useammin kuin muissa lapsiperheissä eli juuri niitä päiväkotikäisiä. Mitä pienemmät tulot, sitä vaikeampaa on ylläpitää nyky-yhteiskunnassa normaalia elintasoa ja elämäntapaa. Elintason noustessa yhteiskunnassa nousevat myös vaatimukset sen suhteen, mitä katsotaan tarvittavan normaaliin elämään. Pienituloisuus johtaa jossakin vaiheessa absoluuttiseen kyvyttömyyteen osallistua tavanomaiseksi katsottuihin toimintoihin.

Korkeimman päivähoitomaksuluokan 22 prosentin korotus on todella suuri ja kohtuuton. Maksun nosto tulee heikentämään perheen muuhun kulutukseen käytettävissä olevia varoja tuhansilla euroilla vuodessa. Hallituksen erilaiset muut maksukorotukset sekä päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen kohdistuvat heikennykset hankaloittavat lapsiperheitten elämää aivan dramaattisesti. Ne vaarantavat varhaiskasvatuksen tavoitteita, lisäävät eriarvoisuutta, kasvattavat riskiä syrjäytyä ja nostavat kynnystä mennä töihin. Maksujen korotukset ovat poissa perheiden muusta kulutuksesta ja lisäävät köyhyyttä. Lapsiperheissä jokainen euro menee kulutukseen, kuten ruokaan, vaatteisiin, harrastuksiin, asumiseen, ja näistä kaikista ovat poissa ne eurot, jotka menevät päivähoitomaksuihin. Monilapsisissa perheissä päivähoitomaksut lähentelevät 1 000:ta euroa kuukaudessa. Ihmiset kokevat, että työssäkäynnistä on tullut aikuisille liian kalliiksi käynyt harrastus.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Sosialidemokraattien tavoitteena on rakentaa Suomesta lapsi- ja perheystävällinen yhteiskunta. Hyvinvoiva ja vauras Suomi rakentuu hyvälle lapsuudelle. Ihmisen elämän varhaiset vuodet ja lapsuuden perheen arki luovat perustan aikuiselle. Yhteiskuntapolitiikassa tärkeintä on pitää hyvää huolta jokaisesta lapsesta. Universaaleilla peruspalveluilla tavoitetaan kaikki lapset ja nuoret. Toimiva neuvolajärjestelmä, perheiden ja lapsen tarpeisiin vastaava laadukas varhaiskasvatus sekä lapsen kehitystä tukeva koulu luovat rakenteen, jolla estetään tehokkaasti syrjäytymistä ja luodaan tasa-arvoa. Vahvasti resursoidut ja oikein kohdennetut peruspalvelut vähentävät erityispalveluiden tarvetta, mikä on sekä kansantaloudellisesti että inhimillisesti kestävä poliitiikka.

SDP:lle laadukas maksuton varhaiskasvatus on perhepolitiikan keskeisimpiä tavoitteita. Kannatamme laajaa subjektiivista päivähoito-oikeutta. Varhaiskasvatuksen on oltava jokaisen lapsen oikeus riippumatta vanhempien varallisuudesta tai työllisyystilanteesta. Sosialidemokraatit korostavat erityisesti laadukkaan päivä- ja vuorohoidon merkitystä lapsen, vanhempien ja yhteiskunnan edun kannalta. Varhaiskasvatuksen on tuettava lapsen kokonaisvaltaista kehitystä.

Kuntien ei toivottavasti ole pakko korottaa päivähoitomaksujaan hallituksen päätösten myötä. Tätä viisautta todellakin toivon kuntien päättäjiltä. Lapsuuden myönteiset olosuhteet luovat perustan myös aikuisiän hyvälle elämälle ja sitä kautta koko yhteiskuntamme hyvinvoinnille.

16.37 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksessa on yksi sellainen mielenkiintoinen piirre, joka näyttäytyy hyvin erikoisella tavalla. Meillä on keskustalainen pääministeri, ja ehkä pitkään aikaan, moneen kymmeneen vuoteen, maatalous ei ole voinut niin huonosti kuin juuri nyt. Meillä on kokoomuslainen valtiovarainministeri, ja ehkä sotien jälkeen ei ole koskaan tehty niin merkittäviä leikkauksia koulutukseen, tieteseen ja tutkimukseen. Sitten meillä on perussuomalaiset, eikä koskaan historiassa ole niin paljon leikattu vähävaraisilta ja pienituloisilta kuin nyt. Tuli vain mieleen tällainen toteamus, että tämä on hyvin erikoinen hallituskoalitio ja jää historiaan näissä ikään kuin täysin vastakkaisissa odotuksissa kuin voisi ajatella, että tämä hallituskoalitio tuottaa: parempaa koulutusta, parempaa elintarvikelainsäädäntöä, maataloutta, omavaraisuutta ja parempaa huolenpitoa vähävaraisista. Mutta kaikki tuntuu menevän päinvastoin. Harmi, että täällä on näin vähän kuuntelijoita.

Mutta sitten tähän itse aiheeseen. Hallitus parantaa nyt kuntien taloutta nostamalla kuntalaisten maksuja, ei osallistumalla kuntien ahdinkoon. Tämä on erikoinen linjaratkaisu, että tavallaan kuntien taloutta parannetaan sillä, että kuntalaisten maksuja siellä ja täällä ja tuolla koko ajan nostetaan. Eli käytännössä hallitus tuhoaa omaa ohjelmaansa siitä, että ostovoima nousisi, ja kotimarkkinoilta, jotka tällä hetkellä ovat ainoat, jotka tuottavat meille jonkinlaista kasvua, viedään nyt sitten elinvoimaa. Tämä on vähän surullista seurattavaa, ja vaikka tästä kuinka haluaisi hyvää ajatella, niin alkaa olla vähissä se, miten siitä voisi ajatella hyvää. Pitäisikö sanoa, että hyvin leikattu?

Vuonna 2013 varhaiskasvatuksessa olevista lapsista 92 prosenttia oli kunnallisessa varhaiskasvatuksessa ja noin 74 prosenttia kaikista kouluikäisistä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Käsityksemme mukaan kunnallisen varhaiskasvatuksen tehtävä on ennen kaikkea turvata lapsiperheiden vanhemmille mahdollisuus käydä työssä tai opiskella sekä saada lapsilleen turvallinen ja kehittävä päivähoito siksi ajaksi. Päivähoitomaksut on määri-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

teltävä sellaisiksi, että ne eivät syö kohtuuttomasti työnteon kannusteita vaan että ne mahdollistavat työnteon ja kannustavat siihen.

Nyt nämä korotukset pahentavat ratkaisevalla tavalla näitä kannustinloukkuja. Kaavailtu korotus nostaisi kaksilapsisen perheen kuukausittaiset päivähoitomaksut yli 600 euroon, kun perheessä on kaksi vanhempaa ja perhe kuuluu ylimpään maksuluokkaan. Nämä ovat hurjia korotuksia. Päivähoitomaksujen korotukset iskisivät rajuimmin niihin, jotka saavat työstään 2 500—3 000 euroa kuukausipalkkaa. Nämä korotukset ovat kohtuuttomia, ja ne nousevat todella yli tuhanteen euroon vuositasolla. Ja minä mietin vain sitä, kun tämä on nyt tämä linja — niin kuin täällä joku edustaja jo kysyi — ollaanko tässä tarkoituksellisesti ohjaamassa perheitä siihen suuntaan, että lapset laitettaisiin yksityiseen perhehoitoon, koska se tämän muutoksen jälkeen on kohtuullisempaa. Onko se hallituksen tavoite? Minusta se pitäisi myös sanoa, ministeri, sitten avoimesti, onko tämä se.

Vielä yksi havainto. Nämä heikennykset kohdistuvat nyt erittäin kapealle sektorille. Nämä erilaiset leikkaukset syövät sitä ostovoimaa niiltä kaikista pienituloisimmilta. Ja sellainen näkökulma, mistä täällä salissa ei ole vielä puhuttu ja mitä ei ole nostettu esiin, on se, että erilaiset rakennuskorjaamiset, putkiremontit ynnä muut, näyttelevät jo lähes 10 miljardin menoerää yhteiskunnassa, mikä tarkoittaa monelle perheelle 100, 150, 200 euron meno kuukaudessa, ja kaikista näistä pitäisi selvittää. Ja sitten kun tähän samaan yhteyteen tulee tilanne, että päivähoitomaksut nousevat, aivan oikein täällä oppositio on huolissaan siitä, jäävätkö äidit hoitamaan lapsia kotiin.

Minusta hallitus on viisas, jos kuuntelee näitä näkemyksiä. Onko tosiaan niin, että tämän 50 miljoonan takia on järkevää luoda tulevaisuuteen sellaisten aikuisten joukko, joiden lapsuus on ollut hyvin erilainen kuin toisten mukana olevien? Ehkä tätä pitäisi miettiä oikeasti vielä kerran uudestaan, voisiko tämä raha tulla jostakin muualta, niin kuin kristillisdemokraatit ovat ehdottaneet, että panostamalla harmaan talouden torjuntaan syntyisi paljon tuloja.

16.43 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kun nyt varhaiskasvatuksen maksuja tässä käsitellään, niin on todella syytä huomioda ne muutkin, jo tehdyt päätökset, mitkä koskevat meillä varhaiskasvatusta ja lapsiperheitä. Niin kuin meistä jokainen valitettavasti muistaa, niin olemme tässä salissa hallituksen toimesta jo rajanneet päivähoito-oikeutta, olemme kasvattaneet ryhmäkokoja, ja nyt olemme hallituksen toimesta myös kasvattamassa näitä varhaiskasvatukseen kohdistuvia maksuja. Varmaan moni lapsiperhe ajattelee sitä, minkä takia heidän päälleen ollaan nyt kaatamassa kohtuutonta taakkaa, varsinkin kun otetaan tämä kannustinloukkuproblematiikka, mikä tässä esityksessä liittyy nimenomaan keskituloiisiin perheisiin: kun kaikkialla muualla yhteiskunnassa on viesti, että kaikki kynelle kykenevät työelämään, niin tässä me annamme viestiä, että itse asiassa kannattaakin jäädä kotiin. Eihän tämä esitys kaikkien osalta mikään huono ole, ja siitä täytyy ministerille antaa kiitosta, että näissä vaikeissa raameissa tämä on saatu näinkin hyväksi, mutta silti minusta on aika kohtuutonta, että keskituloisia perheitä nyt kohdellaan aika ankaralla kädellä. Muistetaan vielä, että aikaisemmistakin säästöistä, mitä on tehty varhaiskasvatukseen, jotkut kunnat ovat viisaasti päättäneet, että eivät ota niitä käyttöön, ja niin tulee tapahtumaan myös tämän uudistuksen kanssa.

Niin kuin hallitus onkin jo todennut, nämä säästötavoitteet, kuinka paljon tällä pitäisi säästää, eivät ole kaikilta osin realistisia, koska kaikki kunnat eivät näitä tule ottamaan käyttöön ja siinä mielessä säästöt eivät synny täysimääräisinä. Toisaalta myöskin eriarvoi-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

suus kuntien välillä kasvaa. Senpä takia pyytäisin vielä, että ministeri vielä keskittyisi siihen, olisiko tässä yhteydessä voitu käydä tämä kotihoidon tukeen liittyvä problematiikka läpi ja katsoa ratkaisua sitä kautta ja sillä hakea parannusta esimerkiksi näihin kannustinloukkuihin.

16.46 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraatit on antanut hallitukselle monessa kohdin tukea vaikeissakin ratkaisuissa, mutta täytyy kyllä todeta, että perhepolitiikan osalta olemme huolestuneita. Sipilän hallituksen ohjelmassa on asetettu hyviä tavoitteita, esimerkiksi tavoite vahvistaa lasten ja perheiden hyvinvointia ja omia voimavaroja, kehittää koulua ja varhaiskasvatusta tukemaan lapsen hyvinvointia, ja hallitukseen jopa nimettiin perheministeri, mikä on sinänsä hyvä asia, mutta valitettavasti on aika vaikea löytää myönteistä perhe- ja väestöpolitiikan sisältöä hallituksen toimista. Nämä varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen korotukset ikävä kyllä sekä syövät lapsiperheiden ostovoimaa että luovat juuri niitä kannustinloukkuja, joista täällä on ansiokkaasti puhuttu. Nyt tarvittaisiin myönteisiä viestejä perheille ja etenkin lapsiperheille. Meillä kestävyysvaje johtuu pitkälti siitä, että syntyvien ikäluokkien määrä vuosi vuodelta vähenee ja väestön ikärakenne vinoutuu, mikä sitten aiheuttaa taloudellista rasitetta yhä enemmän. Tarvittaisiin myönteisiä viestejä, jotka rohkaisisivat perheitä myös hankkimaan sen määrän lapsia, josta he unelmoivat. Mehän tiedämme, että lapsia tulee keskimäärin vähemmän kuin mitä perheet itse toivoisivat, ja sen takia tarvittaisiin myönteisempää otetta perhepolitiikkaan.

16.48 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kun katsotaan kaikki ne säästöt, leikkaukset ja maksujen korotukset, jotka kohdistuvat lapsiin ja lapsiperheisiin, niin ei voi olla ajattelematta, että hallitus ei taida tietää, mitä on tekemässä. Uskon, ettei ministeri itse nimenomaan äitinä haluaisi olla toteuttamassa näitä esityksiä.

Kaikki me tiedämme, että varhaiskasvatukseen sijoitettu euro tulee moninkertaisesti takaisin, ja siksi kaikilla lapsilla pitäisi olla oikeus varhaiskasvatukseen. Yhtenäinen ja laadukas varhaiskasvatus ja peruskoulu ovat tasa-arvoisen yhteiskunnan perusta. Ministerin vakuutteluista huolimatta päivähoidon ja varhaiskasvatuksen toimijat kyllä kentällä kyseenalaistavat, voiko suurenevissa päivähoito- ja varhaiskasvatusryhmissä toteuttaa jatkossa laadukasta varhaiskasvatusta. Laadukkaan varhaiskasvatuksen perustana on nimitäin lapsen ja kasvattajan kohtaaminen ja vuorovaikutus, ja kyllä siellä kentällä pelätään, mitä tarkoittavat nämä suuremmat lapsiryhmät, pystytäänkö olemaan niin paljon lapsen kanssa ja pystytäänkö lasta pitämään sylissä ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Lapseen panostaminen on investointi tulevaisuuteen, ja tutkimusten mukaan lasten ja nuorten hyvinvointi eriytyy voimakkaasti vanhempien sosioekonomisen aseman mukaan. Perheen taloudelliset vaikeudet ovat yhteydessä lasten ja nuorten pahoinvointiin, ja tästä meillä on hyviä esimerkkejä 1990-luvun laman hoidossa. Silloin lapsuuttaan ja nuoruuttaan eläneistä jopa 50 prosentilla on jonkinasteisia mielenterveysongelmia. Tämän edellisen laman kustannuksia maksetaan edelleen, ja nyt vähän vaikuttaa siltä, että tämä hallitus tekee samoja virheitä. Onkohan näin, että näitäkin säästöjä maksetaan vuosikymmenet eteenpäin? Vaikka tässä lakiesityksessä pienituloiset perheet on huomioitu hyvin — siitä ihan (Puhemies koputtaa) lämmin kiitos ministerille — niin kokonaisuutena hallituksen toimet kyllä lisäävät lapsiperheiden köyhyyttä, ja tämä on todella huono asia.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

16.50 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! On tapana sanoa, että hyvinvointivaltio on naisen paras kaveri. Mutta on kyllä pakko sanoa, että tämä hallitus ei ole kovin hyvä työssä käyvien äitien kaveri. Niin paljon rankkoja esityksiä sieltä on tullut monelta sektorilta. Vaikka tunnustan sen, että ministeri on kyllä yrittänyt tuon kestävämmän raamin sisällä tehdä niin hyvän esityksen kuin se ylipäänsä on mahdollista, niin kun raami on kestävä, niin se ei tee siitä esityksestä ikävä kyllä hyvää vaan aika huolestuttavan ja nimenomaan työllisyysasteen näkökulmasta huolestuttavan.

Suomessa syntyvyys on kääntynyt laskuun, mutta vauvat eivät ole pelkästään yksityisasiasia. Määrä vaikuttaa koko yhteiskuntaan. Työn ja perheen yhteensovittaminenkaan ei ole yksityisasiasia, koska se vaikuttaa työllisyysasteeseen ja sitä kautta koko yhteiskuntaan. Kun naisten työssäkäyntiä on arvioitu, niin yksi taustalla oleva tekijä sille, että naiset, joilla on koulutusta ja joilla olisi mahdollisuus tehdä työtä, eivät mene työhön, on se, että on oltu huolissaan päivähoiton laadusta. Nyt me olemme monella suunnalla tekemässä sellaisia ratkaisuja, jotka heikentävät naisten työssäkäyntiä. Vaikka kuinka tehdään hyviä varhaiskasvatustalouksellisia, niin kiistatta se, että ryhmäkoot kasvavat erityisesti osapäivälasten kohdalla aika kestävämmiin kokoluokkiin, heikentää päivähoiton laatua. Se saa monen äidin miettimään, että jospa sittenkin jäisin kotiin — varsinkin, jos työ on osa-aikaista eikä tarjota kunnollista elantoa.

Nyt kun tähän päälle tulee sitten päivähoitomaksujen korotus, niin joudutaan tilanteeseen, jossa silloin kun esimerkiksi perheissä isä on hyvätuloinen ja äiti on pienituloinen, nämä korotukset kiistatta houkuttavat äitiä jäämään kotiin hoitamaan lapsia. Pienituloisen äidin kynnyspalkka nousee yli 150 euroa. Itse asiassa, kun tähän lisätään vielä päivähoitomaksujen korotukset, lisätään se, mitä tulee esimerkiksi asuntopolitiikan puolella korkovähennyksissä ja muissa ja mitä tapahtuu kilpailukyypaketin kautta perheiden toimeentulolle, niin ruvetaan puhumaan jo niin isoista yhteenlasketuista summista, että sillä alkaa varmasti olla vaikutusta jo esimerkiksi siihen, millaiset harrastusmahdollisuudet lapsilla on. Jos me näitä asioita kaikkia punnitsemme yhdessä, niin on pakko sanoa, että lapsillakaan ei tässä hallituksessa ole kovin paljon kavereita, vaikka ministerin vilpittömään sielunelämään tässä asiassa kyllä uskon, sen verran paljon tästä ollaan keskusteltu. Mutta jos kunnat ottavat nämä päivähoitomaksukorotukset käyttöön, ja sitten taustalla on tuo 60 euron iltapäivämaksun lisä, niin tämä kokonaisuus on hyvin suuri.

Itse asiassa kyse ei ole vain siitä, mitä tapahtuu taloudessa, vaan kyse on myös siitä, mitä tapahtuu työelämässä. Jos näiden kaikkien kysymysten rinnalle vielä lisätään esimerkiksi naisten määräaikaista työsuhteita sitä kautta, että puretaan se sääntely, joka meillä tällä hetkellä on, lisätään koeaikoja ja ajetaan julkisella puolella palveluita alas ja yhtiöitetään julkisia toimintoja ja sitä kautta joudutaan herkästi tilanteisiin, joissa sitten myös shoppailaan sen suhteen, minkälaisia työehtosopimuksia noudatetaan, niin tästä tulee aikamoinen kehä. Mielestäni kannattaisi miettiä, että jos me täällä säästämme ja saamme muutaman euron säästön, niin mitä me menetämme naisten työllisyysasteessa ja mikä on se vähennys, joka meidän julkiseen talouteemme tulee tätä kautta.

Kyse ei siis ole vain maksupolitiikasta eikä vain päivähoiton laadusta vaan siitä, miten nämä päätökset yhdessä vaikuttavat siihen, miten itse kukin meistä toimii.

16.54 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Lähden liikkeelle siitä, mitä varhaiskasvatuksessa on tähän mennessä saavutettu.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Hallitus on puhunut varhaiskasvatuksen uudistamisesta, ja tämä uudistus ja kehittäminen on itse asiassa osoittautunutkin pelkäksi säästämiseksi. On tähän mennessä saatu aikaan ei vain tätä päivähoitomaksujen korotusta, vaan sen lisäksi on ryhmäkokoja suurennettu ja subjektiivista päivähoito-oikeutta rajattu. Ja kun näitä nyt mietitään, kuinka suurista saavutuksista on kysymys, niin moni kyllä näkee nämä uudistuksen ja kehittämisen siemenet, joista hallitus on puhut, pikemminkin todella kovana säästöpolitiikkana. Ja sen takia on surumielistä täällä yhdessä ihmetellä, mihin se varhaiskasvatuksen kehittämisen suuri innostus on tällä hallituskaudella kadonnut.

Minä vilpittömästi uskon, että kokoomus on ollut kehittämässä varhaiskasvatusta, ja minä en ymmärrä, miksi on annettu tälle kehittämishalulle näin pahasti periksi. Pidän erittäin ongelmallisena myöskin sitä, että nämä äsken mainitut uudistukset plus siihen päälle aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korotukset, lapsilisän irrottaminen indeksistä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen korotukset yhdistettynä tulevat johtamaan siihen, että lapsiperheillä on selkeästi käytettävissä vähemmän rahaa päivittäiseen elämiseen. Kyllä tällä on merkitystä, minkälaiseen tilanteeseen me ajamme suomalaiset lapsiperheet.

Hurjin juttu on se, että tänä päivänä ei olekaan koulutuksellinen tasa-arvo edes sitä, mihin perheeseen sattuu syntymään. Tämä perheen vaikutus näyttää nyt selkeästi isontuvan, vaikka me olemme perinteisesti täällä sivistyspolitiikassa yrittäneet pitää huolta siitä, että koulutuksellista tasa-arvoa pikemminkin edistetään kuin vähennetään. Toisin on nyt käynyt tällä hallituskaudella. Mutta pahinta on se, että jatkossa on todella merkitystä perheen sijasta sillä, mihin kuntaan satutaan syntymään.

Minusta ihan oikein ministeri on aikaisemmin linjannut, että huolimatta siitä, että näitä maksujen korotuksia on tehty ja näitä rajaamisia tehty ja ryhmäkokoja suurennettu, kunnat voivat loppuviimeksi oman itsehallintonsa puitteissa päättää, ovatko he tässä mukana. Siksi on ollut erikoista se, että nyt ei enää puhutakaan tästä oikeudesta itse päättää mitään. Pikemminkin on annettu ymmärtää, niin kuin pääministeri ja valtiovarainministeri eilen, että näitä vähimmäismaksutasoja tullaan nyt sitten jatkossa korottamaan, koska ensi vuoden kehyksiin on jo varattu, vuodelle 2017, saamiemme tietojen mukaan 130 miljoonaa kiristystä kuntien talouteen. Siis 130 miljoonaa lisää keppiä kunnille. Ja jos ei sana rupea kuulumaan, niin vähimmäismaksutasoja tullaan entisestään nostamaan. Tältä osin tämä on kyllä pelottavaa, onko aidosti kunnilla mahdollisuus valita, lähtevätkö he tukemaan tätä hallituksen politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Näiden kuntavaikutusten ja kuntien itsehallinnon ohella yksi tärkeä kulma on tänään noussut esiin, nimittäin tämä kannustinloukkujen purkaminen. En malta olla ihmettelemättä sitä, ollaanko tässä nyt puhumassa saman hallituksen esityksistä. Eilen hallitus esitti, että kannustinloukkuja pitää purkaa, madaltaa kynnystä työhön pääsyyn, ja annettiin aika kovasti keppiä. Eilen annettiin hyvin eri tavalla työllisyyden esteiden purkamiseksi toimenpide-ehdotuksia, jotka lähtivät hallituksen omien sanojen mukaan kannustinloukkujen purkamisesta. Tänään me olemme käsittelemässä esitystä, jonka työllisyysasteeseen kohdistuvat vaikutukset ovat aivan arvaamattomia, ja pelkäämme myös sitä, että kannustinloukut sen kun lisääntyvät. Tämä on iso kysymys. Kun tänä päivänä jo meidän korkeimmassa maksuluokassa on moni keskituloinenkin, siksi olisi ollut tärkeätä arvioida näitä työllisyysvaikutuksia, sukupuolivaikutuksia, mutta myöskin perheisiin kohdistuvia vaikutuksia.

En malta olla sanomatta, että on kyllä todella kova arvio, jos VATTin erikoistutkija, joka on tutkinut tätä kannustinloukkuongelmaa työkseen, Tuomas Kosonen toteaa, että ta-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

loudellisilla kannustimilla on suuri vaikutus ja osalla vanhemmista tällainen päivähoitomaksun ja kotihoidontuen yhdistelmä johtaa lopputuloksena siihen, että pienipalkkaiseen työhön työllistyminen ei kasvata perheen tuloja, jolloin käytännössä perheissä ainakin jompikumpi, yleensä pienituloisempi vanhempi jää kotiin. On aika surullista lähteä siitä, että tämä on nyt sitten se tapa kannustaa kotiin jäämistä, ei purkaa kannustinloukkuja, niin kuin vielä eilen tehtiin.

Puhemies! Lopuksi kiinnittäisin huomiota siihen, mistä täällä viisaasti on muutama edustaja puhunut, nimittäin tämän esityksen vaikutuksiin myöskin yksityisen hoidon lisääntymiseen. Kyllä sosialidemokraattien näkökulmasta on aito ja relevantti huoli se, luodaanko tässä nyt tilaa sille, että yksityinen hoito alkaa olla entistä kiinnostavampaa sen takia, että nämä lakiesitykset johtavat tilanteeseen, jossa yksityinen hoito on jo aidosti vaihtoehto, kun päivähoitomaksut kallistuvat tällä tavalla ja kannustinloukut jäävät.

17.00 Anna Kontula vas: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka ministeri ehtikin jo lähteä, niin täydentäisin yhtä lukua, johon hän viittasi parikin kertaa, nimittäin lukua siitä, että 85 prosenttia päivähoiton kustannuksista tämän uudistuksen jälkeenkin tullaan kattamaan verovarjoilla. Näin toki on, mutta jos me katsomme ylimpään maksuluokkaan jatkossa kuuluvia lapsia, niin näiden kohdalla verorahoin toteutetun subvention osuus putoaa 57 prosenttiin, joka sitten on jo aika lähellä sitä, että puolet kustannuksista katetaan perheiden omasta pussista, ei yhteisvastuullisesti.

17.01 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Suosittelen hallitukselle perehtymistä THL:n tutkimuksiin, joissa arvioidaan lasten ja lapsiperheiden asemaa nyky-Suomessa. Näiden julkaisujenkin pohjalta on selkeästi havaittavissa, että suomalaisessa yhteiskunnassa ja politiikassa vallitsee rakenteellinen välinpitämättömyys lapsia kohtaan.

Lapsiperheiden taloudellinen asema on heikentynyt ja lapsiköyhyys kolmikertaistunut viimeksi kuluneiden 15 vuoden aikana. Useat osoittimet kertovat, että lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt ja laajeneva joukko lapsista kärsii vaikeutuvista ongelmista. 90-luvun laman myötä syntyi lasten ja nuorten palveluissa noidankehä, jossa kuntien valtionosuuksien leikkauksilla ja maksujen korotuksilla luotiin kasvavaa tarvetta korjaaviin palveluihin. Noidankehää ei myöhemmin kasvun vuosina purettu vaan lasten arkisissa kasvuympäristöissä, päivähoitossa ja koulussa, tapahtui muutoksia, jotka kyseenalaistavat lasten hyvän kasvun mahdollisuudet.

Neuvolan ja oppilas- ja kouluterveydenhuollon palvelut eivät pysty vastaamaan kasvavaan tuen tarpeeseen. Työelämän vaativuuden lisääntyminen asettaa vanhemmuuden hyvälle hoitamiselle vakavia haasteita. Hallitukselle on ominaista runsas huolestunut puhe lapsista, mutta huoli ei konkretisoidu poliittisiksi päätöksiksi rahaa ja työntekijöitä jaettaessa ja maksuista päätettäessä. Rakenteellinen välinpitämättömyys syvenee yhteiskunnassa, jossa toiminta talouden ehdoilla ja liike-elämän logiikan pohjalta leviää kaikille yhteiskuntakehityksen alueille.

Arvoisa puhemies! Lapsuus on lasten elämä tässä ja nyt. Se on ihmislajin ja kulttuurin säilymisen ja uudistumisen ehto. Yhteiskunnan jatkuvuus ja uusiutuminen edellyttävät, että kullakin ikäpolvella on edellytykset lapsista huolehtimiseen, ja yhteiskunnan uusiutumisen taso riippuu lasten elämän laadusta. Vastustan ehdottomasti näitä maksujen korotuksia. Asetan kysymyksen, miksi meillä Suomessa peruskoulu, lukio, ammattikoulu ja korkeakoulut ovat maksuttomia mutta varhaiskasvatuksesta pitää maksaa.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Valtiontalouden tarkastusviraston selvityksen mukaan yhteiskunnallisesti kaikkein vaikuttavinta on satsata alle 5-vuotiaisiin lapsiin eli juuri niihin päivähoidossa oleviin lapsiin. Esitänkin hallitukselle, että se vetäisi tämän esityksen pois ja valmistelisi esityksen maksettomasta varhaiskasvatuksessa Suomessa.

17.05 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Täällä salissa on kuultu jo moneen otteen tämän esityksen heikot puolet. Itse nostaisin esiin sen tosiasian, että lapsiperheet asuvat valtaosin kaupungeissa ja erityisesti suurissa kaupungeissa elämisen kustannukset ovat monista syistä erittäin korkeat. Asuminen on kallista, nuorillapareilla on opintolainat niskassaan, ja kaikki eläminen pitää siinä samalla yhtä aikaa rakentaa, ja kun siihen vielä tulee tällainen esitys, jossa maksut nousevat, kun työelämässäkin se asema nuorilla on usein heikko ja katkonainen, niin tämä kaikki yhdessä ei kyllä kannusta perheitä hankkimaan lisää lapsia.

Tässä esityksessä on huomioitu hyvin pienituloiset, se on hyvä asia, mutta se heikkous tulee siitä, että kaksilapsiset perheet joutuvat maksamaan jo ihan keskituloisillakin tulotasoilla huomattavasti korkeampia maksuja. Nämä osuvat nyt niihin työssä käyviin, rehellisiin, veronsa maksaviin, ahkeriin nuoriin ihmisiin, jotka yrittävät sinnitellä eteenpäin ja kantavat huolta perheestään. Toisin sanoen tämä esitys sotii sitä vastaan, mistä jo edellisen hallituksen aikana puhuttiin paljon, että pitäisi kannustaa naisia käymään työssä yhä enemmän, jotta me saisimme työvoimaan ihmisiä ja jotta naisten työura olisi yhtenäisempi ja vahvempi, koska se näkyy sitten sosiaaliturvassa ja eläkkeissä ja myös siinä, että uralla sitten edetään. Tämä työn ja perheen yhteensovittaminen puuttuu nyt hallituksen ohjelmasta valitettavasti kokonaan. Minä peräänkuuluttaisin, että hallitus toisi ihan kunnollisen, konkreettisen ohjelman, jolla naisten asemaa työelämässä voidaan vahvistaa ja isien osuutta hoivatehtävästä kasvattaa ja luoda edellytyksiä paremmin jakaa sitä vanhemmuutta, jottei se kaadu yksistään toisen niskaan. Tasa-arvonäkemyks on se, joka pitää tässäkin yhteydessä vaikutusarvioinneissa tehdä, miten tämä vaikuttaa naisiin ja miehiin ja heidän mahdollisuuksiinsa (Puhemies koputtaa) työelämässä. — Kiitos.

17.08 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! On ikävää, jos päivähoidon maksut luovat kannustinloukkuja niin, että työn ja perheen yhteensovittaminen vaikeutuu. Tähän suuntaan valitettavasti tämä hallituksen esitys johtaa, eli nostetaan kynnystä työhön menemisen kannattavuuteen ja toisaalta lasten hankkimiseen. Toisaalta haluan kyllä antaa hallitukselle kiitoksen siitä, että tällä kaudella ei ole pyritty samanlaisiin kotihoidon tuen rajoituksiin ja leikkauksiin, joihin oli erittäin suuri paine edellisen hallituksen aikana, jolloin kristillisdemokraatit hyvin pitkälti saivat estettyä sen, ettei kotihoidon tuen saamisen ehtoja ryhdytty heikentämään. Perheillä on mielestäni oltava aito mahdollisuus tehdä valintoja, ja varsinkin siinä vaiheessa, kun lapset ovat pieniä, alle 3 vuoden ikäisiä, perheiden pitäisi pystyä myös taloudellisesti tekemään valinta lapsen parhaaksi, onko se sitten kotihoito tai hoito päiväkodissa tai perhepäivähoidossa.

17.09 Nasima Razmyar sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tästä keskustelusta, jota olemme yhdessä käyneet. Hyvä, että tämä nostettiin nyt myös vahvasti esiin. Ministeri ei ole enää paikalla, mutta kiitos myös hänelle, että jaksoi olla pitkään tämän keskustelun aikana myöskin kuuntelemaan meitä. Oli hyvä kuulla, että yhteisiä huolenaiheita myös hallituspuolueen edustajilla on yhtä lailla kuin meillä täällä oppositiossa.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Mutta on ihan totta, että varhaiskasvatus on asia, jota olemme kaikki suomalaisessa yhteiskunnassa arvostaneet, ja siitä olemme saaneet olla ylpeitä. On totta, että sosialidemokraatit yhtä lailla ovat tehneet paljon tämän puolesta ja eteen töitä. Mutta on täysin oikeutettua sanoa, että varhaiskasvatusta myös romutetaan. Kyllähän näistä päätöksistä, joita tämän hallituskauden aikana on tehty, täytyy sanoa, että ei voi mustaa valkoiseksi muuttaa. Lapset asetetaan eriarvoiseen asemaan, kunnat asetetaan eriarvoiseen asemaan. Kuten tuossa aikaisemminkin sanoin, niin kun nämä säästöt kohdistuvat meidän lapsiimme, se on täysin väärä paikka. On paljon parempi se, että yhteiskunnassa on vahvoja lapsia kuin rikkinaisia aikuisia, ja jos näitä säästöjä tehdään tällä tavalla nyt, niin väistämättä ne löydetään myös edestä tulevaisuudessa.

Kaiken lisäksi tämä esitys, joka nyt parhaillaan on tulossa meille eduskuntaan, ottaa ennen kaikkea tasa-arvon osalta tuntuja askeleita taaksepäin, kun nyt pitäisi miettiä juuri niitä tapoja ja keinoja, joiden avulla naiset saataisiin paremmin työelämään. Pitäisi miettiä kotihoidon tukea ja kaikkia muita kannustinloukkuja, joita valitettavasti tässä yhteiskunnassa on tälläkin hetkellä olemassa. Itse olen hyvin huolissani esimerkiksi maahanmuuttajanaisten työllistymisestä. Eli kyllä näitä ongelmia jo tälläkin hetkellä riittää, ja tämä suunta ei valitettavasti ole se, jolla me saamme parannettua naisten työllisyysastetta.

Kaiken kaikkiaan toivon, että nämä huolenaiheet ovat yhteisiä. Näihin voidaan vaikuttaa ensisijaisesti tietenkin valiokunnassa, kun tämä sinne tulee, mutta toivon, että myös hallituksen ministerit ja erityisesti tämä perheministeri, josta olemme tänään paljon puhuneet, ottavat tämän asian kokonaisvaltaisesti. Huonoja päätöksiä voi muuttaa.

17.12 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Tuntuu siltä, että hallitus pitää lapsuutta vain tällaisena ohimenevänä vaiheena eikä pidä kovin tärkeänä, mitä noina muutamina nopeasti kuluvina vuosina tapahtuu. Yksilön historiassa lapsuus toki onkin suhteellisen nopeasti ohitse, mutta yhteiskunnan tasolla lapsiväestö on ja pysyy sen rakenteellisena osana, jonka elämänlaatu kuvaa koko yhteiskunnan laatua ja tulevaisuutemme mahdollisuuksia. Jos lapsuuteen suhtaudutaan nopeasti ohikiitävänä aikuisuuteen valmistautumisena, lapsia ei huomata eikä pidetä tärkeinä itsessään, lapsina. Näillä päätöksillä lapsi ei mielestäni saa olla lapsuuden vuosiaan lapsena. Nyttén ihan selvästi hallitus myöskin samalla sivuuttaa sen, että noina muutamina lapsuuden vuosina luodaan edellytyksiä sille, minkälaisia aikuisia lapsista kasvaa. Lisäämällä lapsiperheiden köyhyyttä hallitus ei saa hyvää aikaan. Tuntuu myöskin siltä, että hallitus on unohtanut sen, että jokainen on vain kerran lapsi. Lapsi ei voi odottaa muutamaa vuotta niitä niin sanottuja aikojen paranemisia. Kysynkin: ovatko hallitukselle nämä lasten ja lapsiperheiden asiat poliittisen hierarkian alapäässä?

17.14 Krista Kiuru sd: Niin, arvoisa puhemies! Minusta edustaja Haatainen nosti keskusteluun hyvän näkökulman, joka oli tämä pitkäänkin täällä kaluttu puheenaihe, nimittäin lainvalmistelun vaikutusarviointi. Kyllä tästäkin esityksestä on tunnustettava, että ei kaikki nyt ole ihan putkessa. Nimittäin vaikutusarviointi jää kyllä tältä lakiesitykseltä vähän liian hataraksi, ja sitä kautta kovin vähän on uskottavuutta tällä lakiesityksellä ottaa kantaa niihin edustajien tässä debattikeskustelussa esiin tuomiin ongelmiin.

Arvoisa puhemies! Koska paikalla on enää kovin vähän oppositioedustajia, itse asiassa taitaa kaksi enää olla, niin nostan silti yhden... (Eduskunnasta: Hallituksen!) — anteeksi, hallituksen edustajia, hyvä, oppositio heti ärähti, meitähän täällä kyllä riittää, mutta hallituksen edustajia on enää kaksi edustajaa paikalla, ja hienoa, että olette paikalla. — Minä

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

toivoisin, että te välittäisitte myös yhden tärkeän viestin, nimittäin: kyllä tällä nyt myös lapset lähetetään kotiin. Me olemme tässä keskustelussa olleet kovin huolissamme siitä, joutuvatko naiset nyt kotiin, mutta kyllä tässä lapset myös lähetetään kotiin.

Me olemme jo puhelleet eduskunnassa aika paljon koulutuksen alueellisen tasa-arvon vaarantumisesta. Alueellinen koulutuksellinen tasa-arvo on uhattuna ollut jo näillä muilla opetusministeriön esityksillä, joissa keskittämistä vauhditetaan kovin paljon ja joissa koulutukseen pääsy vaarantuu monella tavalla. Kyllä alueellinen koulutuksellinen tasa-arvo liittyy myös tähän esitykseen: jos moni kunta päättää toisin, niin silloin tietysti lähtökohta on se, että riippuu hyvin paljon siitä, missä lapsi asuu, saako hän mahdollisuuden käydä päiväkodissa. Tätä kautta tasa-arvoinen varhaiskasvatuksen hyödyntämisen mahdollisuus on tässä maassa uhattuna, jos oikein pahasti tässä käy.

17.16 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä tuli itsellekin vielä halu tulla tähän keskusteluun mukaan ja tuoda ehkä sitä laajempaa taloudellista näkökulmaa, mikä tässä esityksessä on taustalla.

Kun todella katsotaan nyt näiden korotusten vaikutusta sitten ihan keskituloistenkin perheiden käytettävissä oleviin rahoihin, niin me puhumme vuositasolla yli tuhannenkin euron pienennyksestä niissä varoissa, mitä se perhe käyttää kaikkeen muuhun. Sitten kun otetaan vielä huomioon kaikki muut leikkaukset, eri maksujen korotukset, mitä julkisessa taloudessa on tapahtunut, ja sitten kun vielä nähdään, millä tavalla tämä kilpailukykysopius niiden perheiden tuloja rokottaa, niin kyllähän tässä alkaa olemaan aikamoinen vaikutus, mikä kohdistuu tähän meidän kotimaiseen kysyntään, mikä on kuitenkin pyörittänyt tätä meidän talouskasvua — vaikka on ollutkin kuinka pientä, niin silti se on pitänyt tätä meidän taloutta jollakin tavalla edes, päättäjän verran vedenpinnan yläpuolella.

Ja tätäkin kautta luulisi, että hallituspuolueita — varsinkin nyt kokoomuslaisia — kiinnostaisi se, mitkä kielteiset vaikutukset tällä on ihan meidän taloudelliseen kehitykseen. Ja niin kuin tuossa edustaja Harakka jo aikaisemmassa vaiheessa kysyi: missä ovat nyt ne kokoomuslaiset ekonomistit, ketkä ovat aina olleet sitä mieltä, että näitä kannustinloukkuja nimenomaisesti pitää purkaa ja meidän pitää saada varsinkin naiset työelämään? Nyt kun näistä asioista todella keskustellaan ja nyt kun ollaan niiden asioiden äärellä, niin se porukka kyllä loistaa poissaolollaan. Sitä ei voi kuin ihmetellä. Sama kyllä todella koskee myös edustajia keskustapuolueesta, kun aina he ovat ainakin vaalipuheissaan perheiden puolella, mutta sitten kun tullaan tänne tekojen puolelle, niin tulos on vähän toista. Mutta yhtä kaikki, myös tältä taloudelliselta kannalta tässä esityksessä mennään kyllä valitettavan väärään suuntaan.

17.18 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että edustaja Räsänen nosti tämän ostovoiman kehityksen vielä tähän keskusteluun mukaan. Pakkasin sen hetkeksi tässä unohtamaan, kun katselin tätä esitystä niin sivistyspoliitikon näkökulmasta, mutta eiköhän tämä jo omaatuntoa ruvennut koputtamaan. Eli kyllä valtiovarainvaliokunnassa me hyvin usein olemme kuulleet asiantuntijoita, jotka ovat huolissaan suomalaisten ostovoimasta. Nyt aletaan olla kyllä siellä viimeisillä raiteilla, kun laskee yhteensä nämä lapsiperheisiin kohdistuvat leikkaukset, jotka — kun kaikki yhteen lasketaan — alkavat olla sillä rajalla, että kyllä sillä ostovoimaan on aika merkittävä vaikutus. Tätä kautta, jos olemme tänään miettineet erityisesti pienituloisten asemaa tämän lakiesityksen suhteessa, ostovoiman kehitys kyllä olisi syytä myöskin katsoa. Siltä osin tällä lakiesityksellä saattaa olla myöskin

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

valtiontaloudellisia vaikutuksia, mutta käsittääkseni tätä kuitenkaan ei siellä suunnassa tutkita.

17.19 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä esitys tuo ongelmia nimenomaan ostovoiman heikentyvän kehityksen kannalta ja sitten toisaalta tämän kannustinloukkukysymyksen kannalta. Täällä keskustelun aikana muutamat edustajat ovat esittäneet toiveen, että mieluummin olisi tullut tehdä muutoksia kotihoidon tukeen. Itselleni on jäänyt hiukan epäselväksi, millaisia muutoksia täällä olisi toivottu tai toivottaisiin kotihoidon tukeen. Haluan kuitenkin korostaa sitä, että on tärkeää, että perheillä on mahdollisuus aidosti valinnanvapauteen myös pienten lasten kotihoidon puolesta. Ja ihan tutkimustenkään mukaan perheet myös arvostavat kotihoidon tukea perhepoliittisena tukena ja sitä mahdollisuutta, että pieni lapsi voidaan haluttaessa hoitaa myös kotona.

17.20 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Ajallemme tyypillinen historiattomuus korostaa keskustelun hämärtymistä. Tämä oli ominaista myös julkisten palvelujen yksityistämisinnolle 90-luvulla, jolloin ei juurikaan keskusteltu siitä, miksi aikoinaan terveys- ja koulutuspalveluja ja varhaiskasvatusta alettiin kehittää julkisen rahoituksen turvin. Tuolloinhan hyvinvointivaltiota kritisoiitiin muun muassa siitä, että siinä oletetaan valtion ja kunnan hoitavan asiat ja lähimmäisenrakkaus unohtuu. Näitä samoja puheitahan olemme kuulleet viime syksynä ja tämän talven aikana. Voidaan kuitenkin kysyä, eikö nimenomaan muista ihmisistä välittämiseen perustu ajatus siitä, että yhteisesti maksamme veroja, joiden avulla kunta huolehtii hoiva-, terveys-, koulutus- ja päivähoitopalveluista kaikille, ja näin ollen voisimme alentaa maksuja ja pyrkiä kohti kokonaan maksutonta päivähoitoa. Lasten hyvinvoinnista puhuttaessa on kysymys hyvinvointiyhteiskunnan luonteesta ja sukupolvien välisestä suhteesta.

Mielestäni lähestymme uhkaavasti yövärtijavaltiota, jolla tarkoitetaan yksilönvapautta korostavaa minivaltioajatusta, jossa valtion tehtäviksi katsotaan vain ulkoisen ja sisäisen järjestyksen ylläpitäminen ja kaiken muun hoitaisivat markkinat. On kyse sellaisesta poliittisesta linjavalinnasta, jonka lopputuloksena kukin kansalainen joutuisi itse omatoimisesti hankkimaan koulutuksensa, sosiaali- ja terveyspalvelunsa, varhaiskasvatuksensa ja kaikki muut palvelunsa, koska julkiset palvelut olisivat niukkoja.

17.23 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kauniiksi lopuksi vain totean sen, että kun Suomi on kuitenkin osa tätä korkean verotuksen hyväksyvää valtiojärjestystä, niin ei ole vielä kuulunut sitä esitystä, mitkä ovat ne veroratkaisut, joilla sitten kompensoidaan näitä nyt tehtyjä leikkauksia. Ne edelleen odottavat tuloaan, ja sitä pidän hieman moittittavanakin, että niiden esittelyä venytetään. Suomi on hyvin tunnettu siitä, että me hyväksymme korkean verotuksen, ajattelemme, että sillä perityllä verolla saamme joka päivä ikään kuin veronpalautusta kaikenlaisina palveluina. Mutta jos tämä kapenee koko ajan, niin kyllä tässä sitten myös keskusteluun täytyy tulla iso veroremontti.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueesta Hallituksen esitys HE 61/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.24 **Reijo Hongisto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Maantieteellisistä syistä Limingan ja Tyrnävän alueella tuotetaan vuosittain siemenperunaa noin 17,5 miljoonaa kiloa. Tämä on noin 70 prosenttia Suomen kaikesta siemenperunan tarpeesta. Alue on tärkeä kotimaisen siemenperunan huollon ja myös yleisen huoltovarmuuden turvaamisen kannalta. Peruna on tärkeä osa elintarvikkeiden huoltovarmuutta, sen me tiedämme ja tunnustamme kaikki.

Voimassa olevassa laissa ei ole selkeästi määritelty siemenperunan tuotantoon käytettäviä siemenperunaluokkia tai muun perunan tuotantoon käytettäviä siemenperunaluokkia. Tällä lakiesityksellä asia hoidettaisiin kuntoon. Lisäksi esityksessä nimetään Elintarviketurvallisuusvirasto valvontaa suorittavaksi viranomaiseksi ja säännellään tarkemmin perunantuotannon edellytyksistä alueilla, tietojen säilyttämisestä, tiedonsaantioikeudesta ja tarkastusoikeudesta. Lakiehdotukseen on lisätty mahdollisuus kieltää perunan pitäminen kaupan tai käyttö ja lisäksi mahdollisuus toimenpiteisiin, joita voidaan tehdä korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueen kasvinterveydellisen tilan säilyttämiseksi. Perunan korkea laatu mahdollistaa myös sen laajemman viennin, jota tulisi lisätä nykyisestä 3—4 miljoonasta kilosta kaksinkertaiseksi. Tämä takaisi meille entisestään huoltovarmuutta ja toisi maaseudun viljelijöille töitä.

Näin ollen, arvoisa rouva puhemies, lakiesitys on mielestäni erittäin kannatettava maamme tärkeän peruselintarvikkeen, perunan, korkean laadun turvaamiseksi. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain ja Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 62/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Keskustelu

17.26 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tässä aika synkässä keskustelussa tänään hieno ja positiivinen asia. Tämä esitys tulee pitkällä jäniteellä parantamaan meidän merialueidemme kuntoa, yleistä käytettävyyttä ja vesien puhtautta ja tulee olemaan hyvin merkittävä ja tärkeä muutos. Tämä merialuesuunnittelu olisi uusi alueidenkäytön suunnittelujärjestelmästä erillinen suunnittelumuoto. Merialuesuunnitelmat olisivat yleispiirteisiä, aluevedet ja talousvyöhykkeen kokonaisuutena kattavia suunnitelmia, joissa tarkastellaan eri toimintojen tarpeita ne laaja-alaisesti yhteen sovittaen. Tämä on sillä tavalla tärkeää, että nyt kun tätä suojelua tehdään, niin se ei ole ollut niin koordinoitua ja alueellisesti ohjattua kuin se olisi voinut olla. Tietysti tämä myös täyttää yhden EU-direktiivin ja on ikään kuin pakkokin toteuttaa, mutta tässä se tehdään niin sanotusti hyvällä tavalla, ja tämä on tervetullut uudistus.

17.27 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ollaan tuomassa EU-direktiiviä merialuesuunnittelun osalta suomalaiseen lainsäädäntöön. EU-direktiivin tavoite on hyvä. Ajatus on, että merialueiden käyttöä suunniteltaisiin ekosysteemilähestymistavan mukaisesti, siis että kaikessa toiminnassa merellä ja eri käyttömuotojen yhteensovittamisessa huomioitaisiin luonnon kestävyys. Suomalaisen meriluonnon ainutlaatuisuus on hallituksen esityksestä kuitenkin unohtunut. Itämeri on todella herkkä meri, ja meidän Suomessa täytyy pitää erityistä huolta siitä. Nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä pitäisi huomioida Itämeren herkkyys paremmin. Lakiesityksessä ollaan tekemässä kaavapäätöksiä merialueille. Kaavoista päättäisivät ne maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä. Kuitenkin vastuu Itämeren tilasta kuuluu meille kaikille. Siksi merialuesuunnittelun vastuun olisi parempi olla valtion tasolla.

Arvoisa puhemies! Hallitus on myös jatkamassa haitallista norminpurkutyötä, kun esityksen mukaan merialuesuunnitelmista ei vaadittaisi vaikutusten arviointia eikä riittävää kuulemistä. Kaavoitusta täytyy sujuvoittaa jollain muulla tavalla kuin luomalla tilanne, jossa paikalliset intressit uhkaavat Itämeren tilaa. Meren erilaisille käyttömuodoille ja suojelullekin on meillä tilaa. On tärkeää, että merialuesuunnittelulle saadaan nyt luotua toimivat puitteet, jotka ovat linjassa EU:n hyvien tavoitteiden kanssa.

Toivon, että tätä esitystä vielä täsmennetään valiokuntakäsittelyssä.

17.30 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hännisen ajatus on ihan hyvä tässä, mutta tähän ei poista merenhoitosuunnitelmaa, joka kuuluu valtiolle. Nämä kaksi asiaa: tämä uusi esityshän parantaa ja täydentää Itämerenkin tilannetta, koska meillä on kuitenkin tämä peruserinhoitosuunnitelma, josta valtio vastaa.

17.30 Reijo Hongisto ps: Arvoisa rouva puhemies! Lakiesityksellä pantaisiin täytäntöön merten aluesuunnittelun puitteista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi. Maankäyttö- ja rakennuslakiin lisättäisiin merialuesuunnittelua koskevat säädökset, jotka tulisivat samalla sovellettaviksi Suomen talousvyöhykkeellä.

Meriliikenne ja meren muut käyttömuodot, kuten energiantuotanto tuuli- ja aaltovoimalla ja erilaisten putkien ja johtojen sijoittaminen, ovat lisääntyneet ja käytöstä johtuvat ympäristöpaineet kasvaneet. Merialueen käyttö myös muiden kuin kalojen viljelyksessä on edelleen lisääntynyt. Nykyään merialueiden käytön suunnittelu on mahdollista vain alue-

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

vesien alueella. Tämä ei ole riittävän kattavaa, kun otetaan huomioon meren käytön haasteet ja meriympäristön suojelun tarve sekä se, että meren käyttö ja ekosysteemit ulottuvat aluevesiä huomattavasti laajemmille alueille. Lisäksi merialueita koskeva tieto on pirstaleisesti eri viranomaisten hallussa ja merialuetta koskevan tiedon määrä ja laatu ja saatavuus vaihtelevat, mikä vaikeuttaa tiedon tehokasta hyödyntämistä merialueen suunnittelussa.

Esityksen tavoitteena on järjestää merialuesuunnittelu ja merialuesuunnitelmien laatiminen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja resurssitehokkaasti. Se on tämän hallitusohjelman linjauksen mukaista. Merialuesuunnitelmilla luodaan lisäarvoa ja edellytyksiä merialueen pitkäjänteiseen ja kestäväan kehittämiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on kaiken kaikkiaan erittäin kannatettava ja hyvä lakiesitys. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle liikennevakuutuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 123/2015 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 4/2016 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.32 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on vakuutusmaksun perusteena olevien vahinkohistoriatietojen nykyistä joustavamman sääntelyn kautta antaa vakuutusyhtiöiden tuotekehitykselle lisää mahdollisuuksia ja siten edistää vakuutusyhtiöiden välistä kilpailua. Tämä on erittäin tervetullut. Suomessa on erittäin suljettu menettely, mitä tulee vakuutusten kilpailutukseen. Ne tuotteet ovat hyvin samantyyppisiä kaikilla, ja hintaerot ovat muutamia kymmeniä euroja.

Myös korvausmenettelyä koskevia säännöksiä täsmennetään monilta osin. Kaikki tietävät, että jos vakuutusyhtiön kanssa joutuu jotenkin nokakkain, niin melkein aina häviää. Jos ei satu olemaan kohtalaista oikeusturvavakuutusta, niin on kyllä pahassa liemessä. On erittäin hyvä, että näitä perusteita selvennetään. Tämä tulee myös vähentämään kuluttajariitalautakunnan erilaisia valituksia ja on kaikilta osin erittäin hyvä ja kannatettava muutos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 123/2015 vp sisältyvät 1.—11. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenneturvallisuusmaksusta

Hallituksen esitys HE 125/2015 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 5/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 125/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle alusten painolastivesien käsittelyä koskevan kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymisestä ja laeiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta, merenkulun ympäristönsuojelulain sekä alusturvallisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2015 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 6/2016 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Ensin päätetään liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön LiVM 6/2016 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä yleissopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Keskustelu

17.35 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Painolastivesien käsittelyllä on suuri merkitys meriympäristön suojelun kannalta. Käsittelemättömien painolastivesien mukana siirtyy eliöitä alueille, jotka eivät ole niiden luontaisia esiintymisalueita. Tällöin uusi vieraslaji saattaa aiheuttaa suurta vahinkoa alueen alkuperäiselle eliökannalle. Painolastivesien mukana levinneiden vieraslajien syrjäyttäessä alkuperäistä eliökantaa ovat vahingot hyvin laaja-alaisia sekä meriympäristön monimuotoisuuden että muun muassa kalastuselinkeinon kannalta katsottuna. Vieraslajien siirtymisen mahdollisuutta lisäävät nykyaikainen nopea laivaliikenne ja suuret alusmäärät. Lain voimaantulon myötä ehkäisemme tehokkaasti lajien siirtymistä ja suojelemme meriympäristöä niiden vaikutuksilta.

Itämeri on määritelty erittäin herkäksi merialueeksi, jolla ei myöskään maantieteellisistä syistä ole mahdollista suorittaa kansainvälisten säädösten mukaista painolastiveden vaihtoa. Nämä seikat korostavat yleissopimuksen hyväksymisen merkitystä. Samalla on syytä tiedostaa, että valiokunnan mietinnön mukaan puhdistukseen käytettyjä laitteistoja on tyyppihyväksytty 55 mallia, mutta käytännössä niitä ei ole vielä saatu toimimaan halutulla tavalla.

Tämän lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä voimaan saatettaessa tulee pyrkiä siihen, ettei muutoksesta aiheudu Suomen merenkululle sen kilpailukykyä heikentäviä kustannuksia. Laissa on myös määritelty rajoitus, joka jättää esimerkiksi meripelastusalukset ja Rajavartioston alukset lain vaikutuksen ulkopuolelle. Tässä yhteydessä tulee varmistaa, että myös Puolustusvoimien alukset jäävät lain ulkopuolelle.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 122/2015 vp tarkoitetun yleissopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 122/2015 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Yleissopimuksen ainoa ja lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi erillisten vesijättöjen lakkauttamisesta kiinteistöinä ja eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 102/2015 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 5/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 102/2015 vp sisältyvät 1.—8. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä

Hallituksen esitys HE 22/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 6/2016 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.38 **Anna Kontula vas:** Arvoisa rouva puhemies! Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä ei ensi kuulemalta vaikuta liittyvän harmaan talouden torjuntaan. Kuitenkin asiantuntijat ovat sitä mieltä, että yritystukien jakamisessa pitäisi kiinnittää enemmän huomiota veronkierron estämiseen. Talousvaliokunta onkin kirjannut mietintöönsä, että kun lakia valtionavustuksista ryhdytään uusimaan, on harmaan talouden torjunta otettava osaksi uutta lakia. Tämä on hyvä ehdotus. Harmaa talous aiheuttaa Suomen taloudelle niin suuria menetyksiä jatkuvasti, että kaikki keinot sen suitsimiseksi ovat tarpeen.

Siksi esitän seuraavaa lausumaa, joka on jaettu pöydälle: "Hyväksyessään lakiesityksen eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa harmaan talouden torjunnan osaksi tulevaa valtionavustuslain uudistamista. Valtionavustuslakiin tulee sisällyttää säännökset, jotka varmistavat, ettei yritystukia ja muita avustuksia myönnetä velvoitteita rikkoville tahoille ja että viranomaisilla on harmaan talouden torjunnan näkökulmasta riittävät tiedonsaantioikeudet."

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

17.39 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa ja tehostaa tukien käyttöä sekä varmistaa tukien Euroopan unionin valtiontukilainsäädännön mukaisuuden kansallinen ennakkoarviointi. Niin sanotut hyvän tuen edellytykset lisättäisiin lainsäädäntöön. Edellytysten täyttyminen olisi arvioitava ennen tukiohjelman tai yksittäisen tuen käyttöönottoa. Tämä uudistus on erittäin tervetullut ja parantaa sen tuen hakijan mahdollisuutta ymmärtää, miten tätä tukea haetaan ja mitkä sen edellytykset ovat. Sitten kolmantena asiana vielä kiinnitetään huomiota siihen, että tuen saaja joutuu antamaan enemmän pohjatietoa, mikä tietenkin rahoittajia kiinnostaa, kun usein näitä tukia haetaan johonkin projektiin ja siinä on sitten ulkopuolisia rahoittajia. Kun aina ei ihan käy selville sen tuen hakemisen tarkoitus tai se ei ole täysin kirkas, niin tässä sekin puoli nyt paranee.

Sitten olen kyllä samaa mieltä tästä edustaja Kontulan esiin nostamasta asiasta, että tämä harmaan talouden näkökulma on sellainen, jonka pitää ehdottomasti kaikessa tämäntyyppisessä lainsäädännössä olla ihan keskeisessä osassa, niin kuin tässä valiokuntakin on todennut.

17.40 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Minulla on lyhyt puheenvuoro. Kannatan edustaja Kontulan tekemää lausumaehdotusta. Ilmeisesti myös edustaja Laukkanen antoi tälle ainakin jossain määrin suostumuksensa, että kyseessä on hyvä lausumaehdotus, että harmaata taloutta todella meidän täytyy kaikilla keinoin pyrkiä torjumaan.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Lakialoite laiksi työsopimuslain 2 luvun 10 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 15/2016 vp Anna Kontula vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvolaikuntaan.

Keskustelu

17.41 **Anna Kontula vas:** Arvoisa rouva puhemies! Koko modernin ajan työmarkkinoiden ytimessä on ollut ajatus palkkatyöstä, siis siitä, että työmarkkinoiden perustoimijoita ovat aikaansa myyvä työntekijä sekä sitä ostava työnantaja. Lisäksi vähintään viimeiset 150 vuotta on ajateltu, että täysipäiväisestä työstä maksettavan palkan tulee olla niin suuri, että työntekijä pystyy elättämään sillä itsensä ja perheensä. Siis: toisen voiton tavoittelun eteen toisen määräysvallan alaisuudessa tehdystä työstä maksetaan palkkaa, joka kattaa työvoiman uusintamiskustannukset. Aloitan näistä perusasioista, sillä viime viikkojen julkisuuskeskustelun perusteella tuntuu, että ne eivät ole kaikille selviä. On ehdotettu työtä ilman palkkaa ja työtä nälkäpalkalla, on vaadittu, että yrityksille voittoa tekevien työntekijöiden palkat pitäisi maksaa verovaroista, aivan kuin työmarkkinoiden peruslainalaisuudet olisivat päässeet kokonaan unohtumaan.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa aloitteessaan vasemmistoliitto esittää Suomeen lakisääteistä minimipalkkaa. Siinä ei ole kyse mistään hirveän radikaalista, vain työmarkkinoiden perusasioista. Minimipalkka on jo käytössä lähes kaikissa Euroopan maissa. Suomesta se puuttuu, sillä meillä on katsottu, että yleissitovuuden vuoksi työehtosopimuskohtaiset minimipalkat riittävät. Kuitenkin Suomessa on jo nyt lähes neljännesmiljoona palkansaajaa, joiden palkoista ei sovita lainkaan työehtosopimuksilla ja joiden vähimmäispalkasta ammattiliitot eivät neuvottele. On odotettavissa, että tämä ryhmä lähivuosina vain kasvaa. Tässä esityksessä minimipalkka tarkistettaisiin vuosittain siten, että se olisi puolet väestön keskipalkasta. Käytännössä tämä tarkoittaisi nykypalkkoilla 10:tä euroa tunnilta. Kokoaikatyössä kuukausipalkka olisi noin 1 700 euroa. Harjoittelijan palkka kuitenkin voisi olla 80 prosenttia minimipalkasta.

Esitys minimipalkasta on jo ehtinyt herättää hämmennystä. Varsinkin oikealta on kysely, miten nyt käy Suomen kilpailukyvyyn. Ammattiyhdistysliikkeen piirissä taas on oltu huolissaan siitä, että yleinen minimipalkka kenties nakertaisi yleissitovien työehtosopimusten asemaa. Nykytiedon valossa kumpikin huoli on aiheeton. Erityisesti Saksan kokemus on osoittanut, että minimipalkka voi hyvin elää yleissitovien työehtosopimusten kanssa rinnakkain, jopa vahvistaa niitä. Esityksessä ehdotettu minimipalkan taso on niin maltillinen, että sillä ei olisi mainittavaa vaikutusta työehtosopimusten piiriin kuuluvilla aloilla. Esimerkiksi pienistä palkoistaan tunnetun kiinteistöalan ja kaupan alan vähimmäispalkat ylittävät nyt ehdotetun minimin. Sen sijaan yksittäisissä työehtosopimusten ulkopuolelle jäävissä töissä minimipalkalla on merkitystä. Sen myötä Suomessa kaikki palkkatyö noudattaisi Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean vaatimusta siitä, että kokoaikaisen työn palkalla pitää päästä yli kansallisen köyhyysrajan.

Arvoisat runsaslukuiset kollegani! Suomen työmarkkinat ovat murroksessa. Vaatimukset paikallisen sopimisen vahvistamisesta, maahanmuuton kasvu, robotisaatio, työn yrittäjämäistyminen ja jakamistalous haastavat perinteisiä työmarkkinoiden rakenteita. Me tässä talossa voimme kuitenkin valita: joko seuraamme muutosta sivusta tai etsimme rohkeasti uusiin tilanteisiin uusia ratkaisuja. Vasemmistoliitto ei ole koskaan ollut sivustakatsoja eikä ole ajatellut sellaiseksi ryhtyä nytkään — siksi minimipalkkalaki.

17.45 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on kyllä hyvin ajankohtainen aloite, ja todellakaan tällaista vähimmäispalkkaa ei Suomessa ole säädetty. Aloitteen mukaan vähimmäispalkka on mitoitettu siten, että se vastaa 50:tä prosenttia edellisen vuoden viimeisen kolmanneksen bruttokeskipalkasta, ja vähimmäistuntipalkkaa tarkistettaisiin kunkin vuoden huhtikuussa valtioneuvoston asetuksella. Laskennallisesti keskimääräinen veronpidätys huomioiden näin määritelty vähimmäispalkka olisi noin 60 prosenttia maan nettokeskipalkasta, mikä uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 4.1 artiklan toimeenpano-ohjeessa määritellään kelvollisen palkan alarajaksi.

Minusta oli hyvä valinta aloitteen tekijöiltä nostaa esiin tästä kelvollisen palkan alaraja. Tässä salissa usein vedotaan erilaisiin EU:n yhtenäisiin direktiiveihin ja myös pohjoismaisiin menettelyihin ynnä eurooppalaiseen malliin. En näkisi mitenkään huonona sitä, että myös tästä nyt käynnistytävä keskustelu oikeasti saisi tuulta alleen ja myös Suomessa voisi syntyä tällainen kelvollisen palkan alaraja. Tämähän on jo summana niin pieni, että eihän yksinhuoltajaperhe millään edes pärjää tällä summalla. Tietenkin kysymykseksi vähän jäi, kun Saksassa on määritelty tämä 8,5 euron minimituntipalkka, josta tulee noin

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

1 470 euroa, mikä oli teidän ajatuksenne, että te poikkeaisitte näin paljon tästä Saksan mallista.

17.47 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Saksan hintataso poikkeaa myös Suomen hintatasosta jonkin verran. Nämä huolet kilpailukyvyistä ovat mielestäni aiheettomia senkin takia, että kulloistakin minimipalkan rajaa voidaan säätää myös säätämällä sitä, mikä on meidän keskipalkkamme. Meidän keskipalkkaamme vaikuttaa se, mikä on yleinen palkkahajonta, mitkä ovat ne kaikkein korkeimmat palkat. Esimerkiksi Ruotsissa on päästy verraten kohtuulliseen keskipalkkaan sitä kautta, että palkkaerot ovat pienemmät kuin ne ovat Suomessa ja lähtöpalkat työmarkkinoille tullessa ovat korkeammat kuin Suomessa. Kysymys ei ole vain siitä, mitä yksittäinen työntekijä saa. Kysymys on myös siitä, kuinka suuri on se haitari, mitä tietyn kansantalouden sisällä yksittäisestä työtunnista tai kuukaudesta maksetaan.

17.48 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puheenjohtaja! Vielä tässä lyhyesti. Kristillisdemokraatit ovat esittäneet tällaista kisälli-TESiä, ja tämä on hyvin lähellä sitä mallia — oppisopimusjärjestelmää — joka, niin kuin tiedämme, Saksassa on erittäin toimiva. Siellä saa opiskeluaikana ihan kunnollista palkkaa ja useimmiten vielä sitoumuksen ja lupauksen siitä, että saa siitä työpaikasta, jossa koulutusta käy, sitten tulevaisuuden työn. Työ- ja tasa-arvovaliokunta kävi Vattenfallin tehtaalla, jossa oli lainsäätäjien kanssa yhdessä pohdittu erityisesti heidän tarpeitaan, ja ne tarpeet olivat sellaiset, että he eivät normaalista ammattikoulutuksesta saaneet itselleen tarvittavaa työvoimaa, joten he yhdessä valtion kanssa loivat sitten tätä lainsäädäntöä siihen suuntaan, että he pystyivät tällaisella kisällimallilla ottamaan henkilön töihin ja myös lupaamaan hänelle työpaikan, mistä on ollut valtava apu siellä.

17.49 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kun näitä erilaisia malleja tuodaan kansantaloudesta toiseen, niin pitää huomata myös se, että meillä on aika erilainen historia. Saksassa on harjoiteltu oppisopimuskoulutusta vuosikymmenten ajan, jopa vuosisatojen ajan, ja siellä on tähän ihan erilainen tatti kuin Suomessa nykyisellään. Siellä myös työpaikkakoko on hyvin erilainen kuin Suomessa. Minä en näe, että Suomessa on tällä hetkellä realistisia mahdollisuuksia mennä samanlaiseen oppisopimusjärjestelmään, ainakaan kovin nopeasti, kuin mikä Saksassa on — pelkästään jo sen takia, että meillä työnantajat eivät ole valmiita panostamaan niin paljon työvoimansa kouluttamiseen kuin mitä Saksassa tapahtuu. En tiedä, olisivatko Saksassakaan valmiita, ellei heidän olisi pakko ja ellei tilanne olisi se, että ammattikouluista tulee niin vähän ja niin huonosti koulutettuja työntekijöitä, että heillä ei menestyvä yritys pärjää. Mutta tässä minimipalkka-aloitteessa kouluttamattomat työntekijät huomioidaan harjoittelijapalkalla, ja heidän kohdallaan palkka voi alittaa tämän minimipalkan ja olla vain 80 prosenttia siitä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 40/2016 vp

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 16/2016 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 1/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.4.2016 pidettävään täysistuntoon.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 10 luvun sekä pakkokeinolain 6 ja 7 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.4.2016 pidettävään täysistuntoon.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 6/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.4.2016 pidettävään täysistuntoon.

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 21.4.2016 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.51.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola